

NEUTRALITAT ES IGNORANCIA

UN dels caràcters del laïcisme imperant que el fan més repulsiu a les ànimes rectes és la seva hipocresia. Concretant-nos al problema escolar, els nostres laïcistes prediquen que l'ensenyament ha de respectar la consciència de l'infant, abstenint-se d'imposar-li cap doctrina religiosa positiva, però quan diuen això, el que pensen realment és que l'escola oficial, aspirant a única, ha de formar ànimes impies que acabin d'arrencar les arrels que encara restin de Cristianisme en el subsol ètnic de la nostra Pàtria. El que vol la Revolució no és respectar llibertats, sinó apoderar-se dels esperits.

Aquesta hipocresia es demostra de dues maneres. La primera manera és històrica. És cosa sabuda que les esquerres espanyoles, ab solutament estèrils en idees i iniciatives originals, no fan més que escarnir, amb trenta anys de retard, tots els moviments de les esquerres franceses. A França, trenta anys enrera, es parlava exactament així. La religió és tan profundament humana, que no hi ha cap secta ni cap Govern que gosi a declarar-li guerra oberta. Se cerquen subterfugis. El dels radicals francesos d'aleshores i el de les esquerres espanyoles d'ara és la llibertat de consciència de l'infant. Però, una vegada assolit l'objectiu de la laïcització de l'escola oficial francesa, vingué aquella ofensiva digna de pobles salvatges contra la idea de Déu, el nom adorable del qual esborraren de les obres clàssiques de la literatura francesa, en les edicions destinades a usos escolars. I no mancà ni la declaració explícita: "Ja és temps de dir—declarà Viviani—que això de la neutralitat escolar no ha estat mai sinó una habilitat diplomàtica que hem inventat per fer callar la consciència dels escrupolosos i timorats; però ara que això ja no cal, juguem franc i descobert. No, els laïcistes no hem tingut mai altre designi que crear una escola i una universitat antireligioses i bel·licoses." Així resulta que aquell pregonat respecte a la llibertat de consciència dels alumnes es convertia en una horrenda coacció d'impietat. Que els de casa nostra pensen igual, ho demostra llur conducta. El nom de Déu i la imatge de Crist són ferotgament perseguits en les nostres escoles.

Diran que això és neutralitat. Encara que no es passi mai del silenci a l'atac, cosa, a llarg termini, pràcticament impossible, preguntàrem si la proscripció del nom d'una persona o institució no és una mesura d'hostilitat, i de les més fortes, contra ella. La mateixa odiosa exclusiva del silenci a què sotmeten Déu els acusa de perseguidors. Per què no prohibeixen de parlar de Júpiter, o de Buda, o dels déus dels azteques? Perquè, no creient-hi, no els fan por. Quan temen fins el nom del nostre Déu, és que hi creuen, o que tenen una sospita molt vehement de la seva existència. Altrament, l'odi a una cosa creguda inexistent els hauria de fer adonar de la suggestió extraterrena que pateixen, espècie de possessió espiritual diabòlica, i això els podria bastar, si altres raons no sobraven, per a convèncer-los que lluiten contra el Poder infinit, únic Poder existent, en darrer anàlisi.

Però hi ha, encara, una altre argument per a no creure en llur sinceritat neutralista. Qui més, qui menys, són homes intelligents, i moltes vegades cultes. Ara, és impossible que un home intelligent i culte cregui de bona fe en la possibilitat de conciliar dos temes tan antitèctrics com ensenyament i neutralitat.

Ensenyament és tot el contrari de neutralitat. Ensenyament és fer néixer idees en la pensa del deixeble per suggestió de les que té el mestre, i no hi ha manera de concebre una idea neutral. Es pot ésser neutral en una qüestió, quan no és té cap idea que pugui decidir-la. Neutralitat doctrinal és ignorància, i la ignorància no ensenya. La comprovació pràctica més eloqüent d'aquesta veritat, tan de sentit comú que només un odi sectari pot menysconèixer-la, seria l'aplicació de la neutralitat a les altres disciplines escolars. Per què no ho fan? Per què no proclamen el respecte a la consciència del nen en l'ensenyament de la llengua, de la història, de la ciència? Catalunya demana actualment el dret d'ensenyar el català i en català els seus fills. Nosaltres creiem que té raó. Qui no ho pot creure són els partidaris de la neutralitat escolar. Davant la diversitat de llengües que hi ha al món, i més davant la concurrència de dues que es disputen l'ànima de les generacions escolars de Catalunya, el mestre neutral hauria d'emmudir, esperant que cada alumne tingués prou discerniment per a escollir una llengua. Altra cosa és trepitjar la llibertat de consciència de l'infant. Davant de les diferents interpretacions de la història humana i de l'Univers extern, el mestre neutral hauria d'esperar la tria de cada alumne pel sistema de la seva predilecció. Què podria ensenyar-se?

Si això és absurd, aplicat a les disciplines profanes, ho és en molt

més alt grau, aplicat a les religioses. El problema més transcendental de l'home, aquell de què depèn la seva felicitat en tota la seva vida, perquè el neguit de no tenir-lo resolt és el corc de totes les riqueses i de tots els plaers—parlem per coneixença directa—, s'ha de deixar a les fosques davant la intelligença assedegada de l'infant? Se li han d'aclarir tots els camins de la vida temporal i se li ha d'omplir de tenebres el de la vida eterna? Davant tots els problemes ha de trobar ajut en els homes per a resoldre'ls, i només en aquest, que es pot dir que és l'únic, perquè únic quedarà essent per sempre, se l'ha d'abandonar a la seva foscor nativa, a la seva desesma angoixosa? On és la pietat humana?

I si ens diuen que en el problema de pàtria i de llengua, el fet de la naixença ja dona feta la tria, respondrem que en la immensa majoria de les vegades—i ací ho podem dir sense jugar amb cap equivoc—la naixença dona resolt, també, el problema de la religió a ensenyar. Els pares que l'han fet néixer en una pàtria i l'han començat a ensenyar en l'ús d'una llengua, l'han fet inscriure a l'Església catòlica, i ella l'ha regenerat, fent-lo tan fill seu com llur. Aquest fet mereix tant de respecte, si més no, com l'altre. Dos mil anys d'humanitat en què els esperits més elevats han pensat i repensat el problema religiós, formant una tradició gloriosa i fecunda (prescindim, per als fins polèmics, del seu caràcter revelat), tenen més importància que una tradició local de pàtria, de llengua, de cultura. El dret d'aquest infant a rebre la institució religiosa davallant per aquest riu sagrat que travessa els segles és la cosa més sagrada que pugui haver-hi al món. Conculcar-lo, és podrà fer en nom d'un cesarisme, d'una dictadura, d'una autocràcia, d'una tirania qualsevol, ni que porti màscara democràtica, però no es podrà fer sense un sarcasme revoltant en nom del respecte a la llibertat de consciència del nen. En nom de la llibertat, negar el pa de l'esperit, era només possible en aquelles sectes que en nom de la llibertat han fet perdre el pa material als pobres, adés per l'estil de Manchester, adés pel de Moscou.

Molts altres aspectes dolorosos resten d'aquesta qüestió, que no es poden tocar en un sol article, per què el lector no ha d'estranyar que tornem sobre aquesta matèria, que, segurament, tindrà actualitat llarga en terres espanyoles.

IDEES POLITIQUES DEL DR. TORRAS I BAGES

AQUEST treball ha tingut un naixement ocasional. Per tal de preparar la conferència donada en l'acte de la Peregrinació sacerdotal de Montserrat, celebrada el dia 8 d'octubre de l'any passat, que sota el títol *Doctrina sacerdotal del Doctor Torras i Bages* aparegué després damunt les pàgines d'*El Bon Pastor*, número 58 (octubre de 1931), vam fer, a través d'un relectura de les obres més adients del gran Bisbe, un aplec de sentències i pensaments seus per teixir-los després amb ordenament més o menys lògic. Tot fent la replega, aprofitarem l'ocasió, que potser no s'hauria presentat mai més, de recollir també els aclariments que anàvem trobant sobre matèria política, que més tard ens podrien servir de primera matèria per a intentar una sistematització del pensament polític del Dr. Torras. La collita resultà tan abundant, que després, amb poc esforç més de recerca, oferí prou volum per a temptejar aquella empresa de possible utilitat. La invitació de la "Lliga Espiritual de Nostra Senyora de Montserrat" de Vich a donar la conferència amb què anualment celebra la memòria del gran Bisbe, ens forní l'ocasió perquè, obrint pas, no sense violència, entre les nostres tasques, redactéssim aquest treball, que no creiem del tot desavinent en els moments actuals.

Només volem fer constar, abans de començar-lo, que, una vegada llest, no hem volgut donar-lo al públic sense que en passessin persones que reuneixen la doble autoritat de la doctrina i de la discreció eclesiàstica més delicada.

* * *

El lector que conegui les obres del Dr. Torras, recordarà amb un senzill esforç de memòria, que els assumptes polítics tractats preferentment en les seves obres són la Revolució, l'Estatisme, el Socialisme i el Regionalisme, quatre temes que es partiran aquest esforç de recopilació sistemàtica, sense marcar, per això, divisions retallades,

tantes són les connexions i interferències que contínuament presenten.

La primera idea política del Dr. Torras és la vindicació cristiana de la llibertat. La idea de llibertat—diu—ha estat suscitada pel Cristianisme. Així s'explica ell que en els pobles d'Occident, formats per l'esperit de l'Església, la llibertat hagi estat mantinguda com un dret diví i un ideal de vida popular, àdhuc en els temps en què les aristocràcies militars engendraren el feudalisme.

En el món pagà dominava totalment la idea de l'absolutisme de l'Estat, o sigui dels qui hi exercien el poder. L'Estat, la *Civitas*, era el tot, fi de l'individu, intenció última de la natura. Els mateixos déus transferien el seu culte a l'Estat i elevaven el patriotisme i àdhuc la política a la categoria de religió. Els déus eren fets diferencials dels pobles, com les lleis o les llengües. Així nasqué la Sacra Cesàrea Majestat.

Ve Jesucrist i ho trenca tot. La limitació del poder—diu el nostre Doctor—és la gran glòria de l'Església en la història humana. El Salvador de la humanitat—i cada dia ho va apareixent més, àdhuc en terrenys on no ho semblava—posa un veto a l'omnipotència abassegadora del Cèsar. A Déu el que és de Déu. La potestat espiritual resta separada de la temporal. La coacció de les armes, l'*instrumentum regni* de la força bruta ja no tindrà entrada en el sagrat de les consciències. La consciència humana és autònoma. Només depèn de Déu que l'ha creada, però dependre de Déu és autonomia, perquè la llei de Déu és la traducció autèntica de les exigències de la nostra natura. Sols Déu pot transitar lliurement per l'entreteixit del nostre cor sense consentir-ne una fibra.

Dues altres idees sembrà l'Evangeli en el cor del llinatge que han tingut com a corollari forçós la implantació de la llibertat política: la de la dignitat de la persona humana i la de l'autoritat servidora del poble.

La dignitat de la persona humana s'amida per la seva destinació: la vida eterna. La Ciutat terrena li resta supeditada, perquè el seu fi és temporal i això dóna a l'home una veritable sobirania intangible per l'Estat. L'Estat és un mitjà per a l'assoliment dels fins de la persona humana. No és l'individu per a l'Estat, sinó l'Estat per a l'individu. Heus ací l'antitesi del cesarisme antic, del qual és reviviscència i imitació el modern en totes les seves formes d'absolutisme, feixisme, socialisme d'Estat i supremacia del Poder civil. Per això, sens dubte, deia el Senyor als seus deixebles que entre els gentils els qui exerceixen autoritat dominen els altres, però entre ells havia d'és-

ser al revés, el qui aspirés a ésser el major havia d'ésser llur criat i el qui volgués ésser el primer havia d'ésser llur servent ¹.

Glossa d'aquestes paraules del Senyor és aquesta àuria sentència del nostre gran Bisbe: "El despotisme és essencialment humà, la llibertat és essencialment divina".

És un crim social—diu en un altre lloc—predicar l'antagonisme entre l'Església i la democràcia. La llibertat, la igualtat i la fraternitat són filles de la Revelació i avui les hem de veure servint de vestibul a l'ateisme. La llibertat és una nobilíssima prerrogativa dels esperits i per això és incompatible amb tot sistema materialista. Així, a la civilització cristiana, que és espiritual, va inherent un esperit de llibertat. Alguna cosa deu voler dir que l'àrea geogràfica de la democràcia, malgrat les seves greus desviacions, coincideixi sensiblement amb la del Cristianisme. Encara avui, paganisme és absolutisme i esclavitud, i Cristianisme és llibertat.

La refutació que fa el Dr. Torras del lliberalisme i el laïcisme modern no és més que això. No impugna la llibertat per impia, ni per perillosa; impugna el lliberalisme per absolutista. Es fa el campió de la llibertat. Tots els seus opuscles de controvèrsia diguem-ne política—*Las Excesos del Estado, El Estadismo y la Libertad religiosa, Consideracions sociològiques sobre el regionalisme* i la cèlebre pastoral *Déu i el Cèsar*—glossen aquesta idea central fecundíssima.

L'heretgia moderna, que comença en la restauració de les antigues formes de govern en l'Europa del Renaixement, i ha evolucionat més rectiliniament del que sembla en cesarisme, estatisme, lliberalisme, laïcisme, socialisme d'Estat, feixisme, nacionalisme, no és altre que la idolatria de l'Estat, la supremacia del Poder civil a qui Déu fa nosa i a qui molesta la separació de poders que féu Jesucrist entre Déu i el Cèsar, digui's com es vulgui. L'Estat vol de totes passades el domini de les consciències. No podent ésser creador del món de la matèria, vol ésser creador del món de l'esperit, vol ésser, ço és, única font del dret, únic motllo educatiu, únic dogma legal, únic altar, hòsties del qual siguin totes les vides humanes.

Jesucrist fa nosa a l'Estat cesarista, i per això, així com els jueus, arribant al fons de tota maldat, el declararen incompatible amb el Cèsar, i així arrencaren al jutge covard la sentència de mort—*Si hunc dimittis, non es amicus Caesaris*—també l'Estat modern, en totes les seves formes, s'afanya a proclamar el laïcisme, no pas per zel

¹ Mt., XX, 26 s.

de la llibertat dels pobles, com fingeix, sinó per repugnància envers Jesucrist que repeteix segle per segle i poble per poble la fórmula definitiva de la primera divisió de poders, germen de totes les altres i principi de tota democràcia legítima: *Doncu a Déu el que és de Déu i al Cèsar el que és del Cèsar*. L'Estat laic vol el que és del Cèsar i el que és de Déu, i per això la seva enemistat amb Crist i amb la seva Església és inconciliable.

El Dr. Torras insisteix llargament en la identificació de l'estatisme modern amb l'absolutisme antic. A minva de Cristianisme, diu, augment de tirania. L'Edat Mitjana seguia una evolució lenta i pacífica envers la llibertat política, que alguns pobles, com el nostre i certes repúbliques italianes, especialment lloades en aquest aspecte per Sant Tomàs, obtingueren en grau més alt que els pobles moderns. L'afany apoteòsic dels reis primer i dels Estats després ha portat a construir aquestes baluernes polítiques dels grans Estats moderns, afeixugats de les insuportables càrregues militars exigides per l'equilibri dels egoismes nacionals, i la llibertat mor ofegada en un bardissar de lleis no dirigides a altre que a mantenir una ambició col·lectiva caríssima, de la qual en cap cas, ni en el millor, no pot beneficiar l'individu normal, perquè ja se sap que en l'Estat modern, com en el pagà, la fruïció de la riquesa, de l'honor i de la glòria de la Pàtria és patrimoni exclusiu dels poderosos. La llibertat, diu el Dr. Torras, és feta per a les nacions petites; l'absolutisme, per a les grans.

El nostre Bisbe típic recorda com Sant Hilari reclamava de l'Emperador de Roma la dolcíssima llibertat de què han de fruir els ciutadans i com aquesta atmosfera de llibertat va dominar a Europa sota la influència del Cristianisme, talment que l'historiador Lluís Pastor allega l'observació de diversos testimonis contemporanis, en l'edat medieval i principis de la moderna, que manifesten com en la capital de l'orbe catòlic es fruïa d'una "increïble llibertat", àdhuc en la tolerància de les idees. La Roma regida pels Papes, diu el nostre Doctor, més aviat pecava per excés que per defecte de llibertat.

Aquesta llibertat ha desaparegut del món, per obra precisament del liberalisme. El sistema precristià del *jus est quod jussum est* i del *quod principi placuit hoc legis habet vigorem* és exactament el que ha posat en pràctica el laïcisme d'Estat i el socialisme, que governen sense cap respecte a la llei interna dels homes i dels pobles, imposant-los uns motllos fabricats amb fórmules teòriques, que no perquè siguin votades per una majoria suggestionada amb un engany momentani, deixen d'ésser violentes a la natura, i doncs tiràniques.

Els motllos, diu el Dr. Torras, no serveixen per a la matèria viva. La vida es desenrotlla per principis intrínsecs; les regles externes cohibeixen.

L'heretgia política moderna, que sota les seves diverses formes de laïcisme, estatisme i socialisme, no és més que la perpetuació de la idolatria, pateix de l'orgull maniàtic de la divinització pròpia, i per això confon la llei civil, que és una norma reguladora, amb la idea eterna, causa exemplar de les coses. Res no afalaga tant l'home com usurpar els drets de Déu.

L'Estat, contra el que creu la supèrbia laïcista, no pot crear el dret ni imposar el ritme vital als pobles, perquè no pot crear la vida. La vida només pot brollar de Déu i tota fase de vida, individual o colectiva, és un resultat d'un moviment rítmic reentrant, que les construccions mecàniques i els bastiments polítics no han pogut imitar mai, perquè és una alenada de Déu, segons la definició descriptiva del Gènesi. Per això la història és un element essencial del Dret, i tot sistema polític que prescindeixi de la història per a començar un ritme vital nou caurà en un fracàs tan gran com és de llarga la distància de l'ídol a la divinitat veritable i de les obres d'aquell a les obres d'aquesta.

La idea de Déu és eterna, i per això pot crear éssers permanents i pobles que comptin la vida per segles, però la política, essencialment cosa *d'avui*, no pot fer construccions perpètuas. No és una art creadora, com les belles arts, sinó governativa, i ha d'admetre la vida nacional tal com existeix.

El nostre Dr. Torras estableix un parallelisme originalíssim i justíssim entre el dret i la gràcia. El dret és, en l'ordre polític, el que és la gràcia en l'ordre teològic, ço és, la vida. Negar el dret, doncs, és matar políticament. Però la gràcia de Déu comunica la vida, mentre que la gràcia de l'Estat no fa més que reconèixer-la i sancionar-la. La vida, àdhuc la colectiva, és anterior a l'Estat, perquè és inherent a la personalitat física o moral, a la qual no arriba la ploma de cap legislador ni el ceptre de cap rei. L'imperi ressuscitat pel Renaixement de l'estil pagà en tots els ordres començà a creure l'Estat creació seva: annexava i desannexava territoris, empenia guerres, imposava religions per la força (recordem el principi *cuius regio eius religio*), tenia, en un mot, el poble amb tots els seus béns, començant pel territori, com una gran hisenda de la família regnant. El precepte evangèlic de l'autoritat serventa dels súbdits s'havia esvaït, i per això els pobles cristians lluitaren llargament amb el cesarisme renadiu. I quan semblava

que anaven a guanyar la batalla, fou justament quan l'acabaren de perdre, perquè la secta sabé reemplaçar a temps la realitat de dret diví dels pobles amb tot llur tresor d'institucions, per la ficció abstracta del *poble*, creació d'una convenció o d'un parlament actuant d'usurpador de les funcions de la divinitat. La Maçoneria, de la qual està provat documentalment que covà i dirigí la Revolució Francesa, avançà els Emperadors a absolutisme. Un fúria destructora de totes les realitats vivents, flairoses a natura i a origen diví, s'apoderà dels nous poders. Regions, llengües populars, consuetuds civils, gremis, universitats, tot fou arranat pel nou déu que no volia reconèixer cap obra del Déu odiat per veritable. Les llengües oficials daten d'aleshores.

Per això totes les proclames de la Revolució neixen avariades d'origen. Llibertat, per exemple, ja no vol dir camí obert a cada ésser per a acomplir la seva funció específica, mitjançant l'assoliment de la seva perfecció, ideal a què no arribarà sinó complint la seva llei interna—en darrer anàlisi, divina—sinó rebel·lió contra tota llei distinta de la de l'Estat revolucionari. D'aquesta rebel·lió volen fer l'únic element constitutiu dels pobles i dels Estats, oblidant que, com diu el Dr. Torras, la llibertat no és una base social, perquè no és una idea positiva.

Així mateix, la igualtat i la fraternitat, en boca de la Revolució, no tenen altre contingut que l'odi a les jerarquies, com més naturals pitjor; mentre que en el Cristianisme signifiquen l'amor mutual de tots els fills d'un Pare comú que és en el cel (sense el qual no hi ha fraternitat possible) i hereus d'una mateixa felicitat, a rebre d'aquell Déu just que posa a tots la mateixa llei i davant el qual no hi ha accepció de persones.

Aclarit així el sentit de les paraules, i vist com la Revolució el corromp, ja no ens ha d'estranyar de veure el Dr. Torras defensant la llibertat i la igualtat i la democràcia, i perseguint-ne les sofisticacions revolucionàries.

Amb l'encert de l'home contemplatiu que esguarda de fit l'essència de les coses—certenitat que només dona el ministeri, o un intens i prolongat exercici religiós—el Dr. Torras defensa principalment i quasi exclusivament la llibertat religiosa. No costa gaire de veure que és l'arrel de totes les altres. Totes les llibertats polítiques neixen de la distinció entre Déu i el Cèsar, entre l'Església i l'Imperi. Des del moment que el Cèsar—o el dictador, o el rei, o el parlament—, s'han d'aturar davant la consciència humana informada per una llei

anterior i superior, que destina l'home a la vida eterna, l'individu humà adquireix un caràcter sagrat que l'allibera moralment i jurídicament de tota tirania. L'individu té dret a què l'Estat no sols no l'entrebanchi, sinó encara l'ajudi en la consecució del seu fi últim. S'hi ventila un interès seu principalíssim, irrenunciable, i per això pot exigir una intervenció seva fiscalitzadora en la composició i funcionament de l'autoritat que li governa la vida temporal, preparació de l'eterna. Si l'home és tot ell i sempre religiós, governar-li la vida sense esguard a la religió seria un atemptat contra la seva natura. Tota democràcia hauria de davallar d'aquest principi, com en davallaven les democràcies de l'Edat Mitjana, que lògicament haurien arribat al seu desplegament complet en entrar a l'Edat Moderna, a no haver sobrevingut la pertorbació tremenda del Renaixement de les formes polítiques paganes.

Però el nostre Doctor davalla també a defensar la llibertat política. Traduïm: "La llibertat és una condició precisa ¹ de la vida social. Una democràcia sense llibertat no es comprèn. En ella els ciutadans han de poder desplegar totes llurs facultats, aptituds i inclinacions, mentre estiguin d'acord amb la justícia i l'honestedat. Es comprèn que en un país on el poder sigui exercit per una classe privilegiada, el govern o la potestat civil vulgui imposar el seu criteri i dictar les idees que han de professar els ciutadans, però en un país regit democràticament, on una classe no ha d'ésser superior a l'altra en el règim polític, voler el govern imposar el criteri i dictar la doctrina i prescriure o aprovar els sistemes de vida que han de seguir els ciutadans, repugna intrínsecament amb la natura del règim democràtic que *ipso facto* es converteix en absolut, amb l'aggravant de la hipocresia."

Potser semblarà que en aquest passatge el Dr. Torras s'expressa només hipotèticament, però és que dues pàgines abans havia dit: "Una de les prerrogatives més precioses de la democràcia és l'espon-taneïtat de la vida pública i social. El poble no significa una classe, valls intravessables, prerrogatives i exclusivismes. Aquests obstacles de la vida comuna semblava que havien de desaparèixer per sempre... I és indubtable que hem de tenir aquesta esperança i treballar tots per obtenir la seva noble realització." I a seguit d'aquestes paraules, diu, per encoratjar aquesta esperança, que tot fa semblar que en els

¹ El text diu *preciosa*, però s'adiu molt més amb el sentit la paraula *precisa*. És de l'opuscle *Los excesos del Estado*. Obres completes, v. V. pàg. 236. Ho anotem per a facilitar una possible correcció en edicions ulteriors.

temps venidors es desenrotllaran "els grans principis socials del Cristianisme".

Des d'aquesta posició, la impugnació de les sofisticacions de la democràcia és plenament justificada i singularment eficaç. La primera sofisticació és la democràcia perseguidora, contradicció monstruosa que no pot prevaler en la vida pública i ha de caure abandonada el dia que els elements sanitosos de la societat es convenceran que cal treballar en l'elevació del poble. Una altra és el socialisme d'Estat que amb la ferramenta legal que somnia cohibiria l'espontaneïtat i llibertat del cos social, condició indispensable per a la dignitat del nostre llinatge. Una altra, el radicalisme, del qual diu el Dr. Torras que és inconciliable amb la democràcia i la llibertat. "La democràcia i la llibertat, diu, són realitats vivents que han existit i malden per viure la vida pública dels pobles i signifiquen espontaneïtat, harmonia i moviment en l'organisme social. El radicalisme és una pura abstracció... significa una política extrema, arribar al *súmmum*, una cosa mai vista que en l'art de la política equival al cridaner (*chillon*) en les belles arts." "El radicalisme—diu més avall—pot ésser monàrquic o republicà: el que no pot ésser és democràtic."

Una altra democràcia sofisticada és la que romp amb la història. L'essència de la democràcia consisteix a portar al govern les idees del poble, a fer coincidir perfectament l'Estat amb la Nació. Però un poble no és creació d'un moment. Té segles d'història, que han afaïçonat el seu esperit amb un llenguatge, uns costums, unes creences, unes tradicions, que són substància viva de la nació. Els qui foren tenen més part que nosaltres en el que som. Hi ha un sufragi universal de les generacions passades. Els morts tenen vot. I el poble, en temps de normalitat, obra d'acord amb la tradició amb la mateixa espontaneïtat amb què parla la seva llengua, ella mateixa una de les tradicions que ha rebut del passat. La llei humana no pot tocar res d'això. La llei no crea pobles, ans ella és una creació del poble. ¿S'acceptaria que una majoria parlamentària decretés el canvi de llengua del país? Tan externa com la llengua a l'àrea d'influència de la llei és la tradició, complex de creences, habituds i modalitats de vida social. Llibertat és possessió de si mateix i una democràcia que ens alienés de nosaltres i ens volgués fer de l'Estat, fins en allò que és de Déu i en allò que és irrenunciablement nostre, seria una democràcia falsificada, perquè mataria la llibertat. Déu ens guardi—diu el Dr. Torras—de l'omnipotència dels homes, que significa l'aniquilació de l'home.

Les dues grans errades dels utopistes moderns (estatistes i socialistes)—diu el nostre Doctor—són: 1.ª Creure que la llei té igual eficàcia que la gràcia. 2.ª No veure que la gràcia salva la llibertat, així com la llei la força. El ritme de la vida supleix la llei i produeix una harmonia política. Als ciutadans d'un país lliure, el Govern no els pot imposar al seu albir una llei, sinó regir-los per la que tenen, per la que viu en llurs consciències, per la que està escrita en llurs codis, per la que anima llurs costums.

Els demòcrates a la Rousseau són alquimistes de la política, que es pensen que de llurs laboratoris han de sortir pobles vius. I com que la vida real, no la poden donar, en donen la imitació externa per mitjà d'un enfarfec de lleis doctrinàries que munten la carcassa de l'Estat damunt l'absència absoluta de vida nacional. Per això lliberalisme i socialisme—antitètics en tota la resta—convenen a ésser minuciosos en la legislació. Tots dos ofeguen. L'Estat modern és un enterenyinat complicadíssim de lleis. Quan la vida no hi és, mancant l'instint vital que dona cap a tot, tot s'ha de preveure i reglamentar. La llibertat de l'home és morta, i per això avui la reclamen tant. L'home ha estat engolit pel ciutadà; la seva essència divina ha estat buidada tota ella en flascons polítics esquerdats, on s'esbrava tota. La secta, incapaç d'arribar a l'home factura de Déu, i fins i tot gelosa de la vida natural de l'home, només s'ocupa de l'Estat. L'home que és de Déu, com que de Déu en prescindeixen, també és oblidat per l'estatisme. El govern laïcista, doctrinari rígid que és ell, manca d'aquella flexibilitat que ha de tenir tot govern, àdhuc eclesiàstic, i que només dona el respecte a la natura, a la seva llei i als seus moviments espontanis. És la base natural d'aquell sentit comú que, segons el Dr. Torras, és la primera condició de tot governant.

* * *

Les idees del Dr. Torras sobre el regionalisme surten naturalment del que, amb paraules quasi exclusivament seves, hem dit fins ara.

El respecte a l'obra de Déu, l'acceptació prèvia, pel governant, de la realitat nacional tal com l'ha plasmada la Providència amb l'acció dels segles, imposa el reconeixement de totes les personalitats naturals que el territori de l'Estat ofereix. Voler deformar una qualsevol d'aquestes realitats és estatisme revolucionari, és teocràcia ido-

làtrica. Recordi's que el cop mortal a totes les llibertats de ciutats i regions fou donat per la Revolució Francesa, i que la forma regional florí admirablement en les democràcies cristianes medievals, tan profundament influïdes per l'Església. Per això les nacions formades a l'influx de la doctrina de Jesucrist es regeixen pel principi autònom, que és exactament el contrari del principi revolucionari. Atemptar contra la constitució natural de la Pàtria és una veritable bogeria, que es paga sempre molt cara. El patriotisme en mor, perquè l'home no salta de l'individu a l'Estat per adquirir el sentiment nacional, ans passa per les realitats naturals que encarnen per a ell la idea de la pàtria i la fan visible. Destruir aquestes realitats, més fortes en l'ordre espiritual (llengua, dret, tradicions, etc.) que en el material (terra, rius, muntanyes, viles, fruits, etc.) és estroncar les úniques fons pures de patriotisme i substituir-los per una retòrica buida que puja al cap i fa homes desequilibrats, quan no els deixa enterament glacials a tot sentiment col·lectiu.

Per això, el Dr. Torras defensa amb gran còpia d'arguments i de fets històrics que la forma regional fomenta la religió, la família i la propietat; que el centralisme, en canvi, les atrofia.

Cal notar, doncs—cosa molt important—que el regionalisme del Dr. Torras davalla directament de la seva concepció cristiana de la política i és un capítol de la seva impugnació de la secta contemporània, totes les branques de la qual surten de la soca tuixegosa del *Contracte Social* de Rousseau. Revolució i regionalisme—diu—són antitètics; el regionalisme no s'obtindrà per mitjà de la revolució.

Consti, doncs, ben clar que ni la democràcia del Dr. Torras és de filiació rousseauiana, ni el seu regionalisme té cap accent de rebel·lió. Tots dos d'avallen del respecte a les obres de Déu, la principal de les quals és la persona, tant individual com col·lectiva. El règim autocràtic mata el dret, i doncs la vida política de les persones col·lectives: un i altre parteixen del principi fals de voler-se substituir a Déu per a crear la vida.

És innegable que en la mentalitat sociològica del Dr. Torras tingué una gran influència l'escola històrica del Dret, emparentada amb el moviment positivista i llavors molt en voga a Catalunya. El fet generador del dret, que és el fet històric més íntim, tenia per a ell un prestigi de cosa brollada de la mà provident de Déu. És per això que tenia aquell alt respecte als costums jurídics populars, que li feia dir que no és la llei qui crea els pobles, sinó el poble qui crea les lleis. Una de les seves antipaties era contra l'absolutisme demo-

cràtic que sobreposa l'Estat a la nació, la democràcia a les entitats naturals, i ho ofega tot.

Tenia un gran amor a la jerarquia en tots els ordres, i així volia afermar l'ordre polític per mitjà de l'entramat de les jerarquies naturals de la societat. El poble només funciona bé políticament quan funciona segons la fisiologia natural de la seva constitució perpètua. La democràcia esbojarrada dels temps moderns, que esborra políticament les classes i totes les institucions flairoses d'història—de Providència—desconjunta el poble i li dóna uns moviments epilèptics que fan passar la passió de l'instant al davant de la veritat permanent en el seu seny col·lectiu, que no perquè de vegades és inconscient, és menys veritable. El pensament en què estreba la democràcia revolucionària no és el popular, sinó el vulgar o el plebeu. El vertader poble és reflexiu, tradicional i respectuós de les jerarquies.

Per això, una veritable democràcia hauria de brollar del poble jeràrquicament constituït i obrant amb plena sanitat, que és com obra sempre en temps de vida sossegada. Aquestes jerarquies que es formen espontàniament en la pagesia i en la vida industrial, de les quals tan belles coses digué el Dr. Torras, són l'ossamenta ferma de la societat, i només desconjuntant-la prèviament, esdevenen possibles les tràgiques convulsions estèrils que tan sovint han malmenat les nostres societats meridionals des de l'emmetzinament enciclopedista. Són els magistrats rurals i les autoritats natives que la mateixa societat espontàniament es dóna, famílies soques, propietaris de pagès prestigiosos, caps d'indústria cristians, que eren els veritables directors nats dels pobles. La Revolució els escombrà amb odi ferotge, per tal com volgué abassegar totes les engrunes d'autoritat que es repartien. Desfeta aquesta saludabilíssima socialització del poder que tant enyorà el gran sociòleg Le Play—molt estudiat pel Dr. Torras—el poble ja no fou un tot orgànic, sinó un agregat informe d'individus sense guiadors naturals. Li restà l'Església, i sort en tingué, però també aquesta meresquè la malmirença del gran ambició dels nostres temps.

Quan el poble—diu el Dr. Torras—perd els seus caps naturals; no és estrany que faci bogeries. Així l'hem pogut veure votar per la impietat, essencialment enemiga de la humilitat, i aplaudir lleis sectàries que, ultra destruir la seva entranya viva, atacaven greument els seus interessos intel·lectuals i econòmics.

Bastaria una política restauradora de les jerarquies naturals—i per tant genuïnament democràtica i autonomista—perquè els seus

antics costums, més aviat regenerats que codificats, li tornessin la salut mental, el seny característic de totes les classes arrelades en un país, i perquè la democràcia i l'autonomisme fills de la Revolució perdessin tot l'esperit satànic que comporten, sots pena de fer-se mal veure del poble.

CARLES CARDÓ, Prev. ,

L'ESGLÉSIA PERSEGUIDA

(Acabament)

VII

L'AMOR o troba iguals o els fa. És per això que a la ben amada Esposa de l'Espòs de Sang li escau tan bé la corona d'espines de l'Estimat.

Ell digué que el seu reialme no era d'aquest món⁹⁸, i si el del Rei no ho és, tampoc no pot ésser-ho el de la Regina.

Sant Cebrià, en el c. XI de l'opuscle d'exhortació al martiri adreçat a Fortunat i escrit en ocasió de la persecució de Valerià, prova amb l'autoritat de les Escripures sagrades, així de l'Antic com del Nou Testament, que "ningú no s'ha d'espantar ni d'alterar per les pressions i persecucions que en aquest món patim, puix que ja fou profetitzat que el món ens havia d'avorrir i que aixecaria persecucions contra nostre, ans encara en el mateix compliment d'aquestes coses es palesa la fidelitat de les promeses divines referents a les mercès i premis que han de venir després, i res de nou no succeeix als cristians, car d'ençà que hi ha món que els bons van atreballats i són vexats i occits pels injustos". I aquest és, precisament, el mitjà ordinari de què es val la Providència per a propagar el bé entre els dolents, car, com digué bellament el poeta alemany: "Els qui combaten una causa rica d'espiritualitat, és com si donessin cops de martell a una brasa: en fan saltar guspires que van a calar foc allà on mai no hauria arribat"⁹⁹.

La victòria definitiva sobre el món i sobre l'infern no l'assolirà fins que al Cel sigui Església eternament triomfant la que ara és a la terra viadora i militant; i si ací baix pot haver-hi unes hores escadusseres de Tabor, o una avinentesa fortuïta d'exercir domini

⁹⁸ Io., XVIII, 36.

⁹⁹ Goethe, trad. de Maragall.

ple, fuet en mà, contra els marxants i profanadors del temple, o un moment d'entusiasme popular que esclati en visques apoteòsics, com quan allà volien proclamar rei temporal el Crist; la generalitat de les hores i dels dies i dels anys han d'escolar-se necessàriament per a l'Església com s'escolaren per a Jesús, en el recolliment i en les pregàries de Natzaret, a la solitud del desert, sofrint fam i temptacions, als indrets ocults a les recerques dels perseguidors, o al cim del Calvari regalimant sang redemptora de tot el cos, sang que és el dot i la substància de tots els dogmes, de tot el culte i de tota la glòria de la religió de Jesucrist. "Si el gra de forment que cau a terra no mor, ell sol resta—digué el Mestre sagrat—; però si mor, porta molt de fruit" ¹⁰⁰.

Ni l'edicta de llibertat del 313, ni molt menys les lleis de persecució contra el paganisme del 353 i del 356 no afegiren absolutament gens d'eficàcia a l'acció fecunda del sacrifici cristià. Al contrari, si no s'hagués interromput la progressió geomètrica amb què els deixebles de Jesús s'estengueren per la terra durant les tres primeres centúries—llàstima que aquells avantpassats nostres no fossin afecionats a les estadístiques, ara tan de voga, per a poder establir les degudes proporcions!—, ja fa anys que la llei evangèlica seria el codi vigent a totes les nacions, ja fa molt de temps que l'Arca santa de salvació hauria aixoplugat totes les ànimes que encara romanen al defora en nombre tan lamentablement crescut ¹⁰¹.

La ruta ascensional de l'Església vers el triomf definitiu començà i prosseguí normalment durant tot el temps de l'adversitat, que és precisament el "temps d'acceptació i de salut", "en tribulacions, en necessitats, en angoixes, en cops, en presons, en avalots, en fatigues, en nits sense dormir, en dies sense menjar, en puresa, en ciència, en longanimitat, en dolcesa, en Esperit Sant, en caritat sense fingiment, en paraula de veritat, en força de Déu, amb les armes de la justícia,

¹⁰⁰ Io., XII, 24.

¹⁰¹ La revista catòlica holandesa *Het Schild* dona aquestes xifres estadístiques mundials de les diverses confessions religioses actuals: "La població total del món es calcula de 1.850.174.337 ànimes, de les quals 351.839.665 són catòlics, o sigui el 19 per 100. En segon lloc vénen els seguidors de Confucí, que són 304.027.114, és a dir, 16'4 per 100. Mahometans, 233.997.594, això és, 13'8 per 100. Indús, 224 milions 8.819 que són el 12'1 per 100 Budistes, 199.461.632, que equivalen al 10'8 per 100. Protestants de diverses sectes, 164.683.026, que fan el 8'1 per 100. Ortodoxos 131.460.822, el 7'1 per 100. Pagans, 122.239.817, equivalents al 6'6 per 100. Sintoistes, 16.644.437, només 0'9 per 100. Jueus, 15.731.475, o sigui de proporció aproximadament igual a la dels sintoistes. Sense religió, 76.598.195, que donen 4'1 per 100. En resten de quatre a cinc milions per classificar."

ofensives i defensives, per glòria i deshonra, per mala i per bona fama; com a seductors, però vertaders; com a desconeguts, però ben coneguts; com qui s'està morint, i ja veieu que vivim; com a castigats, però no lliurats a la mort; com a afligits, però sempre alegres; com a pobres, però que n'enriqueixen molts; com qui res no tenen, però que són amos de tot"¹⁰². I si hi hagué alguna parada o algun retrocés, fou precisament en hores de treva persecutòria i en dies d'esclats massa teatralment gloriosos. És que, com digué l'Apòstol estimat, "la victòria que ha vençut el món és la fe nostra"¹⁰³, només aquella fe humil i senzilla que no cobeja cap prestigi ostentós ni té fretura de cap poder polític, que si puja als palaus imperials de Roma i de Bizanci, o penetra als aeròpags dels savis, no és per a fer-hi estada definitiva com en soli propi i exclusiu, sinó per a ensenyar als seus estadants el bell camí de descens fins als miserables estatges dels pobres i dels ignorants de la Suburra i fins als tètrics ergàstuls dels esclaus, amb els braços oberts per l'amor fratern.

Fou l'amor, fill lledesme de la fe sincera, l'amor sobrenatural, la caritat, aquesta virtut que no sap viure sense dolor ni manifestar-se sense sacrificis, la que penetrà subtilment per entre les capes llotoses de la societat gentilica, refinadament sensual, materialitzada i egoista, les purificà amb el seu alè diví, i sobre l'enderrocat ídol del plaer bastí l'altar del Déu crucificat, del Baró de dolors que imposa com a primera llei als seus deixebles la dilecció de les abnegacions i de la creu¹⁰⁴.

Totes les persecucions no aprofitaren només que per a abrandar

¹⁰² II Cor., VI, 2-10.

¹⁰³ I Io., V, 4.

¹⁰⁴ Mt., XVI, 24.—Si algú, menys versat en matèries teològiques i ascètiques, se sentís desorientat per aquesta complaença de Déu en les penes dels seus fills estimats, convindria que llegís i medités les següents reflexions de Sant Alfons M. de Liguori en la *Pràctica de l'amor a Jesucrist*, XIV, 17: "Per què Déu ens carrega de tantes creus i troba goig de veure'ns atribulats, menyspreats, perseguits i maltractats del món? Serà que Ell és un tirà de geni tan cruel que es complau veient-nos patir? No, no és tirà Déu, ni és de geni cruel; és tot pietat i amor envers nosaltres; basta dir que ens ha estimat fins a morir per nosaltres. Troba goig, sí, veient-nos patir, però pel nostre bé, per tal que, patint ací baix, ens vegem lliures de les penes que hauríem de patir en l'altra vida pels deutes que amb la divina justícia contraguérem; troba goig a fi que no ens afeccionem als plaers sensibles d'aquesta terra, com la mare, quan vol deslletar un infant, posa alguna cosa al mugro perquè el fill en prengui avorriments; hi troba goig, per tal que, patint amb paciència i resignació li donem alguna prova de l'amor nostre; hi troba goig, finalment, per tal que, patint, meresquem glòria major en el paradís. Per aquests fins, que són tots d'amorosa pietat, troba goig el Senyor de veure'ns patir."

l'amor, fill de la fe, que aleshores es trobà en el seu element sagrat; quan les persecucions cessaren, fou perquè l'amor s'imposà a l'odi; quan es reproduïren, és que l'amor i la fe s'havien esmortit i calia ventar el caliu per tal que es revifessin en flama.

Aquest és el resum de tota la història eclesiàstica, aquesta és la raó d'ésser dels 129 anys de persecució general absoluta i dels 120 de treva relativa en les tres primeres centúries, o sigui, des del 64 fins al 313; i d'aquí nasqué la brutalitat anticristiana dels bàrbars i la violenta hostilitat dels musulmans, i per aquí vingué la corrupció dels segles desè i onzè, i els quaranta anys esgarrifosos del cisma d'Occident, i els estralls del protestantisme, i les esplendors del segle XVII, i les investidures, i el regalisme, i la Revolució francesa..., i de dret i de través, per plans i per costeres, l'expandiment gloriós de la religió sagrada per tot el món; car la fe, la nostra santa i abnegada fe, mai no ha deixat d'acomplir la seva missió divina, malgrat tot. "En les nostres cases de pagès—diu el plorat Patriarca català—per a guardar la palla que es necessita per l'any, guarneixen els pallers, posen al voltant d'una perxa tota la palla convenient i l'ordenen, i aleshores no s'escampa, es conserva i resisteix les ventades més fortes i dura tot el temps que es necessita. La Humanitat és palla, diu l'antiquíssim i eloqüentíssim Job¹⁰⁵; lleugera, move-dissa, inconsistent, tot vent l'escampa; i el diví Redemptor plantà en mig del món la seva sacratíssima Creu perquè servís de perxa a la Humanitat, que, degudament ordenada al seu voltant, resisteix els inevitables temporals, se manté fixa, no s'escampa..."¹⁰⁶.

I en aquesta creu salvadora de la humanitat no hi és clavat de peus i mans Ell tot sol, Cap de l'Església santa, que hi són també crucificats els seus membres predilectes, més participants de la passió del Senyor com més predilectes són.

"La creu de la innocència—torna a parlar l'eximi Torras i Bages—és una creu més divina que no pas humana; és la creu de la generositat; és la Caritat més que no pas la Justícia; és pagar pels qui deuen; és restituir, com digué un Profeta, allò que no s'ha robar; és la sublimació de la virtut; és també l'embelliment de lo pur, com vingué a dir l'abat Sant Bernat, amb una figura d'altíssima bellesa; és la Rosa blanca que es matisa de roig; és espargir la sang divina per tota la humanitat a fi de vestir-la de púrpura, atribuint-

¹⁰⁵ XIII, 25.

¹⁰⁶ TORRAS I BAGES, en la Pastoral de l'any 1901 "La Potència de la Creu".

li una dignitat reial. Perquè, encara que la creu de la innocència és tota pròpia de Jesucrist, encara que Ell és l'únic innocent en el llinatge humà, d'una manera també secundària i dependent hi ha altres homes innocents que són crucificats per caritat, que paguen lo que no deuen i restitueixen allò que els altres han robat. La Sang que degotava l'Innocentíssim Anyell sacrificat en el Calvari fertilitza la terra i féu germinar en ella, com llavor divina, rebrots de puríssima innocència, altres Cristos que havien de perpetuar en el món una acció satisfactòria i salvadora.

"El sacrifici voluntari i en benefici del proïsme que vingué a practicar i a ensenyar Jesús Fill de Déu neix d'una influència celestial; la terra no té prou virtut per a produir-lo; divinitza aquells qui el practiquen, i, com una llum meravellosa, fa el miracle d'obrir els ulls fins dels cecs d'enteniment. Les ensenyances dels savis, les victòries que obtenen els doctors en les seves qüestions, la seva habilitat en desfer els arguments contra la veritat, preparen el camí, aplanen les dificultats, però no produeixen la Llum; aquesta és portada del mateix si de Déu pels missatgers que té a la terra, pels Sants, que són en si mateixos, per l'influx d'Aquell que és Cap de tots ells, llum vertadera que lluu enmig de les tenebres del món. I quan aquests homes divins són perseguits i crucificats i alçats a la vista de tothom com a pendó d'ignomínia, aleshores es converteixen en bandera de victòria, perquè, un cop alçats en la creu, adquireixen la virtut d'atraure els homes, fins els mateixos que els crucificaren. En el Calvari, el Centurió que vigilava l'execució de Jesucrist i el sai que li obrí el pit d'una llançada, confessaren de seguida la divinitat del Crucifix; després de les persecucions vénen les esplèndides i divines victòries, perquè tota persecució té víctimes i tota víctima té la propietat de satisfer la justícia i d'atraure la misericòrdia i la gràcia; té el poder de serenar l'horitzó humà i fer lluir el Sol de la veritat.

"La innocència crucificada té un valor infinit i s'oblida de si per a pregar pels altres; la set del Salvador en la creu, segons alguns sants, fou com un símbol d'un desig immens de sofrir pel bé dels homes; aquest instint sobrehumà de cercar el sofriment en profit del proïsme continua en la més selecta descendència de Jesucrist, i així com Aquest se sacrificà voluntàriament i pregava pels mateixos que el turmentaven, així avui veiem també ànimes pures que consagren la vida al servei dels homes i se sacrifiquen pels seus semblants, els quals els paguen amb la persecució i la calúmnia.

"Però la innocència, el mateix que Déu, de qui és com una participació, és invulnerable i immortal, les passions humanes no l'enverinen; crucificada, prega pels qui l'han clavada en la creu, i, girant els ulls envers el Pare de les misericòrdies, diu aquella oració de Jesucrist: *Perdoneu-los, perquè no saben el que es fan*.

"L'oració i el sacrifici de l'Innocent seran perpètuament els que salvaran el món perdut pels pecats dels homes"¹⁰⁷.

* * *

Per contra, si fos possible que la creu del sofriment i de la humiliació desaparegués del món, si no fos un absurd que l'Església, la santa Esposa de l'Espòs de Sang, pogués deixar-se enlluernar per la llum artificial de les glòries, de les magnificències, de les formes pompàtiques del segle i pogués deixar-se influir per l'egoisme sensual que ha ensorrat tants de pobles i tantes institucions, el món es perdria definitivament, l'Església no hauria resistit vint segles de lluita gairebé ininterrompuda amb les potestats infernals, hauria sucumbit inevitablement a la primera topada.

El cisma d'Orient amb el seu natural i obligat seguici de rebordoniment, d'eixorquia i d'esclavatge, ens forneix una prova ben clara de com la brillant tutela dels prínceps porta sense gaires giragonses a la compenetració de Religió i Estat, i cau molt aviat aquella sota el domini d'aquest, que és absorbent per naturalesa.

Els emperadors bizantins, educats a l'escola del gentilisme romà que identificà sempre la religió amb la política, més que lliurar-se al Cristianisme, el que volgueren fou assumir-lo i aprofitar-se'n per a unificar les tendències de les diverses províncies que tan a contracor suportaven llur jou, i la protecció que d'antuvi oferiren a l'Església cristiana passà molt aviat a ésser mitjanceria àdhuc en les controvèrsies doctrinals, després intervenció autoritària en afers absolutament deslligats de la política i últimament tirànica absorció de potestat, que legislà en la part disciplinar i arribà a definir en la dogmàtica. I perquè els Papes no s'avenien a aquestes intromissions, se cercaren bisbes al gust llur que les aplaudissin... i així vingué l'escissió i així la religió deixà d'ésser romana, es convertí en un més dels distints engranatges de la maquinària de l'Estat, i en perdre

¹⁰⁷ De l'article "Les tres creus", III, publicat damunt "La Veu de Catalunya" del dia 7 d'abril del 1895.

aquest, l'amo i senyor, la seva preponderància política, perdé també ella l'esplendor fictícia, i les joies manlleves, per a caure en l'enviliment d'esclava d'ex-potentat empobrit.

És el cas mateix, el lamentabilíssim cas de Rússia, d'aquella catòlica Rússia consagrada a Sant Pere pels seus prínceps Jaropolk i Jaroslav, d'aquella Rússia ahir tan devota de Maria Santíssima i avui ferotge perseguidora dels qui segueixen les doctrines del seu sacratíssim Fill. El tsarisme havia absorbit la religió, i ortodòxia i autocràcia es dreçaven en una sola peça davant del poble fanàtic i supersticiós. Eren ben llunyans aquells temps de l'últim terç de l'onzena centúria quan Sant Gregori VII exercia de Roma estant la seva influència paternal sobre clergues i seglars del gran imperi: seglars i clergues, creients i incrèduls, tot fou supeditat al Tsar i tota la jerarquia eclesiàstica restà reduïda a un escalafó burocràtic més. No és gens estrany, doncs, que en caure el Tsar sota la grapada comunista, hi caiguessin també els ministres del culte i fins els temples i tot.

És, encara, el mateix cas de l'Austria, de l'Austria que hom suposava tan profundament catòlica i que avui veiem tots tan estripada pel socialisme anticristià.

Era ahir, diríeu que no han passat només que uns quants mesos d'ençà que Jesús Sagramentat era dut en triomf oficial enlluernador pels carrers de Viena acompanyat de tota l'aristocràcia i de tota la plutocràcia de l'imperi: prínceps i ministres, generals i arxiducs ostentaven amb magnífica exhibició llurs vistosos uniformes, llurs creus i llurs xarretes d'or en les fileres interminables de la processó eucarística; l'emperador aguantava devotament impertèrrit la pluja que queia sobre els seus nevats cabells embolcallats vora la sagrada Hòstia per l'encens que hom no podia escatir prou bé si els turibularis adreçaven directament al cap venerable o a la resplendent custòdia; els piadosos fidels i els fervorosos clergues s'estenien en immensa corrua que portava inevitablement a la memòria el record de la dels captius que antigament precedien el carro del conquistador en la seva entrada triomfal a Roma...

Com podríem repetir ara, en presenciar la dolorosa realitat austríaca, després de tan poc temps d'una manifestació religiosa tan imponent i que semblava tan sincera, aquelles paraules de Kannengieser, referents a la revolució del segle passat! ¹⁰⁸: "L'Església jo-

¹⁰⁸ Les traduïm de l'article "Josefismo y Revolución", publicat no fa gaires setmanes a *Euzkadi*, portaveu dels nacionalistes catòlics de Bascònia.

sefista—deia—, per la seva imprudent infeudació a l'Estat-polícia, es feia seu l'absolutisme... El poble baix declarà la guerra a l'Estat, i, com que l'Església passava per còmplice i aliada del Govern, els atacs s'adreçaren tot seguit contra l'Església i durant moltes setmanes foren insultats els sacerdots... Aleshores calien savis apologistes, i el josefisme havia ofegat sistemàticament el talent dels clergues; convenien homes zelosos i intrèpids, i s'havia extingit tota flama religiosa; hi havia necessitat de sacerdots consagrats al poble, de continu contacte amb ell, i Justel—Conseller d'Estat, Comanador de l'Ordre de Leopold, Prebost mitrat de la col·legiata de Wissehrad, Cap suprem de l'Església austríaca—només coneixia la sagrada persona de l'Emperador i les no menys sagrades de tots els buròcrates de posició elevada”.

Evidentment, la revolució del 48 fou ben poc alliçonadora per a l'Àustria dels nostres dies. Ni la trista experiència, ni la sana filosofia no li ensenyaren la veritat d'aquella profunda sentència de Jafuda Bonsenyor: “Rei és així com foc: qui se n'allunya no n'ha profit, e qui s'hi acosta massa segueix-li'n dany”¹⁰⁹.

* * *

Caldrà esmentar unes altres nacions i uns altres fets recents que ens toquen de tan prop, que ens punyen tan íntimament i dolorosa?

El regalisme, el funestíssim regalisme que envai les nostres terres entrant per la porta del cànon sisè del concili XII de Toledo, l'any 681, amb l'autorització concedida al rei de nomenar bisbes i rectors d'Esglésies¹¹⁰, que donà un pas gegantí en l'humiliant cànon vuitè de l'altre concili toledà del 683 que fa els bisbes esclaus del rei, al qual s'han de presentar així que ell els ho mani, i en el vergonyós dotzè que autoritza qualsevol clergue i tot monjo d'apel·lar al tribunal reial contra la sentència d'excomunicació del prelat propi; aquest regalisme que tingué unes manifestacions tan remarcables en l'època més esplendorosa de la monarquia espanyola, que prengué un increment tan gran d'ençà de la restauració del segle passat, que culminà suara amb el règim dictatorial, no podia llevar altres fruits que els amargants que recolliren els nostres pares i que a nosaltres

¹⁰⁹ Del “Libre de paraules e dits dels sayis e filòsops”.

¹¹⁰ Gairebé tots els trenta-cinc Bisbes assistents a aquest Concili eren de les esglésies cartaginesa i bètica; no n'hi hagué ni un de la província eclesiàstica de l'aragonesa ni de la de Narbona.

als qui vindran darrera nostre durant molts anys ens deixaran segurament un tan fort regust de sèver. I, tot amb tot, sortós el poble que Déu es digna d'afavorir així amb una sotragada com la nostra, capaç d'accelerar la circulació i de retornar el ritme vital al cor entumit! Fins a quins lamentabilíssims extrems no hauria pogut derivar el marasme dels fidels de la meitat de la tercera centúria sense la providencial intervenció de Deci, sense la terrible batuda de la setena persecució que separà el gra de la palla per a abandonar aquesta als vents de terra, però per a deixar aquell en excel·lent disposició de reproduir-se en cent per u i merèixer la llibertat del 313?

La iniciació regalista del segle VII produí prompte desastrosos efectes en l'Església espanyola; tan prompte, que Julià, l'últim bisbe creat segons les lleis canòniques antigues, fou el darrer sant i el darrer escriptor del brillant episcopologi toledà d'aquells temps, i Sisbert, el seu immediat successor, el primer dels anomenats segons les normes noves del concili dotzè, començà el seu pontificat asseient-se temeràriament al tron que ningú dels seus antecessors no havia gosat a ocupar d'ençà que s'hi havia aparegut Maria Santíssima a Sant Ildefons, i l'acabà atrapat en una conspiració, com un criminal vulgar, contra la vida del rei Egica.

Sobre l'absolutisme de la casa d'Austria, només cal llegir el tom IX de la *Història dels Papes*, de Pastor, on parla del rei Felip, d'aquell *rei prudent i braç dret de la cristiandat*, del cesarisme del qual anava a queixar-se el Pare General dels jesuïtes Claudi Aquaviva davant la santedat de Gregori XIII, que es confessava impotent per a remeiar un mal que tenia les arrels tan pregones.

No podien ésser menys absolutistes que els Austries els néts del Borbó francès, que havia proclamat que l'Estat era ell, i així, sota la novella dinastia, seguí la seva obra destructora el corc de l'intervencionisme laic en els afers eclesiàstics, i a cada ventada, per poc forta que fos, hom ha anat sentint cruixir ara una, ara una altra de les branques de l'arbre esponerós del catolicisme ibèric. La quera s'anava estenent per dins sense que en patís detriment la forma externa. Al contrari, hom hauria dit que tota la vida interior que desapareixia lentament es refugiava a l'escorça, mantenint-li i acreixent-li i tot fictíciament per defora l'aspecte sanitos que produïa en els poc observadors la sensació de fe, de religiositat ben arrelada. Prou pogueren constatar-ho els sectaris llenyataires d'ací, en pegar les primeres destrallades, com ho havien constatat poc temps abans els

d'Austria, que les aparences no responien a la realitat, que el bell tronc era d'una buidesa esgarrifosa!

Ja fa més de cinquanta anys que un sant baró, un gran bisbe del qual en dies difícils Déu va fer mercè als tortosins, el reverendíssim Dr. Vilamitjana, s'havia adonat d'aquest procés assolador de la ficció religiosa oficial i del gravíssim perill que incloïa. En un article que publicava en el Butlletí del Bisbat el dia 26 de desembre de l'any 1878 donant compte de la Visita Pastoral practicada en diversos arxiprestats, es queixava de la demostració d'uns sentiments que ell sabia prou bé que no existien. "Pertot arreu—diu—s'ha manifestat un afany d'obsequiar el Prelat igual, i encara major, que en dies millors per a l'Església, i confessem que aquest fet anòmal ens ha obligat a reflexionar.

"Com és això?, ens hem preguntat, com és això? Els pobles no són pas ara millors que abans; al contrari, la religió ha sofert uns capolaments gravíssims, i els pobles tampoc no tenen més mitjans de manifestar llur respecte, veneració i amor als Prelats de l'Església, que ara fa uns poc anys. Com és això? Com s'explica aquesta exuberància d'entusiasme, aquest luxe, aquesta magnificència d'obsequis? Hem arribat a témer, i fins alguna vegada ho hem manifestat públicament, que l'esperit mundà comença a desnaturalitzar aquestes manifestacions catòliques, l'objecte de les quals ha d'ésser, i fou, abans, exclusivament religiós, per tal de convertir-les en uns espectacles de divertiment i de vanitat. Que ningú no s'ofengui. És molt possible, és gairebé segur, que els pobles no ho comprenen i que, molt menys, no ho intenten deliberadament; però el dimoni, que coneix mil arts de fer mal, i que li és indiferent i encara preferible de fer-lo pervertint les coses bones i profanant les santes i sagrades, ha aconseguit potser d'entremetre's i atraure's el que és de Déu i es deu a Ell. Qui sap si el Maligne, inspirant exterioritats als pobles, es proposa de péixer la imaginació i afalagar el cor, i, valent-se d'aquesta estratagema, de substituir amb un fantasma de religió vertadera i amb un sentimentalisme purament natural la fe i la pietat cristianes? Qui sap si, aclaparant d'obsequis els Prelats, intenta d'ocultar-los l'obra de perdició que ell promou calladament quan deixa lliscar suaument escrits metzinosos en les mans de lectors incauts, quan els afalaga valent-se de la paraula seductora de les sirenes de l'heretgia, quan, sota noms que no siguin sospitosos multiplica els centres de divertiment i de plaer i posa hàbilment en joc els mil

mitjans de perdre les ànimes que posseeix tan abundosament i que entén tan bé la maleïda civilització moderna?

"El cert és que hom fa ostentoses rebudes als Bisbes, que hom celebra freqüents i esplèndides festes religioses, que hom dóna concorregudíssimes missions, que hom combrega molt, que hom parla molt de religió, que movem molta fressa amb el nostre catolicisme en cercles i acadèmies i certàmens; i, mentrestant, les creences s'afebleixen i es moren, el cranc del vici envaeix el cos social i s'hi propaga, la pietat sòlida es fa cada dia més rara, els costums es paganitzen i el món es troba a punt de renegar del Crist. És que reprovem els actes externs de religió i les esplendoroses manifestacions de la fe? No, de cap manera. Els aprovem vivament. Són bons, són laudables, són necessaris, posada la nostra condició d'ésser compostos d'esperit i de matèria, d'ànima i de cos; són deguts, per tal com ens devem a Déu tots enters. Hauríem, però, de no satisfer-nos tant de les aparences i de no deturar-nos en la crosta de l'acte extern; hauríem, més que tot, d'inspirar-nos en el sentiment de l'Església que els ha manats. Mentre no ho fem així, la religió i la pietat aniran perdent terreny fins que amb l'esperit que salva desapareixerà també la forma exterior que enlluerna."

Què hauria dit, què hauria escrit l'il·lustre apòstol català si li hagués tocat de viure en els dies tristos que precediren al darrer canvi de règim espanyol i hagués vist com l'alta, la sobirana raó d'Estat omplia els temples de llampants uniformes militars i civils i com, mentre aquesta raó suprema menava una augusta comitiva a Roma per a fer acatament al Papa i demanar-li de passada amb un to més imperatiu que reverencial que sotmetés els clergues rebecs als capricis del govern unitarista, ací braolava el temporal aixecat per la pretensió de convertir els eclesiàstics en perfectes funcionaris públics? ¹¹¹.

¹¹¹ Ja hem deixat ben puntualitzat que, malauradament, l'afany d'absoluta suzerania de l'Església a l'Estat no va néixer a Espanya amb la darrera dictadura militar. Precisament ara no fa gaire, pocs dies abans del seu traspàs, ens contava l'enyorat canonge Mn. Collell, en el núm. 3982 de la "Gazeta de Vich", una anècdota que ací ve com l'anell al dit. És dels Jocs Florals catalans del 1888 on fou premiada la poesia d'ell "Sagramental", en la qual, en presència de la Reina Regent, del President del Consell de Ministres i del Capità General de la Regió, demanava per a Catalunya el que els homes no poden negar-li, per tal com li ho ha donat Déu. Diu que en baixar de l'estrada reial un dels de la comitiva palatina, fugué sense embuts: *Hoy este canónigo con esos versos se ha jugado la Mitra*. Que n'és de vergonyosament eloqüent això!

* * *

En canvi, la història contemporània confirma tothora els adoctrinaments de l'antiga sobre l'eficiència de l'hostilitat descarada en la vitalitat religiosa.

Quantes i quantes vegades s'ha repetit el miracle de Sant Joan *ante Portam Latinam* eixint més bell i més vigorós de la tina d'oli bullent!

Només cal donar una mirada a França, ja que és la nació forana que tenim més prop, i recordar el cant d'alleluia amb què han estat celebrats allà els efectes admirables de l'expoliació de l'Església¹¹², els progressos insospitats que ha assolit l'evangelització dels humils, l'augment de clergues i de parròquies, la florida de vocacions religioses en llocs tan poc a propòsit com era abans, per exemple, en època concordatòria, Ménilmontant, "el quarter general dels anarquistes", i la intensificació general de vida cristiana en tot el que va de segle, d'ençà que va desfermar-se la persecució que també allà, com ací, arrabassava l'ensenyança cristiana i el Crucifix de les escoles, prenent esborrar el nom de Déu de tots els cors i de totes les ments, i profanava les llars cristianes i els sagrats llocs de repòs amb lleis iníquies.

Com en temps de la treva siriana, el catolicisme francès s'havia adormit: reposava tot confiat als braços del proteccionisme oficial, esperant-ho tot de les autoritats laiques que havien promès solemnement la defensa dels interessos religiosos de la nació, i llanguia, llanguia lentament sense adonar-se'n, fins que la secta infernal, el providencial Deci del nostre segle, llançà l'edicte de persecució i bufaren els vents de l'adversitat de tots quatre punts cardinals i fou assetjada l'Església per fam i proscrius els religiosos i fitxats els fidels... Quina bella reacció després!

Només han passat una trentena d'anys d'ençà que l'Església francesa fou deslliurada de l'entrebancadora pollera de l'Estat, i el dia 12 del darrer mes de juny se celebrava a París, sota la presidència del general Castelnau, el segon Congrés nacional de la Mutualitat Catòlica, amb assistència delegada de sis-cents mil mutualistes;

¹¹² *L'Ami du Clergé*, del 26 de juliol del 1928 deia: "La Revolució va ben embolicar-se quan, per perjudicar el clergat, l'expolià: el guarí de la major part dels seus mals i afavorí el seu aixecament". Vegeu l'article "Lliçons dels Mestres i de la Història", al núm. 55 d'"El Bon Pastor", corresponent al juliol del 1931.

no han passat més d'una trentena d'anys, i, malgrat totes les lleis d'opressió encara vigents, el dia 15 del darrer novembre es celebrava a *Notre Dame* la Missa de l'Esperit Sant, en ocasió de la represa de les tasques de les Cambres, Tribunals, Universitats i Escoles, sota la presidència del cardenal Verdier, i amb l'assistència, no rutinària ni imposada com en altres temps, sinó ben conscient i espontània, d'un grandíssim nombre de senadors, diputats, consellers municipals, professors d'Universitats i Escoles, junta del Col·legi d'Advocats i Ministre d'Instrucció pública, representat pel seu subsecretari; i el mateix dia, en clausurar oficialment l'Exposició colonial, es deia una altra Missa a la capella del Palau de les Missions, en sufragi dels alumnes de l'Escola Militar de Saint Cyr morts en campanya, amb assistència lliure de més de quatre-cents cadets presidits pel general Frère, que és el Director de l'Escola, i de nombroses personalitats militars entre les quals hi havia el mariscal Lyautey que, acabada la cerimònia, adreçà paraules d'encoratjament als alumnes; i cada dia creix d'una manera alarmant per als laïtzants francesos el moviment ascensional de la joventut culta vers el compliment dels deures religiosos imposats per l'Església Catòlica, com ho proven aquestes dades que prenem de la premsa del propassat mes de març:

"El compliment Pasqual a les escoles superiors de França.—En guany, el nombre d'alumnes de les Escoles Superiors que a la nació veïna han practicat el precepte pasqual ha augmentat considerablement en relació al d'anys anteriors. A París, a l'església de Sant Esteve del Mont i de Notre-Dame, el nombre d'alumnes del Politècnic i de la Central ha assolit la xifra d'uns 1.200. Les dades dels Departaments acusen uns totals semblantment satisfactoris.

Les signatures en les invitacions a acomplir el precepte han atès el nombre de 14.600, repartides així: pels alumnes del Politècnic, 3.078; pels de la Central, 3.255; pels d'Arts i Oficis, 1.501, i pels de les altres Escoles, en proporcions semblants. No serà exagerat de calcular en uns 20.000 el nombre dels participants en aquest abrivament comú de les misses pasquals entre companys d'estudis. I aquest esforç ha guanyat també altres medis. En menys de tres setmanes, els alumnes dels liceus de cursos preparatoris a les Escoles Superiors han improvisat llur "Invitació pasqual", i han recollit 575 signatures."

Només fa un parell de lustres, o tres, que els governants sectaris de la República veïna es vanaven d'haver acabat amb les supersti-

cions religioses i d'haver extingit tots els focus de fanatisme amb l'endogalament de la clerecia secular i amb el foragitament de frares i monges, i avui ja hi ha corporacions municipals franceses que, sense protesta dels seus administrats, despenen milers i milers de francs per a subvencionar la construcció de temples catòlics ¹¹³, i a França, a la laica república francesa, hi ha actualment ¹¹⁴ establerts, amb autorització especial o amb simple tolerància, durant el present segle d'agressió oficial anticristiana, els Pares Blancs, les Missions Africanes de Lió, els Missioners franciscans, els Missioners de Llevant, l'Institut Missional de Germans de les Escoles Cristianes, setanta-set Ordes religioses masculins, nou-cents quaranta-tres de femenins i—horror!—més de cinquanta cases de jesuïtes, d'aquests homes envilitats per la professió del quart vot o disposats a envilir-s'hi a la primera avinentesa! ¹¹⁵.

Què més? Suara, el dia 12 del propassat mes de març, a la capella ardent instal·lada en el Saló del Rellotge del Ministeri d'Afers Estrangers, es dreçava com un símbol el cardenal Verdier davant el cadàver d'Arístides Briand, un dels homes més representatius de l'Estat francès anticristià, i, en presència de les autoritats de la república i dels innombrables delegats delegats forans ¹¹⁶, invocava solemnement la misericòrdia de Déu sobre el pecador traspassat, amb les notes corprenedores de l'absolta litúrgica catòlica.

¹¹³ Recentment, el Municipi de París, a iniciativa del Sr. Arquebisbe, votà uns quants milions amb aquesta destinació.

¹¹⁴ Ens manquen dades precises dels tres anys darrers. Aquestes les prenem del fascicle del 19 de novembre del 1928 de *L'Europe Nouvelle*.

¹¹⁵ És, precisament, un d'aquests execrats éssers de la Companyia de Jesús, el P. Antoni Poudebard, professor de la Universitat de Sant Josep de Beirut, qui recentment ha estat tan aplaudit dels savis francesos per les seves exploracions i conferències arqueològiques que li han valgut d'ésser nomenat oficial de la Legió d'Honor i de rebre'n les insígnies de mans del general Weygand.

Ara fa tres o quatre mesos que el P. Poudebard tornà a reconèixer la Síria per a prosseguir-hi els estudis que en 1925 li encomanà la Societat de Geografia de París, i per a la realització dels seus treballs disposa de l'oportuna autorització per a servir-se dels avions de l'aeronàutica militar francesa.

¹¹⁶ Al religiós acte hi havia presents el President de la República, els presidents de la Cambra i del Senat, el Govern en ple, representacions personals dels reis d'Anglaterra, Bèlgica, Dinamarca, Bulgària, Itàlia, Iugoslàvia i Holanda, de l'emperador del Japó, del Soldà del Marroc, dels reis de Siam i d'Abissínia, dels presidents dels Estats Units, Txecoslovàquia, Polònia, Grècia, Alemanya, Espanya, Portugal i Repúbliques sudamericanes, i, en lloc preferent, hi havia el President en exercici de la Societat de Nacions, Paul Boncour, amb els seus secretaris i les representacions de les cinquanta-set nacions reunides a Ginebra.

i VIII

*Mon cor estima un arbre!*¹¹⁷

un arbre que no és pas el pi desnarit que vegeta lànguidament, que agonitza cloròtic a la plaça ombrívola i arrecerada de la ciutat populosa, com un més dels diversos ornaments de mal gust, sota la profana i profanadora cura de la policia urbana, ofegat per l'alçària dels edificis que l'environen i protegit de les entremaliadures de la xicalla per un reixat de ferro i de les dels majors per les ordenances municipals. Aquest arbre dissortat, el meu cor el compadeix.

L'arbre que mon cor estima, no viu engabiàt, és lliure amb la llibertat que comunica l'Esperit de Déu¹¹⁸; l'arbre que mon cor estima

*del llim d'aquesta terra sa vida no sustenta;
revincla per les roques sa poderosa rel;
té pluges i rosades i vents i llum ardenta,
i, com un vell profeta, rep vida i s'alimenta
de les amors del cel.*

És l'arbre sant, plantat al Calvari i regat amb sang divina, que cobricela el món sencer amb la seva copa sempre verda i que en les hores tràgiques de tempesta, com el pi de Formentor,

*... quan alloure bramulen les ventades
i sembla entre l'escuma que tombi el seu penyal,
llavors ell riu i canta més fort que les onades
i, vencedor, espolsa damunt les nuvolades
sa cabellera real.*

T. BELLPUIG, Prev.

¹¹⁷ És massa coneguda la producció poètica de Mn. Miquel Costa perquè calgui advertir que els versos que ací transcrivim són d'"El Pi de Formentor".

¹¹⁸ II Cor., III, 17.

LA SANTA DE FLORENCIA *

(Continuació.)

IX

VIDA DE CONTEMPLACIÓ.—Abans d'escometre aquest tema cal fer avinent que la vida contemplativa i la vida de contemplació no són pas una mateixa cosa. Un cristià en solitud, lliurat exclusivament a les diverses formes d'oració vocal i a la penitència més austera, farà, cert, vida contemplativa, però no pas vida de contemplació. En canvi, un apòstol, un cristià, lliurat a les obres de misericòrdia, podrà molt bé fer vida de contemplació. La Santa Mare Teresa de Jesús, bo i sojornant en els cims de la contemplació, menava alhora una vida activíssima.

Què és la contemplació, d'on prové, com és produïda, quines són les seves característiques i la seva finalitat? El lector podrà anar-ho deduint de la breu exposició que n'anem a fer.

Remarcant de bell principi que la mà del Senyor no és abreuçada—i molt menys en aquest reialme espiritual on cada individu sembla de vegades una espècie novella¹—i prescindint ací de casos excepcionals que més endavant haurem d'analitzar, ens referirem, ara com ara, a l'ordre més ordinari.

L'anima cridada a contemplació, dita infosa o passiva, després d'algun temps d'exercitar-se amb assiduïtat en la meditació, això és, en la vida ascètica on hom actua "amb el seu treball i l'exercici virtuós aidat de la divina gràcia"², arriba un moment que no pot meditar. De sobte, però gradualment i d'una manera escondida, és pro-

* Vegeu el fascicle del mes de març últim.

¹ Això fins en els punts més alts, de la perfecció cristiana, o sigui entre els colossos de la Mística. Hom pot veure'n un cas colpidor en l'opinió donada pel Ven. Joan de Sant Samsó sobre Sant Joan de la Creu, en l'obra *Saint Jean de la Croix*, del P. BRU DE JESÚS MARIA (pp. 344 i 456; llib. Plon, Paris, 1929), i en la bibliografia sobre aquesta obra publicada a *Analecta Ord. Carmelitarum*, vol.

² JOAN XLIV DE JERUSALEM, O. Carm., *De Institutione primorum monachorum*, cap. I.

vocat en la seva voluntat, *ex mero Dei dono*, un petit incendi divinal, més o menys sensible en si, i sempre denunciat per les obres³, el qual, de mica en mica, sovint per anys, i com el foc torna roent el ferro, anirà devorant l'ànima fins a transformar-la en divina, servant-ne, però, la seva natura, arribant a l'extrem que "sentint-se i veient-se perduda, fosa i reduïda en la immensitat d'aquest foc tot devorador, i allí sobrepassada i perduda d'ella mateixa en la seva eminent elevació i constitució, no viu ja d'altra vida que de la vida de Déu, que l'ànima i la xarbota del seu Esperit"⁴.

Aquest incendi inicial, produeix de moment mants fenòmens sobrenaturals que aniran a l'augment a mida que aquell incendi creixi, és a saber:

a) La impossibilitat que l'enteniment actuï en la meditació, o sigui la impossibilitat de meditar o discórrer durant el temps de la meditació. La flama divina que ha pres la voluntat, per petita i lleu que sigui de bon principi, és LLUM alhora que eclipsa llavors la de la intel·ligència, incomparablement més petita i menys potent encara, així com la llum d'un ciri en mig d'una forta concurrència de potents focus elèctrics. Per això escrivia el "sant orb i divinal contemplatiu" Ven. Joan de Sant Samsó, Carmelita Calçat⁵: "És la voluntat la mestressa de tot això". I en altre lloc: "Llavors l'enteniment ha de desistir en absolut de la seva acció quan la voluntat és a bastament il·luminada". I un altre sublim Mestre de mística, el Ven. Miquel de la Fuente, referint-se a Sant Bernat escriu: "És tanta l'amistat i unió que hi ha entre amar i entendre, que es baraten entre ells els noms, les condicions i exercicis, i la llum de la intel·ligència crema i inflama benauradament l'ànima, i el foc amorós de l'afecte la il·lumina amb meravellosa llum, donant a entendre amb això la gran companyia i estreta amistat que hi ha entre la intel·ligència i l'afecte, que són tan uns, que hom no troba pas l'un sense l'altre"⁶.

I en altre lloc: "Talment així com els cossos diàfans, com són l'aire i l'aigua, fàcilment reben la llum que els il·lumina i els cossos

³ "L'amor no consisteix pas com jo no ho puc abastament dir, ni en el sentiment, ni en la paraula, ni en el concepte del que un hom pot escriure, ni en el flux dels seus sentiments, sinó en la pràctica dels més vius i més essencials exercicis que Déu vol, per a ésser satisfet per un amor recíproc." (Ven. JOAN DE VII, p. 222.

SANT SAMSO, *Veritable Esperit del Carme*, cap. XIV).

⁴ *Veritable Esperit del Carme*, cap. XXII.

⁵ Citat pel P. I. BRENNINGER, en el seu estudi *De Ven. Ioanne a Sancto Samsonis iniqui mystico Ord. Carm.*, (*Analecta Ord. Carm.*, VII, pp. 223 a 258).

⁶ *Las Tres Vidas del hombre*, llib. III, cap. I, p. 389 (Barcelona. 1887).

terrestres primer s'han d'escalfar fortament i aprimar a semblança del cos diàfan que rep la llum i claredat del foc, així els divins esperits, separats del cos, com que són tan clars, en un instant reben la llum i coneixement diví. I com sigui que les ànimes van juntes amb els cossos terrenals, tenen fretura del foc de l'amor perquè amb els seu calor les vagi disposant i perquè, aprimades i preparades, siguin il·lustrades amb la resplendor de la saviesa sobirana i amb el coneixement altíssim de Déu"⁷. I l'Església, en l'oració de Santa Magdalena de Pazzi, diu: "*Tuo amore succensam, caelestibus donis decorasti*".

Per això, il·lustrada d'aquesta nova llum, i talment com les més petites volves a través de la llum del sol quan penetra en una cambra⁸, veu ben clars els més lleus mancaments propis i dels altres, que no veia abans amb la sola llum de la raó. D'ací també prové que, a mida que aquesta resplendor va en augment, més clar és, i més profund, l'esguard i la intuïció de l'ànima interessada, d'on aquella dita: "L'home espiritual judica totes les coses" (*I Cor.*, II, 15). Ella pot dir encara amb tota veritat: "Llum és per als meus peus el vostre Verb" (*Ps.* XCVIII, 105).

b) Una forta inclinació a Déu i a les coses espirituals en el més ample sentit de la paraula. La flama divina de la voluntat, per petita i lleu que de bon principi sigui, i que gradualment va absorbint aquella potència fins a provocar grans incendis, ultra ésser llum, és encara IMPULS inefable, incansable, de l'Esperit Sant, que emmena el contemplatiu cap a l'alta renglera on dominen els capdavanters dels estols de Déu, segons diversos graus, esferes i programes. Per això escrivia la Santa Mare Teresa de Jesús: "Per bé que en les batalles l'alfèrec no lluita, no per això deixa de trobar-se en gran perill, i, en l'interior, li cal treballar més que tothom, perquè, com sigui que duu la bandera, no es pot pas defensar, i per bé que el trossegui, no l'ha de deixar de les mans. Així, els contemplatius han de dur alta la senyera de la humilitat i sofrir tots els cops que els donin sense donar-ne cap". (*Camino de Perfección*, XVIII, núm. 5). Ells senten fretura de dir amb un crit altíssim de l'esperit:

⁷ Ob. cit., llib. III, cap. XII p. 483.

⁸ "Talment així com a la resplendor del sol hom veu fàcilment tots els àtoms en un cos transparent tocat del seu viu i lluminós raig, de la mateixa manera l'ànima lluminosa, exposada als vius i freqüents tocs del Sol diví en totes les seves potències, és apta, per això mateix per a veure molt clarament fins els més petits dels seus desordres i mancaments." (Ven JOAN DE SANT SAMSÓ citat pel P. BRENNINGER en l'estudi esmentat, p. 244).

*Sempre la seva lloança serà en la meua boca.
Glorifiqueu el Senyor amb mi
I tots ensems exaltem el seu nom.*

(Ps. XXXIII, 2, 4).

Aquesta impulsió de l'Inefable, i mitjançant ella, és la que fa tenir als grans contemplatius èxits inaudits en llurs tasques apostòliques. Llur paraula "vessada simplement i per flux de saborosa Saviesa" (Ven. JOAN DE SAMSÓ), tot ho abassega: llur clam i llur braç, divins i humans alhora, imperen fins més amunt dels núvols, sotmeten els elements i atueixen el voler i la puixança dels homes. Sant Angel, màrtir Carmelita, encès per Déu, durant anys de contemplació i solitud, en foc divinal, actua amb una impulsió irresistible: passa el riu Jordà, que és descompartit en ample camí, sense mullar-se; fa davallar foc del Cel damunt un estol de sarraïns, i queden, uns cremats, altres orbs; guareix set llebrosos; ressuscita un mort de dos dies tocant-lo amb la capa i pregant per ell.

c) Una inapetència de les coses exteriors que comença als sentits (Nit obscura dels sentits) i, a mida que aquella flama va a l'augment, s'estén a les potències i a la mateixa substància de l'ànima (Nit obscura de l'esperit) que sofreixen cruelíssimes agonies per les llargues i profundes topades del Foc puríssim de Déu amb les brunes i gruixudes sutzures de l'ànima, clarificada per etapes i penetrada gradualment de resplendors divines. Aquesta trajectòria és una llei sublim constatada ja en la *Carta Magna* de la vida carmelitana amb aquestes breus paraules: *Diffuge ea quae te ab ardore dilectionis meae retardant* (cap. VIII). Per això deia Santa Magdalena de Pazzi: "L'Esperit Sant davalla a l'ànima així com ho fa el sol, el qual no trobant obstacle ni cap impediment, la il·lumina. I davalla també com un dardell foguejant, el qual, caient del Cel, se'n va en el més profund lloc que trobi, i ací roman, i no es para pel camí, ni resta en llocs alts i muntanyosos, sinó avall, en el centre de la terra. Així l'Esperit Sant, davallant del Cel, amb els dardells foguejants del seu divinal amor, no es para gota en aquells cors que són superbs i en les ments alteroses, sinó en les criatures que sempre són humils i baixes" ⁹.

⁹ Santa Maddalena de Pazzi, per R. CIONI, p. 75, ed. de Milà.

És aquell mateix Foc que, ultra ésser *flama*, ací purgatorial¹⁰, és alhora impuls que actua com a FORÇA CENTRÍFUGA la qual arrossega a pleret l'ànima cap al seu centre deixant inapetents i en definitiva purgats i buits els sentits i les potències; i purgant-los els torna alhora lleus, i, com més lleus, més van relliscant vers el centre de l'ànima on, en definitiva i jeràrquicament, resten instal·lats i simplificats per tal com hi queden reduïts i centrats.

Per a la millor intel·ligència d'aquest punt cal saber que la nostra ànima, tot i ésser simple, té a manera de vèrtex, o cimell, o punt suprem i central, dues superpotències d'on deriven com a raigs d'un centre, les tres potències de l'ànima, per les quals dues superpotències—anomenades, la primera, ment, superenteniment, simple intel·ligència, enteniment suprem, cim de la raó, potència angèlica: i la segona, supervoluntat, amor natural, sindèresi de raó, cim de la voluntat, afecte suprem, potència seràfica—l'home convergeix amb els àngels, intueix i ama els primers principis de les ciències, i, és principalment seu altíssima de Déu, des d'on les ànimes contemplatives l'honoren com a posades ja en paradís, seguint de veritat aquella llei màxima: *Gloria IN EXCELSIS Deo: Hosanna IN EXCELSIS*¹¹. Per això hom podria dir que els contemplatius sojornen ja en el Cel per bé que en tenebres. D'ací bé que la Santa Mare Teresa de Jesús, parlant de l'oració anomenada de quietud, podia escriure: "Aques-

¹⁰ "Aquests són els qui de veritat davallen a l'infern, puix ací es purguen de la manera que allí: car aquesta purgació és la que calia passar allí. I així, l'ànima que per ací passa, o no entra en aquell lloc, o s'hi detura molt poc, perquè fa més ací una hora que no pas moltes allí." SANT JOAN DE LA CREU, *Noche oscura*, llib. II, cap. VI, núm. 6 (ed. del P. SILVERI DE SANTA TERESA).

Anant més enllà, ens fa recordar aquest text aquell altre del Ven. JOAN DE SANT SANSÓ: "En aquest grau d'il·luminació i de goig l'ànima és veritablement desplo-mada i batejada en el riu de foc molt delitós de l'Esperit Sant en el qual ella és emplenada d'escondides i delitoses nocions." (*Veritable Esperit del Carme*, cap. XXII).

¹¹ "Aquesta ment, o essència simplicíssima, és el centre de l'ànima nu i pur, i semblant a Déu... Es sobiranament il·luminada, amb la imatge de Déu, i és semblant a Ell en el grau de l'ésser intel·lectual i en les altres perfeccions de la divinitat que poden ésser comunicades a la criatura racional... D'aquest centre surten, com una rel, les tres potències de l'ànima, i a ell tornen així com els raigs que surten del sol, o com les línies de llur centre." (Ven. MIGUEL DE LA FUENTE ob. cit., llib. III, cap. III, pàg. 400). "Totes les mercès i dons sobrenaturals que Déu Nostre Senyor, comunica a les ànimes dels seus amics, són allí en l'íntim i més secret de l'ànima, en l'arrel de les seves tres potències i en la unitat de l'esperit, on està Déu com en la seva casa o centre i on totalment és pura la part suprema de l'ànima i nua de totes fantasies i formes sepsibles i imatges corporals." (Autor citat, llib. III, cap. IX, pàg. 448).

ta oració de quietud en la qual em sembla que comença ja a donar-nos ací el seu reialme a fi que de debò el lloem, i santifiquem el seu nom, i procurem que tothom ho faci" (*Camino de Perfección*, capítol XXXI, n.º 1). Per això escrivia ja Joan XLIV de Jerusalem (ob. cit., capítol II) aquest bell text que deixen en la llengua original: *Alius autem huius vitae finis est ex mero Dei dono nobis collatus: videlicet, non solum post mortem, sed etiam in hac mortali vita aliquantulum gustare in corde et experiri in mente, virtutem divinae praesentiae et dulcedinem supernae gloriae.*

Però aquest endinsament o replegament passiu de l'ànima vers i dins aquell punt suprem de doble superpotència—anomenat *centre de l'ànima* (Sant JOAN DE LA CREU i Ven. MIQUEL DE LA FUENTE), *punta suprema de l'esperit* (Sant FRANCESC DE SALES) i *potència seràfica* (Ven. JOAN DE SAMÓS)—té mants graus, que són en raó directa a la major o menor simplicitat, levitat o claredat successives de la pròpia ànima. Hom observa en els contemplatius de temps, que la Santíssima Eucaristia els produeix efectes immediats tan sensibles i vistables, perquè no es troba tan interceptada ni dificultada per les gruixudes muralles de sutzura que duen dins la generalitat dels cristians.

d) Una anihilació total. Sortida de la meditació, ordinàriament amb la humilitat que a l'Escola Carmelitana és anomenada *clara* (Venerable JOAN DE SANT SAMÓS), o sigui amb la conclusió mental que no som res, oferta amb rigorisme matemàtic pel gloriós Sant Ignasi en el segon exercici de la primera setmana, l'home espiritual, en trobar-se dins la vida de contemplació, observa que aquella humilitat es va tornant *fervent*, o sigui amb una sensació sobrenatural, inefable, profundament sentida, viva, que no és res, com si no fos.

Aquella flama inicial de què havem parlat abans actua ací al mateix temps com a foc, i com a llum, i com a impulsora, i com a centre d'atracció. D'una banda, acostumat l'home a viure empastifat per dins amb tants d'estimboris mundanals i fastigosos, dels quals abans ni s'adonava, es va trobant desposseït, per l'acció liquidadora de les dues *Nits Obscures*, nul, inútil, com menys home en relació al mode corrent d'ésser els homes, i desvinculat i divergent dels altres. A la fi podrà ben dir: "Em va traure del llac de la misèria i del fangal" (*Ps. XXXIX, 2*); car, simultàniament, té una visió ben clara i viva que la humanitat sojorna en extensos femers. D'altra part, per l'acció, cada vegada més intensa, d'aquell foc actuant com a llum, se sent amb la intel·ligència eclipsada, com ig-

norant i sense desitjar saber cosa d'aquest món. Quant a aquest punt, la seva situació és exactament indicada en aquell text: "He estat reduït a no-res, i no sé" (*Ps. LXXII, 22*).

Llança, oi més, aquella flama com impulsora, l'home interior vers l'isolament i com molt al lluny de la humanitat, que veu ja i sent tal com és, un no-res, una minúscula ombra imperceptible, impulsada per dins pels pecats capitals i armada per fora "amb espases i garrots" (*Mt., XXVI, 47*). Ací pot ben dir l'ànima que és "com ocell solitari a la teulada" (*Ps. CI, 8*).

Ultra això, actuant aquella flama com a centre d'atracció, sosté sovint l'ànima com en una buidor tenebrosa que li dóna la sensació del no-res, borrell duríssim per al cor que no pot estar sense quelcom, però preludi obligat de grans invasions divines. Remembrem ací aquell text del Gènesi: "I la terra era deserta i buida"; però després: "I l'Esperit de Déu s'estenia damunt la faç de les aigües".

Fa encara més aquella flama. Com a llum tenebrosa, dóna una mena de percepció inexplicable de Déu des del fons o centre de l'ànima—la qual percepció es refereix a alguna perfecció de Déu, o, anant més amunt, a Ell en plec d'una manera *positiva*, o, arribant als cimals de la vida mística, a una altíssima percepció *negativa* de Déu—i l'home, davant aquest panorama divinal, veu íntimament, vivament, que és com si no fos. Ací comprèn d'una manera inefable que "totes les nacions són en presència de Déu com si no fossin, i com un no-res, i com una cosa que no existeix" (*Is., XL, 17*), i s'explica perquè el gloriós Sant Felip Neri deia: "Déu no necessita ningú".

Com a foc, sosté aquella flama delitosament encesa i arborada la voluntat de l'home que voldria anihilar-se, esmicolar-se, a fi de lloar i servir una mica dignament el Senyor, i sent alhora, d'una manera molt viva, la seva impotència, declarant-se vençuda, inútil, desolada. Ací pot dir l'ànima: "Falla la meua ànima en els atris del Senyor" (*Ps. LXXXIII, 3*); car ja immeditament abans de la vida mística o passiva, o sigui en el moment anterior a aquesta, l'ànima se sent impotent per a lloar Déu¹² d'una manera digna. Com a impulsora, llança aquella flama l'ànima pels abisos i penestrals del centre de l'ànima on el Senyor meravellosament sojorna i impera, ro-

¹² "El darrer efecte (de la vida ascètica) és d'ésser tan inflammat del desig de les lloances de Déu, que hom no sap pas com lloar-lo a bastament: la qual cosa pertany a l'amor que els místics anomenen *sempre movent*." (Ven. JOAN DE SANT SAMSO.)

dolant d'un abís a altres més profunds i restant esmaperduda i inútil. Ella, llavors, pot ben exclamar: "Un abís crida un altre abís" (Ps. XLI, 8). Com a punt d'atracció, la serva constantment en aquell centre i, per tant, en una sensació d'una gran i volguda llunyania del món. Per això ama "ésser desconeguda i tinguda per no-res", cerca els quefers més vils i bruns, i s'adelita a ésser menyspreada.

Això és ja la mort sobrenatural baronilment preconitzada pel venerable Joan de Sant Samsó; car no és altra cosa que un estat sobrenatural de definitiva anihilació. Escoltem aquell divinal escriptor:

"Cal que tot l'home vell es mori a fi que Déu visqui i regni segons el total de l'home, plenament i enterament reformat en tota santedat i justícia, tant per dins com per fora.

"Sense aquesta anihilació, és impossible de passar mai en Déu per a perdre-s'hi, i hom no viu sinó en si mateix.

"Per a fer viure Déu en nosaltres, cal que ens morim totalment."

I què de positiu resta llavors a l'home? El seu gran silenci. Hom diria que s'és tornat immutable. Car duu callats els sentits i les potències (l'última a donar-se és la imaginació) i, dins aquesta sublim quietud, plana, i reverbera, i domina, i actua a pler el Senyor. Ací hom arriba servant de bon començament aquella llei suprema de l'antiquíssima Carta Magna del Carme: COLENS IN ABSCONSA SOLITUDINE SILENTIUM (JOAN XLIV DE JERUSALEM, cap. V).

(Continuarà.)

PERE M. BORDOY-TORRENTS

DOS MESTRES DE LA LITERATURA OCCITANA PROSPER ESTIEU I ANTON PERBOSC

(Conferència donada a l'Ateneu Barcelonès el dia 1 de gener)

FOGUET¹ per ieu un grand plazer quand sapièri que parlariai al Atenèu Barcelonès. Barcelona! Barcelona es per nos-aus, gents d'Occitània, com una Jeruzalèm que cadun vòl conestre, e qu'òm aima abant de la conestre. Ciutat plazenta, agradiva e acovidaira², ont totas las pòrtas, i a temps, me son dobèrtas, e, òc crezi tant ben, tots los còrs.

Al Institut d'Estudis Catalans, al Arxiu d'Aragón, ai legit e copiat los manescrits dels poètas occitans del Atge-Mejan; al Institut de Cultura de la Dona, al Foment de Pietat, ai vist tot sò que l'amor de la tradicion e de la lenga catalana podian espertar de voluntat e de sacrifici generos; me mancaba l'Ateneu. Mercés à vos, Senhe Bulart i Rialp, que me n'abètz fait dorbir tant amistozament las pòrtas.

Es que vos pòdi dire lo plazer qu'ai de saludar En Francesch Mathèu? Lo patriarc de las letras catalanas, l'amic de Mistral, es conegut e aimat sus totas las tèrras occitanas, e Toloza es fièra de lo comtar demest los mèstres en Jòcs Florals de son antica Academiá. Amb el, es tota la tradicion venerabla que saludi dels primièrs espertadors de l'ama catalana; amb el, saludi tots aquels trobaires dezinteresats e generozes à qui la Catalonha deu tot sò qu'es; amb el, saludi tant-ben especialment mos amics d'ara, Joan Guasch, Alexandre Bulart i Rialp, Alfons Maseras, mèstres en Gai Saber, que lo Felibrige occitan comta demest sos membres mai afogats³.

A tots vos-aus, amics de Catalonha, de "Catalonha triomfant", som uros⁴ de portar lo salut coral e frairal⁵ de l'Occitània, son "abrasada de germanor".

¹ Fou.

² acollidora.

³ aflamats.

⁴ benaurat.

Sabi ben que non meriti los compliments tròp generozes del amic Bulart i Rialp, e me perdonaretz aquela temeritat qu'ai agut de vos venir parlar en lengadocian. Lo lengadocian e lo catalan son dos dialèctes de la mateixa lenga, la lenga d'Oc, la lenga occitana. Antan, als sècles XII e XIII, los trobadors de Lemozin, de Lengadòc, de Provença de Catalonha fazian resontir ⁶ la mateixa lenga, de Clarmont à València, sus totas las tèrras d'Oc, e, al sècle XIV, mants trobadors de Catalonha foguèron coronats als Jòcs Florals de Tolosa.

M'a paregut una bona idèa de vos parlar dels dos grands poètas d'Occitània que tènem, al jorn de uèi, la plasa de Mistral. Aquels dos poètas s'apèlan Anton Perbosc e Prosper Estieu. Tots dos enfants ⁷ del pòple, reprezèntan l'ama del pòple occitan. Uros serai, ieu, lor umble ⁸ dicípòl, de los aber fait mai ⁹ conestre e mai aimar à Barcelona, e, atal, d'aber fait mai conestre e aimar, dins la capitala de la Catalonha, ma dosa Patria occitana.

I

Prosper Estieu es nascut d'una familha de pagès à Fendelha, pichon ¹⁰ vilatge lauragués, prèp de Castèlnòudari, en plen Lengadòc, lo 7 de julhet 1860. A donc 71 ans. Longtemps mèstre d'escòla, ara viu retirat à Castèlnòudari. Es majoral del Felibrige dempèi 1900, e mèstre en Jòcs Florals dempèi 1902.

Grand dicípòl de Frederic Mistral e d'Auguste Forés, Prosper Estieu es estat, e es encara un dels melhors obrièrs de la Renaissença mièchjornala. Poèta, òme d'accion, a escrit tota una seguida de caps d'òbra, a fondat de publicacions e d'Escòlas felibrencas. Al jorn de uèi ¹¹, es capiscòl (prezident) de l'Escòla Occitana e dels Grilhs del Lauragués, e decan del Colètge d'Occitània, fondat à Castèlnòudari per l'ensenhament de la lenga d'Oc.

Prosper Estieu a consacrat, se pòd dire, tota sa vida al esperta-

⁶ germanívol.

⁸ ressonar.

⁷ fills.

⁸ humil.

⁹ més.

¹⁰ petit.

¹¹ avui.

ment de l'Ama occitana, dont ¹² podrià dire sò que Balaguer dizià de la lenga catalana:

*Morta diuen que és
Mes jo la crec viva.*

E las gents de Castèlnòudari, quand lo vézon pasar dosamenet ¹³ per les carrièras dezèrtas, la granda barba blanca ondejant al vent, lo cap acatat, non pòdon saber tot l'amor que i a dins son còr, tota la poezia que comola ¹⁴ son esperit.

D'aquel amor, d'aquela poezia, Prosper Estieu nos ven de donar una pròba novèla dins son darrièr libre que ven à pron pena d'espelir ¹⁵: *Las Oras cantairas* (a). Anetz pas creire que lo vièlh trobaire vengue plorar sus la joventut perduda, e semenar lo tristum e la malanconia! Non! Sò qu'òm dis lo pesimisme, vertadièr o imaginat, tròba cap de plasa dins la poezia occitana, que sempre canta jol solelh ¹⁶, que sempre regaudís. Dins son vielhum, lo trobaire occitan s'alègra de cantar.

Prosper Estieu es subretot, coma los Trobadors, un poèta liric. Com elis, a escrit de sirventes aflambats, dins *La Canson Occitana* (1908). Com elis, a cantat mai que mai la natura, l'amor, en se serviguent del sonet, fòrma literaria enconeguda dels Trobadors e trobada per lors dicípols italians. Cadun sab que Petrarca es lo grand fargaire de sonets en italian; quand òm parla del sonet en francés, òm pensa sulcòp ¹⁷ à Ronsard, à Heredia. Dins las letras occitanas, lo grand fargaire de sonets es Prosper Estieu. Abant *Las Oras Cantairas*, n'abià dejà publicat dos libres: *Lou Terradou* (1895) e *Flors d'Occitània* (1906). En fazent lo comte dels tres volumes, òm tròba quicòm coma 362 sonets. E podètz èstre segurs que lo trobaire n'a d'autres encara dins sa tireta ¹⁸, sens parlar d'aquels que non son encara escrits, e que son, òc sabètz, los melhors.

Petrarca e Ronsard, dins lors sonets, cantàban solament Laura o Elèna; de Heredia se complazià res qu'à dire la beltat plastica. Dins los 125 sonets de *Las Oras Cantairas*, Prosper Estieu bastís

¹² de la qual.

¹³ poc a poquet.

¹⁴ curulla.

¹⁵ brollar, sorgir, aquí aparèixer.

(a) *Las Oras Cantairas*, sonets occitans. París-Toulouse, Privat (20 fr.).

¹⁶ sota el sol.

¹⁷ tot d'una.

¹⁸ calaix.

quicòm com una epopèa—non cal demembrar¹⁰ qu'a escrit l'epopèa de son país dins *Lo Romancero Occitan* (1914)—, e, com aquels sonets son de pèiras precïozas, se pòd comprendre la valor de la bastisa²⁰.

Prosper Estieu canta l'amor:

*I a dins un prat d'Occitania una font bèla
Ont aquels qu'an vint ans pozan²¹ aiga d'amor.*

Segur, lo trobair se laïsa plus anar "als raïbes fadorlencs"²² e, per el, raja plus "la font de Sant-Bertomiu". Mas son còr non coneï lo vielhum, e sabi degun²³ qu'aje melhor dit la granda set d'amor que trefolis²⁴ dins la natura à la venguda de la prima:

*Tot còr s'aflamba e tota vots es suplicantà;
L'aura es tebeza²⁵ dins los camps, e van florir
Los rozièrs porporats de la carn bategantà.*

Prosper Estieu canta la natura. Aicí la nèit d'estiu:

*Sul miu cap, lo Camin-de-sant-Jaques blanqueja,
Vegà m'agaita ambe son èlh que belugueja²⁶,
Los raises²⁷ d'Arcturus me fan tot pensatiu.
Dementre que l'ponent à fons se desporpora
E que desplèga son mantèl la nèit d'estiu,
Una luna de coire al orizon s'arbora.*

Aicí lo jorn de pluèja:

*Plus de solelh. Plòu sens relambi²⁸. L'cèl negros
D'una capa de plomb curbis tot lo terraire.*

¹⁰ oblidar.

²⁰ edifici.

²¹ pouen.

²² somnis folls.

²³ no sé ningú.

²⁴ exulta.

²⁵ tèbia.

²⁶ enlluerna.

²⁷ raïgs.

²⁸ sense parar.

Mas la natura se contenta pas de mostrar al trobare sa beltat encantadora. Li parla tant-ben al còr e li dis sa litson: es l'Aiga "que prepara l'espiga e cofla lo borron²⁹"; es la vièlha Alzina que, cremant dins lo fogal, redís los brezilhs³⁰ dels auzèls e la clamor dels vents; es subretot la Mar que dis la canson de l'eternitat.

Quand la natura ela-mème non parla, lo trobare tira en cambi de sa contemplacion una litson eloquent. Son petit-filh, lo Rober-tonet, bufa dins una palha e fa de bodoflas³¹ de sabon que se crèban³²:

*Malastrozament pr'el, serà meteisa istòria,
Quand aurà dins lo còr lo foc de las passions,
E raibarà³³ d'amor, e raibarà de glòria!*

En vezent de flors marsidas dins un veire d'aiga, dis:

*Beutat, gauch, potons, plazers, estrambòrd³⁴,
Tot acò jol cèl fa son espelida
E morís com flors raubadas al òrt.*

E escotatz la pensada qu'inspira al trobador la mòrt del rosinhòl—e lo sonet es tant bèl que lo vos vòli legir en entièr:

La mòrt del Rosinhòl

*L'afogat rosinhòl pincat³⁵ubre un rozièr
Pr' agaitar s'expandir una ròza naisenta,
Dabant ela pasèt tota una nèit auzenta³⁶,
En debanant³⁷ sa melodia à plen gozièr³⁸.*

²⁹ infla el brot.
³⁰ refilets.
³¹ bombolles.
³² esclaten.
³³ somniarà.
³⁴ entusiasme.
³⁵ enfilat.
³⁶ tranquilla.
³⁷ descabellant.
³⁸ a plena gorja.

*Lo broton, roje com un carbon de brazier,
Èra embriaic de l'armonia tant plazenta.
Se pauzant pas jamai, dusc³⁹ à l'alba luzenta
Triolejèt⁴⁰ lo muzicaire bartasièr⁴¹.*

*Ailàs! Tot adalit⁴², tombèt mòrt l'esperaire
Abant que lo solelh esclairès lo terraire,
E mirèt pas la flor dins son espelizon...⁴³*

*Es que, filh d'un país qu'a mon idolatria,
Me caldrà, ieu tant-ben, amudir ma canson
Sens veze respelir l'occitana Patria?*

L'Occitània! Es ela l'inspirairís de tota la vida e de tota l'òbra de Prosper Estieu. Aquel terrador que cantèt dins son primièr libre, lo poèta s'es jamai alasat de l'aimar.

L'amor del terrador, del còr res non l'arranca.

Lo temps antic, ambe sos diuzes⁴⁴ e sos pastors, e sas serenas, reten encara sa pluma, e li arriba mèmes de se comparar al Pèd-de-Cabra, mas es dins "una autra Arcadia", dins son terraire d'Oc. Aquel terraire d'Oc, lo languís⁴⁵ quand es sul bòrd del Ocean, dins un òrt, demest las flors:

*Com aquel claus⁴⁶ tant agradiu me regaudis!
Mas montaran nibols al cèl de ma pensada
Se m'entrepren la languizon de mon país!*

Son Occitània, Prosper Estieu la canta en cantant Mistral, e Forés, e l'abat Bessou, e lo baron Desazars, e lo pintre Jan-Paul Laurens, e Magali de Severac, e Filadèlfa de Gèrda. Quand, lo matin, resontís à plena garganta lo clam victorios del polh, lo poèta dis:

³⁹ fins.

⁴⁰ refilà.

⁴¹ de la bardissa.

⁴² afeblit.

⁴³ en el seu esclat.

⁴⁴ déus.

⁴⁵ enyora.

⁴⁶ clos.

*Al cimèl d'un pibol del brelh*⁴⁷
Es lo Polh occitan que canta
La respelida del Solelh!

En vezent ondejar los blats madurs, el pensa à tota sa vida de fe-
 libre, consagrada à espertar l'ama del pòple occitan, e manca de fi-
 zansa⁴⁸:

Quantis an semenat, Occitania cara,
*Per qu'ajes vam*⁴⁹ *de t'arrancar al caitivièr,*
E lo temps de la sèga es pas vengut encara!

Aquel descoratjament s'avalís⁵⁰ quand vei la respelida occitana, à
 Castèlnoudari, dont lo pòple, auziguent sa rampelada⁵¹, se lèva e
 lo seguís, e de son còr sempre rejoyenit s'escapa un crit d'estram-
 bòrd:

Ama del Lauragués que m'as fait cantador,
Dizian que morisiàs, e tant te reviscòlas
Qu'à Castèlnou ara se ten la Cort d'Amor.

Un jorn de fèsta lauragueza, Filadèlfa de Gèrda, la granda tro-
 bairís de Bigòrra, dizià dins son parlar gascon:

*Salut ara*⁵² *Ciutat amistoza e corteza*
*Ont ed animado*⁵³ *der'ama lauragueza,*
Ed princi deds Grilhos, mètstre Prosper Estiu,
Après abé cantat haut era nosta istòria,
*A vengut entutà-d sué bèt arram*⁵⁴ *de glòria,*
*Apezat*⁵⁵ *coma u arròc e seré coma u diu.*

A grandament rason, Filadèlfa de Gèrda: lo trobair de *Flors d'Oc-*
citania (1906) regretaba lo temps qu'era escolan, abant que son ama
 foguès rozegada per la dezesperansa. Mas lo "libertari" a sempre
 gardat una ama dreita, es s'es jamai perdut dins un camin bistòrt⁵⁶.

⁴⁷ vora del rierol.

⁴⁸ confiança.

⁴⁹ coratge.

⁵⁰ desapareix.

⁵¹ crida.

⁵² a la.

⁵³ l'animador.

⁵⁴ plantar el seu bell ram.

⁵⁵ encalmat.

⁵⁶ tortuós.

Sa Muza, granda e nòbla, parièra ⁵⁷ al Abet de la montanha, sempre a cercat lo poème immortal. Tant-ben, al lòc d'èstre, com antan, "una glèiza en roïnas", son ama "abeurada de dolor" es prèp de "trobar la calanca salvadora".

Jol carilhon que jita als quatre vents los cantics occitans, lo poèta escota dosament la vots de las campanas e las prèga:

*Campanas dels cloquièrs del país Occitan...,
Sonatz sus ieu per espertar ma fe d'antan!*

*Sonatz à grands balans ⁵⁸, campanas ajanadas ⁵⁹,
Sonatz, sonatz subre mon ama de pagan!*

*Tota la tèrra, en vos auzint, es regaudida,
E i aurià res que ieu qu'auriai lo còr pron dur
Per èstre sord à vòstre cant d'etèrna vida?*

Dins la patz e lo silenci, lo poèta vei l'ala del Gabian "que mena à l'eterna claror"; com lo fèrre jols cops de martèl, "son còrps se fa blos ⁶⁰ jols còps de la dolor"; en vèzent los astres, "innombrables lampezièrs", tombar dins l'ocean, vei son ama

S'enfonzant dins la Mòrt per i èstre reviuada ⁶¹.

E sèm brica ⁶² susprezes per sa pregària finala que vòs vòli legir en acabant:

Pregària

*Gar'aici que los ans fan ma despoderansa ⁶³;
Mas cremantas passions amaizan ⁶⁴ lor furor;
Sò qu'antan m'èra car m'es vengut en orror,
E mon ama se pèrd dins la dezesperansa.*

⁵⁷ semblant.

⁵⁸ volteigs.

⁵⁹ ardents.

⁶⁰ pur.

⁶¹ ressuscitada.

⁶² no gens.

⁶³ impotència.

⁶⁴ encalmen.

*Grand pecador, mon ufanoza aseguransa,
La vezi me fugir. Jeu, qu'aimi la claror,
Ara compreni qu'ai viscut dins la negror,
E qu'ai trobat, lèn⁶⁵ de mon Diu, la malauransa.*

*Com una acla⁶⁶ en volant agaita lo solelh
Sens que'ls raises de fòc acàten⁶⁷ son perpelh,
Poguès'n jorn mirar la Luts paradizenca!*

*Destacat de la carn destinada à perir,
Demandi qu'un resquit⁶⁸ de la Gracia diuzenca,
Per faire blos sò que dins ieu non pòd morir!*

Los poèmas de Prosper Estieu son d'un vertadièr poèta, e me serià aizit⁶⁹ de vos mostrar com lo poèta de *Las Oras Cantairas* es un mèstre-obrièr del vèrs, coma coneï merabilhozament sa lenga. Mas cal dire subretot que dins los poèmas de Prosper Estieu òm sentís trefozir⁷⁰ l'ama de tot un pòple, òm sentís bategar una ama de poèta, una granda e bèla ama.

II

Antòn Perbòsc es nascut à Labarta, dins lo Carsí, en tèrra lengadociana, lo 25 d'octòbre 1861. Es gaireben del meteïs atge que Prosper Estieu. Com el, foguèt mèstre d'escòla, e es, ara, bibliotecari de la ciutat de Montalban. Majoral del Felibrige en 1892, eiretèt de la cigala d'or d'Auguste Forés. Es mèstre en Jòcs Florals dempèi 1908.

Estieu es un còr, Perbòsc es unn cerbèl. Estieu demòra, ducas dins sos vièlhis ans, arderos e aflambat coma l'astre de vida; Perbòsc es tranquille e seren, dempèi sa joventut, com un ròure de son país "carsinòl". E es justament en ajuntant lors qualitats qu'aquels dos grands occitans an pogut complir una òbra subrebèla.

⁶⁵ lluny.

⁶⁶ àguila.

⁶⁷ facin aclucar.

⁶⁸ residu.

⁶⁹ fàcil.

⁷⁰ estremir.

Quala es donc l'òbra d'Antòn Perbòsc? Com Estieu, s'es ensatjat al poème epic e a escrit un bèl *Gulhèm de Toloza*. Com Estieu, sab fargar de polits sonets, e n'a fait de remirables dins *L'Arada* per celebrar lo trabalh dels boïers ⁷¹. Mas, à lo legir, òm s'estrementís ⁷² gaire: l'amor sembla que lo laisa fred, e son ama non s'encolerís en soscant à las oras treboladas e sannozas de nòstra istòria mièchjornala. Empacha pas que son òbra es bèla e originala. D'ont li ven donc son interès? Ont es donc sa riquesa?

Nascut dins lo campèstre, ont pasèt sos primièrs ans, pastre dins sa joventut, Antòn Perbòsc es sempre demorat acatat sus la tèrra occitana, com s'auzisià res que lo bruch de la saba montant dins las socas o dels auzèls brezilhant dins las randuras ⁷³.

Perbòsc es lo cantaire de la vinha, e son bèl libre *Lo Gòt occitan* es un vertadièr cant de triomfe en l'onor del vin.

Mas Perbòsc es encara mai lo cantaire dels auzèls. Como "l'òme dels camps que se lèva dabant prima alba", Perbòsc coneï los auzèls en amic: sab tota lor istòria, totas lors legendas, totas lors cançons, e los fa parlar de tal biais qu'es un vertadièr plaizer de los entendre. Es de son *Libre dels Auzèls* (1924) e de son *Segond Libre dels Auzèls* (1930) que vos vòli parlar (b).

Contar pel plaizer de contar es dejà ben quicòm, quand lo conte es polit e plan trosat ⁷⁴. Om sentís que lo contaire se regala de veze ⁷⁵ los fausils ⁷⁶ montar rabentament dins lo cèl e ne tornar descendre quand la campana anoncia lo novèl matin, de remirar lo nius dels irondèls ⁷⁷:

*Lo lèch ⁷⁸ ont lèu ⁷⁹ tot s'apazima,
d'alas sarradas emplenat,
es polit, veziat e mannat ⁸⁰
coma un floquet ⁸¹ de flors de prima,*

⁷¹ llauradors.

⁷² (no) s'estremeix.

⁷³ refillant en les tanques.

⁷⁴ contat.

⁷⁵ veure.

⁷⁶ falciots.

⁷⁷ orenetes.

⁷⁸ llit.

⁷⁹ prest.

⁸⁰ amable i encisador.

⁸¹ ramell.

(b) *Lo Libre del: Auzèls, Lo Segond Libre dels Auzèls*. - Paris - Toulouse, Guitard (15 fr).

e las galinas randalièras que van pondre al amagat e pèrdon los iòus per dotzenas. Qun polit tablèu, lo de la pastora que parla als auzèls del campèstre:

*Sul solel-calc⁸² que s'emporpora,
aquela mannada pastora
pastoreleja⁸³ dos tropèls⁸⁴:
un de motons, l'autre d'auzèls.*

E los auzèls respòndon à la pastora. E sabètz sò que li dis lo podi quet?⁸⁵

*Per òrta, òm viu content de gaire.
Jò, n'ai ni pan, ni vin, ni res.
Cal que d'amor èstre cobés⁸⁶.*

E la lauzeta⁸⁷?

*..... Cap al cèl!
Acò 's qu'amont que tot es bèl⁸⁸.*

De l'istòria e de la vida dels auzèls, lo poèta trai d'ensenhaments e de litsons.

Lo rosinhòl s'endormiguèt una nèit al cap d'una rama de vit, e aquesta l'envialhèt⁸⁹; urozament salvat per un benarric⁹⁰, se ten dempèi per avertit e canta:

Dormirai plus, plus, plus, sus la rama de vit!

Un jorn, lo rosinhòl, qu'abià res qu'un èlh, raubèt lo siu al nadèl, e, dempèi, vèlha e canta tota la nèit per pas se lo laisar raubar:

⁸² sol post.

⁸³ pastura.

⁸⁴ ramats.

⁸⁵ hortolà.

⁸⁶ envejós.

⁸⁷ alosa.

⁸⁸ No és sinó allà dalt que tot és bell.

⁸⁹ l'entortolligà.

⁹⁰ hortolà.

*Es dempèi qu'à tota ora, e lo jorn e la nèch,
 fasque luna o solel, temps gai o temps irèch*⁹¹,
*sens estalbiar l'ardor en son còr bateganta,
 dusca à ne còrjalir, dusca à se còlcrebar*⁹²,
*sas venas tot d'un còp rotas de tròp tibar,
 à plec de gargalhòl sempre aquel auzèl canta.*

Per quala razon los voltors an lo còl pelat? Perqu'un jorn volguèron pas azombrar lo rei Salomon tresportat dins los aires. Las peputs, que li rendèron aquel servici, obtenguèron de coronas d'òr: tant-ben, los òmes las cercàban e las tuàban⁹³ per lor prendre lor corona; lo rei cambièt aquela corona d'òr en una corona de plumas; mas lo paure auzèl, qu'a gardat lo remembre d'aquel marrit temps,

*..... encara ne tremòla.
 Es lènc de tot ostal que la Peput randòla*⁹⁴,
fòra dels camps laurats amai dels caminòls.

Lo pic refusèt d'ajudar los autres auzèls quan Dius lor comandèt, als jorns de la Creacion, de traucar los oceans e las mars. Dius lo castiguet: dempèi,

*.....al temps de la secada,
 à tot perdut crida: "Plèu! plèu!"*⁹⁵

Quand trauca l'escòrsa dels arbres, se ten quilhat ensus⁹⁶, per atrapar al vòl la mendra gota tombant del cèl, e demòra sec per tant que pique e que manje, al punt que

*tant que lo monde serà monde
 se dirà: "Magre coma un pic!"*

Al entorn de Nòstre-Senhe, lo mèstre pietados, s'es fait com una legenda daurada dels auzèls, e Antòn Perbòsc la nos dis amb un biais⁹⁷ poetic que fa pensar à sant Francés d'Asizi predicant al pòple emplumat.

⁹¹ brúfol.

⁹² esgargamellar-se.

⁹³ mataven.

⁹⁴ ronda.

⁹⁵ plou.

⁹⁶ girat cap dalt.

⁹⁷ estre.

Coma se compren, lo brezilhadís⁹⁸ comensa alprèp de la grepia⁹⁹, cada auzèl celebrant coma sab la naisensa del Salvador. Quand la Vièrge fugís dabant los soldats d'Eròde en portant lo diuzenc¹⁰⁰ enfanton e que lo segaire los amaga tots dos jos son gabelat¹⁰¹ d'espigas expandit, lo marrit gais¹⁰² los denuncia al rei en li dizent: "Jol gabelat". Mas l'ironda, ambe son brezilhadís, empacha lo rei de comprendre sò que dis lo marrit auzèl e salva Jèzus e sa maire; e aquesta punís lo gais:

*Quand luzirà l'alba joanenca,
del mal de tèrra tombaràs;
veiràs plus la luts solelhença
e d'orresca mòrt moriràs;*

benezís al contrari l'ironda salvadora:

*tu, sempre seràs benezida;
à ta venguda, en tot aïral¹⁰³
faràs la prima enfestolida¹⁰⁴
e seràs lo gauch del ostal.*

Caldrià parlar de la pastorèla¹⁰⁵, que seguís Nòstre-Senhe de son brès de Betleèm duscas sul Mont-Calvari. A Betleèm,

*sus la bana¹⁰⁶ del biòu, la pastorèla canta
sa gauchosa canson, qu'es tota bateganta
de tot l'amor del monde e del bestial dels camps;*

e sul Mont-Calvari

*la pastorèla s'es pausada
còsta l'cap del Cruzificat;
aquí tristament a cantat,
pietadoza, desconsolada,
à l'aurelha d'Aquel qu'ara auzís plus son cant.*

Dempèi, coma los fidèls dicípols del Mèstre,

⁹⁸ refilada.

⁹⁹ establia.

¹⁰⁰ diví.

¹⁰¹ gavella.

¹⁰² gaig.

¹⁰³ pertot arreu.

¹⁰⁴ felic.

¹⁰⁵ cuereta.

*la pastorèla espèra, e, coma bèl-temps a,
canta son cant d'espèr que ten còp als malastres* ¹⁰⁷.

Al entorn de la crotz se pasa un drame dont los actors son los auzèls. Mentre que las agasas ¹⁰⁸ venian graupinbar las matrasadurats ¹⁰⁹ del Salvaire e lo picar de lor becàs, las irondas arrancàban los troncons de la corona espinasada al front del Filh de Dius, e los Barbaroses ¹¹⁰

*agachaban sos blaus de lors elhons tant doses,
ensajaban ambe lor bèc
de barrar sas plagas mortalas,*

eisugaban sos plors amb lors moiflas alas.

Tant-ben, aici coma lo Salvador paguèt l'ajuda d'aquel brabe auzèl:

*Quand lo Cruzificat, entà la nòuvenca ora,
cridèt: "Eli, Eli, lamma sabachtani?"
e que clinèt son cap, èls escantits ¹¹¹, aquí
qu'un glop de sanc tombèt del subresant vizage
sul papach ¹¹² del auzèl: es d'aquel sanc sacrat,
d'aquela ora escampat sus son umble plumage,
qu'es estat per totjorn belament colorat!*

La filozofia dels auzèls—perque n'an una—sembla un pauc, dins l'òbra de Perbòsc, à la que raja de las fablas de La Fontaine. Es atal que lo cant del Chòc s'acaba sus aquela nòta trista:

*.....ont es ,ailàs!
lo que sab e dirà qu'es acò, la sapiensa?*

Mas lo pesimisme dura gaire, e vezèm los auzèls nos ensenhar aquelas polidas cauzas que son la bontat, l'alegría, e la bloza espi-ritualitat.

Me caldrià parlar del conte *Lo Rosinhòl*, imitat d'un conte d'Andersen, qu'es un vertadièr poème. L'auzèl ven regaudir lo rei de son cant, mas s'escapa un jorn que los cortezans an fargat un auzèl me-

¹⁰⁶ banya.

¹⁰⁷ planta cara a les tempestes.

¹⁰⁸ garses.

¹⁰⁹ esgarrapar les ferides.

¹¹⁰ pitroigs.

¹¹¹ (amb els) ulls eixuts de plorar.

¹¹² pap.

canic; mas un jorn aqueste se destraca ¹¹³; lo rei va morir, quand lo bon rosinhòl arriba de la selva, e, per son cant melodios, dezarma la mòrt e salva lo rei.

Es tant ben lo benarric qu'ensenha la bontat reconeissent: un vinhairon ¹¹⁴ l'abià trobat mièchmòrt e l'abià reviscolat; tant-ben, à l'ora ont son salvador se dezolaba dabant sa vinha enmalautida, venguèt lo benarric amb un fum d'auzèls lo traire de la malparada ¹¹⁵: raubèron pel campèstre los razims e, grun per grun, li comolèron sa tina ¹¹⁶.

Mas lo grand predicaire de la bontat e del amor es sempre lo rosinhòl. Autres còps, los trobadors li fizàban per lor dama lor mesatge d'amor; uèi, lo trobaire li dona son mesatge de pats universal. Es sul aire catalan de *Rossinyol que vas à França* que Perbòsc a escrit son merabíhos *Rosinhòl, pren ta volada*: lo guerrejaire es prèst à morir sul camp batalhèr e, abant de trespasar, demanda al auzèl d'espandir per òrta sa darrièra pensada:

*Cantaràs per comba e sèrra,
Rosinhòl:
Que maldicha sià la guèrra!
Rosinhòl cansonejaire,
Rosinhòl
pren vòl*

Sèm pas sosprezes de veze los auzèls nos ensenhar l'espiritualitat, e, demest totis à la primièra plasa la lauzeta. Als auzèls que volastrejan debàs e que li dízon:

*.....Amont-naut se diu far magra vida;
òm s'apapacha ¹¹⁷ gaire ambe de rais de lum.*

ela respond:

¹¹³ es malmet.

¹¹⁴ vinyater.

¹¹⁵ malaurança.

¹¹⁶ cup.

¹¹⁷ (no) s'alimenta.

O vista-corts! la tèrra a bèl èstre claujida ¹¹⁸.
de tot sò que cercatz pel bòsc e sul garach ¹¹⁹;
acò's pauc, n'es pas pron. Per iò, sò que demandi
es quicòm mai: n'ai pas solament un papach;
ai un còr qu'es cobés ¹²⁰ *de claror e d'espandi* ¹²¹.
Amont, de l'alba al ser, trèva ¹²² *lo grand solel*
diuzenc, l'abelugaire e l'esperdigalhair ¹²³;
vòli, dins l'estelum, que mon cant adoraire
angue, coma una ròza, amont florir per el.

E coma los auzèls incredules li dizon que lo cèl tróp naut ¹²⁴,
 e que jamai els i arribarà, la lauzeta non s'alasa e lor replica:

Qu'abonda? ¹²⁵ *Amont lo gauch, la vida clara e bloza,*
e debas la sornura ¹²⁶ *e la mòrt. Tornaria*
à cada alba tentar la montada ufanoza.
Auzor! ¹²⁷ *tant volarai qu'al cèl escalarai.*

Mas la lauzeta, òc cal pas demembrar, es lo simbèl de l'Occitània. Auguste Forés dizià:

O lauzeta
Belugueta!
Plena de vam ¹²⁸, *de flam, de fòc,*
Sens jamai alasar ton ala,
T'anausas ¹²⁹: *ès l'ama immortala*
del bèl país de Lengadòc.

Sul aire catalan del *Pardal*, Antòn Perbòsc escriu *La Canson de la Lauzeta*:

-
- ¹¹⁸ d'allò més curullada.
¹¹⁹ goret.
¹²⁰ delirós.
¹²¹ espais.
¹²² es passeja.
¹²³ sembrador de goig i d'alegria.
¹²⁴ massa amunt.
¹²⁵ què importa.
¹²⁶ tristesa.
¹²⁷ coratge!
¹²⁸ ardor.
¹²⁹ l'enlaires.

*Una cansoneta nòva,
la vos dirai,
la canson de la Lauzeta
al solel gai.*

Dins tota l'Occitanía s'auzisià gaujos lo tiralira del valent auzèl; la lauzeta falquetada per l'astor vengut del Nòrd, s'escantiguèt ¹³⁰ son cant de glòria. Mas, torna reviuire, al jorn de uèi, l'ama d'Occitanía:

*cap al cèl pren sa volada
uèi com antan,
nòstra Lauzeta occitana
sempre cantant.*

Aprèp Mistral e Forés, Prosper Estieu e Antòn Perbòsc son los grands reviscolaires de l'Ama occitana. Venent aprèp Mistral e Forés, an melhor comprés que l'espèrtament de l'Ama occitana se debià faire sus totes las tèrras dels païses d'Oc. Elis an saput agaitar cap à Barcelona, per delà los monts pirenencs, e lor cant fa reson al cant de Maragall.

Joan Maragall abià dit:

*Jo no sé còm, prò un vent de profecia
corre sobre eixos monts d'ací i d'allà;
jo no sé quan, prò vindrà un dia
que 'l Pirenèu regnarà!*

.....
.....
*Pareixerà l'amor—damunt la cordillera,
sos raigs resplendiràn en la blavô,
i la que fou barrera
serà 'l trono reial de l'unió... (c).*

Escotatz sò que dis Prosper Estieu dins una poezia famoza:

¹³⁰ s'estingi.
(c) Glossa.

AQUELAS MONTANHAS

Alceu els ulls al mur qu'ara 'ns separa!
S'acosta 'l dia que serem tots uns!

JOAN MARAGALL

*Aquela montanha al naut orizon,
Aquel Canigó que, de ma fenèstra,
Vezi s'arborar cap a mà senèstra
M'ajuda à cercar mas amors ont son.*

*Aquel mont Tabòr ont es Mont-Segur,
Aprèp jorns de dòl e de felonía,
Auzís resontir cançons d'armonia
E de dos esper, jos lo clar azur.*

*Aquela cadena, antan tota en fòc,
A servat quicòm de sa luzor bloza,
E, de Barcelona enjusc' à Toloza,
Acò's l'esplendor de la lenga d'Oc.*

*Aquels fièrs acrins capelats ¹³¹ de nèus
M'empacharan pas de faire abrasadas
Als bons Catalans qu'an miunas pensadas,
E s'abaisaran los monts Pirenèus! (d).*

E m'agrada de vos legir qualques estròfas de l'òda d'Anton Perbòsc.

ALS CATALANS

*O tèrra catalana! ò sòl lengadocian!
An bèl vos sompartir ¹³² las sèrras pirenencas;
Brembaments ¹³³ del pasat, espèras avenencas ¹³⁴
Vos afrairan ¹³⁵ auèi tot com al temps ancian.*

¹³¹ cims cofats.

¹³² en va us descomparteixen.

¹³³ recordances.

¹³⁴ esdevenidores.

¹³⁵ agermanen.

(d) La Canson occitana.

*Un landraire tropèl¹³⁶ de trobadors cantaba
En metiu¹³⁷ parlar d'Oc, i a mai de sèt cens ans,
Dels òrts de Barcelona als ramièrs tolozans,
Cants de laus e d'amor que lo monde escotaba.*

*E quand los grands faidits¹³⁸ tombats à Mont-Segur
De cap à Mont-Serrat fugian la barbaria,
Aqui sabian trobar la sorala¹³⁹ patria
Aziraira¹⁴⁰, com els, dels òmes del escur.*

.....

*Catalans, Malhorquins, Valencians, pòples fraires
Que paratz¹⁴¹ com nos-aus la lenga dels aujòls¹⁴²,
Tram l'espandi¹⁴³ e lo temps nos semblam com rajòls¹⁴⁴
Que sorga¹⁴⁵ unenca a fach barrular¹⁴⁶ pels terraires.*

.....

*Sèm los africs boièrs qu'abèm plantat la relha
Dins los bordonos reirals¹⁴⁷; vendrà la segazon.
Los camps son bategants de nòva espelizon.
Ajuda-nos, solel! Nòstra rasa regrelha!*

Antòn Perbòsc e Prosper Estieu son jamai venguts à Barcelona.
Mas lor nom i deu èstre conegut e onorat.

Elis son los caps de la novèla generacion occitana que los ve-

¹³⁶ ramat errívol.

¹³⁷ igual.

¹³⁸ exiliats.

¹³⁹ fraterna.

¹⁴⁰ abominant.

¹⁴¹ defenseu.

¹⁴² avis.

¹⁴³ a través de l'espai.

¹⁴⁴ corrents.

¹⁴⁵ deu.

¹⁴⁶ ha escampat.

¹⁴⁷ els soles de l'avicr.

nèra e los seguís. Elis son "los Pols de la tèrra d'Oc" dont parla Perbòsc dins son *Libre dels Auzèls*.

*De las rasas endormidas
los Trobaires son los Pols.
Dins la trumor ¹⁴⁸ de mòrt, sols
soscan ¹⁴⁹ à las respelidas.*

*Los valents Pols occitans
cantan, dins la nèch escura,
lor canson d'alertadura ¹⁵⁰;
cantan dempèi sèt cents ans.*

.....
*Cap al trelus ¹⁵¹ se virant,
sempre, en lor crida abrondada
montant de la malparada ¹⁵²;
an cantat e cantaran:*

*"Farem levar l'alba bloza
"dels patrials Reviscols."
Atal cantan los bèls Pols
de Barcelona à Toloza.*

Antan, se dizià "lenga provensala", en parlant de la lenga d'Oc. E me soven que, non i a tant de temps, mos amics de Catalonha dizian en parlant de ieu: "un felibre provensal". Parlar atal, es laissar creire que, sola, la Provensa constituís lo país de la lenga d'Oc. Segur, es ela, la Maire Provensa, qu'a batut l'aubada de la Renaissance. Mas cal pas demembrar que la Renaissance, en Catalonha, abià pas demorat lo sinne de la Provensa, que l'*Oda à la Patria* d'Aribau resontiguèt aici abant lo cant de Mirèio.

Als païzes de lenga d'Oc, en Fransa, la Respelida inspirada per Mistral a bufat dins lo mendre vilatge, e, com al Atge-Mejan, cada vila, cada castèl es un nis de poezia. Es, ara, tota la Rasa d'Oc que s'espèrta, prenent pauc-à-pauc consciensa de sa vertut, de son èime,

¹⁴⁸ foscòr.

¹⁴⁹ pensen.

¹⁵⁰ resurrecció.

¹⁵¹ crepuscle.

¹⁵² muntats en la maltempsada.

de sa personalitat, de sa grandor. Pels trobaires d'ara, i a, com abant, un parlar provensal, un parlar lengadocian, un parlar gascon, un parlar catalan, mas, al-desus de tots aquels parlars, i a una lenga occitana, la lenga del pòple occitan.

Pòple federalista, enemic de tota opresion, aquel pòple a un mè-me lengatge, que se prèsta aizidament à las variacions dialectalas. Ni Marselha, ni Avinhon, ni Toloza, ni Pau, ni Bordèus, ni Barcelona an la pretencion de senhorejar literariament sul pòple occitan, coma vòlon pas i mestrejear politicament.

Qual es donc lo raibe¹⁵³ occitan entrevist per Mistral, per sos dicipols, e realizat ara, un pauc cada jorn, per la joventut occitana que s'espèrta sur tots los terraires? Es pas de se separar de las nacions à qui l'istòria pasada a junt las tèrras occitanas. I a quicòm de mai grand que lo ligam politic, afar d'argent e de sang. I a lo ligam dels esperits e dels còrs que se trufa de las frontièras, i a lo sentiment qu'òm es de la mateisa familha. Per aquels còrs, per aquels esperits, non i a de Pirenèus.

Dius vòlgue que luzigue lèu¹⁵⁴ lo jorn ont las tèrras occitanas, las tèrras de lenga d'Oc, sens capitala ufanoza e estofaira¹⁵⁵, unidas per mai de coneisensa mutuala e d'amor, faran comprendre als pòples mièchterrans la possibilitat e la necessitat de constituïr la granda familha dels pòples latins, realizant la profecia de Mistral:

Foundavian¹⁵⁶ dins l'espaci
L'Empèri dóu Soulèu.

abat JOZEP SALVAT

¹⁵³ somni.

¹⁵⁴ aviat.

¹⁵⁵ ofegadora.

¹⁵⁶ fundàvem.

LLIBRES & REVISTES

ELS LLIBRES

En aquesta secció es faran recensions crítiques de totes les obres que ens siguin trameses en doble exemplar.

ELOGI DELS METGES I DE LA MEDICINA, per *Jaume Aiguader i Miró*. - Editorial "Arnau de Vilanova", Corts Catalanes, 462, 1er., Barcelona.

La tesi d'aquest llibre és d'allò més noble: vindicar els metges i llur professió a la claror dels grans resultats obtinguts, sobretot en l'aspecte profilàctic, contra la descurança i els prejudicis del vulgar, alimentats sovint per escriptors satírics i àdhuc, indirectament, per artistes. Després d'exposar aquesta finalitat, el doctor Aiguader va resseguir les principals malalties contagioses que de temps en temps han assolat la humanitat, fent veure amb estadístiques avinents com l'estudi i la diligència de la nobilíssima classe mèdica les va fent recular de més en més, talment que es pot augurar que abans de gaire haurà estat eliminat almenys llur caràcter epidèmic en tot el món civilitzat. Les principals malalties epidèmiques van demostrant als ulls del lector l'eficàcia salvadora de l'acció medical: verola, tifus, paludisme, tuberculosi, diftèria, infecció puerperal, ràbia, sífilis, càncer i les malalties cròniques. La tesi està plenament demostrada.

Seria, doncs, un llibre meritíssim, si no estava tot ell informat d'un propòsit no del tot implícit d'atac a les creences religioses. La ignorància antiga de les causes de les infeccions morbosas, que els feia cercar un origen extramundà és carregat quasi totalment al compte de la religió, callant el fet innegable que era tara comuna de tots els doctes, sense exceptuar molts metges. El sol fet que la ciència, en la seva innegable i saludable acció esvaïdora de mites del camp dels coneixements naturals, no hagi pogut fer trontollar un sol dogma del Catolicisme, ja hauria d'ésser per a tot home de ciència un índex seriós de la seva solidesa doctrinal. En canvi, l'autor carrega fortament l'acusació contra la Inquisició i els teòlegs perquè aplicaven a certes malalties nervioses remeis desdients, considerant-les com a possessions diabòliques, i es torna tot indulgència davant l'escepticisme científic d'Agrippa (pàg. 23), allevant-lo a "aquells temps de confusió i de transició en els quals acabava la influència erudita i els autors clàssics perdien llur crèdit". Cal tenir la lleialtat de dir que l'autor esmenta religiosos (entre ells jesuïtes) que contribuïren a dissipar les explicacions tenebroses, però això no li serveix per a deixar les coses en llurs termes justos.

Ultra això, l'autor, al darrer capítol dóna un concepte quasi hedonista de la moral, quan diu que els metges fan *sirgar dret* per tal que l'home pugui fruit més dels plaers de la vida, bescantant de pas les morals severes. En aquest pla, atorga

a la Medicina una virtut moralitzadora superior a la Religió, afirmació que no costaria gens de desvirtuar, no pas amb arguments filosòfics, sinó amb estadístiques veritables.

Si l'autor hagués sabut prescindir d'aquesta finalitat proselitista antireligiosa, hauria fet una obra plenament recomanable. Pel que té de bo i d'útil, que no és poc, rebí la nostra congratulació, més sincera pel fet d'ésser condicionada.—C. CARDÓ.

EL PRIORAT DE LLADÓ I LES SEVES FILIALS, per *Pere Vayreda i Oliva*.—
"Biblioteca Històrica de la Biblioteca Balmes", sèrie II, volum III.—
Barcelona, 1931.

És indispensable per a tot aquell qui vulgui conèixer bé, no sols la història religiosa de Catalunya, sinó àdhuc la seva història civil, que no ignori la vida de les comunitats de Canonges regulars de Sant Agustí, que en altre temps cresqueren i fruitaren ben prop de les institucions palatines de la nostra Pàtria. "La funció orgànica d'aquestes canòniques al servei de les cases comtals de la terra—com remarca l'autor del llibre que comentem—, al propi temps que acusa la llur ascendència carolingia, les porta naturalment a una positiva col·laboració amb els nostres magnats en els afers d'ordre patriòtic. Totes elles ens ofereixen el seu acotat pairal on no manquen caires prou interessants per a fer-ne altres tants temes d'estudi." Una d'aquestes canòniques, en altre temps, de vida exuberant, avui gairebé ignorada de tothom, és la de Lladó, de la qual ens presenta Pere Vayreda una monografia molt ben feta.

El volum de més de tres-centes pàgines de gran format està dividit en tres parts. La primera en dos capítols estudia els antecedents geogràfics i històrics del Priorat: és la *composició de lloc* indispensable abans d'endinsar-se en l'estudi de la seva història. La segona part, dividida en dotze capítols, és la que pròpiament ens conta aquesta història del Monestir i de les seves filials; ens explica la vida dels seus priors i llurs relacions amb els nostres sobirans; ens descriu l'església, els objectes més dignes d'esment i les institucions claustrals; i ens parla, també, del règim intern de la canonja agustiniana i del govern comunal de la vila de Lladó, feu del Priorat. La tercera part, de tres capítols, narra la història del Monestir des de la secularització dels capítols agustinians, decretada pel Papa Climent VIII el 9 d'agost de 1592, però realitzada a Lladó al cap de quatre anys, fins a l'extinció de la col·legiata, en 1852. Tota la monografia ocupa no gaire més d'un centenar de pàgines, en les quals abunden les il·lustracions ben escollides. Entremig d'elles i fora del text, també hi ha bon nombre de làmines que ens fan veure moltes de les bel·leses de l'antic monestir i alguns dels seus tresors i documents, i també de les seves filials. Hi ha, intercalat, un plànol de la canònica de Santa Maria de Lladó amb les seves dependències capitulars, d'una utilitat evident.

A seguit de les pàgines al·ludides vénen tres apèndixs—en conjunt, més de 150 pàgines—, que ens donen el catàleg dels priors, des de la restauració del Priorat, els territoris jurisdiccionals del Monestir, i 76 documents interessantíssims. Finalment, hi ha un índex onomàstic, indispensable per a la bona utilització del volum, i la llista de les errades més importants, que trobem massa llarga.

El volum és presentat exquisidament, cosa a què ja ens té acostumats, en les seves publicacions, la benemèrita "Biblioteca Balmes". L'estil podria ésser un xic més primfilat.—J. GARCIA, Prev.

MEDITACIONES AFECTIVAS Y PRÁCTICAS SOBRE EL EVANGELIO, por el *Canónigo, Beaudenom*, autor de la "Práctica Progresiva de la Confesión y de la Dirección". Traducidas por el *Rdo. P. Vicente de Peralta, Capuchino*. - Tres volums. Eugenio Subirana, Barcelona, 1930-1931.

La meritíssima casa Subirana ha publicat en tres volums ben manejables les excel·lents *Meditacions afectives i pràctiques sobre l'Evangeli* del Canonge Beaudenom, l'il·lustre autor de la *Práctica Progresiva de la Confesión i de la Dirección*, i de tantes altres obres de sòlida ascètica. Quant a la vàlua del llibre que comentem no en direm res per haver-ne ja parlat en el fascicle del desembre de l'any passat el Rev. Dr. Cebrià Montserrat. Diguem només respecte a l'edició que ens ocupa que el P. Vicents de Peralta ha fet una versió acuradíssima que no traeix gens ni mica l'original sense deixar però, d'ésser-li absolutament fidel. El primer volum comprèn les meditacions de la vida oculta de Jesús, començant per les de la Immaculada Concepció de Maria. El segon volum conté les compreses entre la sortida de Jesús de Natzaret fins al Sermó de la Muntanya inclusive. El tercer volum segueix la vida pública fins als preludis de la Passió. La mort impedi que l'insigne autor pogués acabar el seu pla, amb les meditacions de la Passió i Mort de Jesús i de la seva vida gloriosa. En conjunt, els tres volums ens donen 338 meditacions; n'hi ha, doncs, gairebé per tot un any. Al començ del volum primer van uns consells per a facilitar la meditació afectiva i pràctica, utilíssims, indispensables per a aquell qui la voldrà fer amb fruit; al començ del segon hi ha també unes explicacions importants que no han d'ésser omeses. Trobem a manca, al final del volum darrer, una taula assenyaladora de les meditacions apropiades per a les dominiques i festivitats de l'any litúrgic; mancança disculpable, si hom té en compte que, pel motiu que ja hem anotat, l'autor no pogué seguir en les seves meditacions tota la vida de Jesús, i forçosament algunes dominiques i festivitats haurien de restar sense meditació pròpia. Tanmateix, bé se'ls hauria pogut assenyalat alguna de les altres meditacions que s'adigués més a l'Evangeli llegit en aquells dies. El llibre és altament recomanable als fidels de parla espanyola, avançats ja en la vida espiritual. Estem segurs que farà un gran bé a llurs ànimes.—J. GARCIA, Prev.

ESPLAIS, pel *P. Xavier d'Olot, O. M. Cap.* - Vol. in 4, de 150 pàg. - Barcelona. - Llibreria Verdaguer, 1932. - Preu: 7 ptes.

Després d'una fruïció massa exquisida, hi ha com un embadaliment a l'esperit, que de vegades fa difícil d'agafar la ploma per a explicar i precisar els contorns, diguem-ho així, de semblant fruïció. Tot llegint llibres com aquest d'ara, hom diu sovint: això és gran, això és admirable. I altres exclamacions per l'estil us neixen

del cor; però precisar-les i lligar-les és simplement torbar el pur encís, és desencantar i treure l'ànima al repòs de la bellesa. I per això, en haver de parlar ara d'aquest llibre imponent de poesia, hom sent certa contrarietat, tant pel goig que sembla dessecar-se i refredar-se per la recerca d'explicacions, com per la qualitat excelsa del mateix llibre, el qual demana una finor d'intelligència i una sensibilitat singular que, confessem-ho, som lluny de posseir. I puix que gentilesa hi obliga, ens explicarem com sabrem.

Abans de tot, no cerquésiu ritmes en aquests versos. Hi ha únicament ritme, manllevat a la poesia grega, majorment a la llatina, i adaptat escaientment al català. Contra el que pot semblar a vegades, hi ha ací com l'obsessió de la música, no la dels versos tallats i llampants, sinó la del ritme que giragonseja ensem amb les idees entre els versos; ritme encara ajudat per la tria de les paraules i per la combinació de vocals i de consonants:

*Horaci, tu cantes i el cant es contorba
en el desig d'ofegar-te*

l'enúig, que et fadiga tostemps i et turmenta. (A Horaci)

I, bressolant-me dels mots la remor s'esvaïa la idea (Mots a les ombres)

Després aquesta poesia que té molt de sàvia, hom no pot amb justícia assimilar-la a aquella que és feta de simples reminiscències clàssiques, l'erudició suplint el geni. Car ací hi ha vida pròpia, no solament forma artística, i és la vida que borbolla misteriosament per entre els versos, perquè aquests no esdevinguin simplement poesia alexandrina, neoclàssica, parnasiana, o de qualsevol altra escola on el nom ja assenyala la manera, però no precisament la vera inspiració. És cert que hi trobem l'encuny clàssic que en les lletres gregues i llatines ha captivat els cercadors de bellesa; sinó que el P. Xavier hi ha posat quelcom més que l'encuny après per l'estudi: la seva ànima. L'aigua de Castàlia, o de Blandúsia és ací l'aigua regalada del Canigó: les àmfores per a servir-la, si voleu, s'assemblen. I doncs, quina és l'ànima d'aquests versos?, quins els termes principals?

La bellesa hi és cantada comsevulla que sigui en la penya dura o en la carn humana, sinó que el poeta sempre la vol sense la torbació que en pugui néixer, donada la nostra condició present:

*Quan vaig de bella en recerca,
com la malícia em torba!
brossa que esquinça les aigües
pures en llur correntia.
S'allunyen i amb elles la imatge,
perquè l'encís no es deformi;
ja tornaré quan quietes
l'eternitat les mantingui.*

(A la nena B. R.)

I és aquesta bellesa, dura o blana, lluminosa o ombrívola, que dona a aquestes pàgines un clarobscur, un agredolç una enharmonia constant, la qual constitueix un accent nou en la nostra poesia. I és que el P. Xavier ha contemplat les coses

d'un caire diferent al d'aquells qui en l'encís de la bellesa cerquen tan sols el cec lliurament, perdre-hi l'esma; caire també diferent als dels qui tota gràcia d'ací baix creuen cosa damnada. El nostre poeta ama aquest do de Déu present en les coses, però no s'hi deixa arrapar el cor. Pel seu esperit d'observació—do del poeta—veu com aquesta llum divina resplendeix en les coses menudes i grans, i en sent l'encant; i per això en parla de tal manera, que bé sembla un altre món menys trivial, i hi posa misteri i hi empra un llenguatge autènticament poètic. Fins quan intenta de donar pensament, llavors que filosofa, diríeu que no se sap desentendre de l'expressió poètica, en allò que té d'inefable i, gosaríem a dir, d'entenedor per als sols iniciats:

*L'ànima sola,
la definida en la successió de les coses i fixa
en els presents sentiments, esvaïda en un d'homogeni,
en el conjunt de les coses passades difusa!*

(Mots a les omres).

Accent nou, el del P. Xavier, però accent verament poètic: l'ànima de les coses, sigui quan el dolor puny, sigui quan ell canta pel pur impuls de cantar.

Una novetat d'accent cal veure en la manera com s'expressa en els temes especialment cristians. Res de fades llangors, ni de formes descolorides per l'ús, ni de ritme coneguts. Tot hi és nou, fins el dolor per la pròpia mort, pels propis mancaments, pels neguits interiorment pascuts i per aquella magnificència funerària que ell sap pintar de mà mestra.

Tota poesia lírica és autobiogràfica. I en la del P. Xavier veiem espesses vegades la seva desconfiança en la raó:

*La raó es desvetllà i la llum es ponia.
L'intel·lecte, perdut enmig de tenebres,
oí que el recompte fosc dels jorns la memòria feia
i la voluntat digué: gosada raó en la tenebra
ajeu-te, ¿què vol tenebra?*

(Tardorals II).

*Com la ciència ens corba
A l'ombra de la pomera!*

(Cantiri).

*Massa he cregut mon judici,
llum fumejant en tenebra.*

(Cantiri).

El poeta també té humor, com *A una curandera*, mescla escaient de la bruixa segons la imaginació popular, i d'influències horacianes. Sinó que l'humor té els llocs comptats en aquestes poesies. Són el dolor, el turment, les tenebres, la lassitud, els temes més evocats. Les paraules com *lassitud, las, lassat, manc*, sovintegen, i no pas posades a posta, sinó elles mateixes presentant-se, a través del dolor difós pels versos. Però el dolor hi apareix amat i creient-lo justificació i medicina:

*Vull de les vostres paraules
 heure conhort; a la befa,
 com si fos glòria, em deixi:
 vostre patir si m'honora,
 bé cal que el penar accepti.*

(Cantiri).

*És, el turment, la metgia
 reconfortant de la meua
 debilitat.*

(Cantiri)

Aquests, i molts d'altres passatges, ens mostren un dolor acceptat de bon cor i ungit per l'esperit de Déu, i, per tant, no gens emparentat amb el pessimisme de Schopenhauer o del tísic de Recanati. Però no tot hi és dolor. Són diverses les poesies adreçades a infants, en les quals és cantada la gràcia dels minyons amb puresa de sacerdot, a despit de certes gosadies aparents. I fins quan el poeta canta a si mateix, naturalment addueix comparances de les maneres dels infants, dels quals ell admira el "cor", "la ingènua força".

La llengua catalana s'hi mostra abundosa i ben triada: des del català de Ramon Llull—invocat al començament de l'obra—fins al llenguatge d'ara, hom sent l'encís de la nostra llengua, homogènia, malgrat el divorci que pugui haver-hi entre la riquesa antiga i la degeneració present. Ni els tresors del parlar medieval, ni els secrets del vivent no són estranys a aquesta poesia, ans es conjuminen per acolorir-la i per matisar-la d'una manera desacostumada.

Aquesta poesia no és pas per a tothom. Cal, per a entendre-la, l'habitud de les belles lectures i, encara més, tenir la ment bregada a la introspecció i a la consciència d'aquests matisos de pensament, o d'imatge, o de sensació, que tant d'honor tenen en aquests versos i que, per tant, no tothom pot copsar. Per això la poesia del P. Xavier, tal com és en aquest volum, no sembla que pugui ésser popular. Però sí que, així com d'una forta gambada, ell ha entrat definitivament al clos dels poetes assenyalats de la nació. Car ha mostrat una ànima en bell esclat i una expressió magnífica, que l'hi donen l'entrada lliure. Hom podrà assenyalar ençà i enllà influències de tal i tal altre autor; però després de tot direm: aquesta, és poesia del P. Xavier.—P. N.

LES REVISTES

Les reproduccions i reduccions d'articles d'altra fetes en aquesta secció tenen només caràcter documental; la inserció d'elles no implica, doncs, conformitat plena amb llur contingut.

CATOLICISME I SOCIETAT CONTEMPORANIA.—*La III Semana Católica Internacional de Ginebra* (14-20 de setembre de 1931), tret del número del 17 d'octubre de 1931, de "La Documentation Catholique".

La Documentation Catholique (t. 22, col. 579-604, i t. 24, col. 579-606) va reproduir els resums, redactats per cadascun dels conferencians, de la primera i de la segona "Setmana Catòlica Internacional", celebrades a Ginebra, la primera del 16 al 22 de setembre de 1929 i la segona del 15 al 21 de setembre de 1930, sobre la iniciativa de la "Unió catòlica d'estudis internacionals".

La tercera Setmana, que tingué lloc a Ginebra del 14 al 20 de setembre de 1931, sota l'alt patronat de Monsenyor Besson, bisbe de Lausana i Ginebra, tenia com a finalitat general i tema de conjunt "Les grans activitats de la Societat de Nacions davant el pensament cristià". Un comunicat de la "Unió catòlica d'estudis internacionals" exposava el programa en aquests termes: (*Courier de Genève*, 26, 8, 1931):

PROGRAMA

Organitzem a Ginebra a la sala Carry, una tercera Setmana Catòlica Internacional, que tindrà per finalitat general: les grans activitats de la Societat de Nacions davant el pensament cristià. Començarà el dilluns, 14 de setembre, sota la presidència de M. Gonzague de Reynold, i finirà el diumenge dia 20, sota la de l'Excm. Monsenyor Besson, bisbe de Lausana, Ginebra i Friburg, el qual s'ha dignat prendre una vegada més la nostra iniciativa sota el seu alt patronatge. L'objectiu que ens proposem és el mateix de les altres vegades: oferir al nombrós públic reunit a Ginebra amb motiu de l'assemblea anual de la Societat de Nacions l'avinentesa de conèixer allò que pensem, com a catòlics, de les solucions que hom malda per aportar als grans problemes internacionals de l'hora present.

Aquests grans problemes, o almenys els principals d'entre ells, els nostres conferencians ja van estudiar-los, en el curs de la nostra primera Setmana, en el mes de setembre de 1929. Llavors hom va dir ja com era d'essencial l'ensenyament tra-

dicional catòlic i, a més a més, hom remarcà com era imprescindible que l'esperit cristià informés la família, l'educació, el patriotisme, l'organització del treball, la civilització, l'ordre internacional, el sentit de la vida, etc. El benefici inapreciable de llurs paraules ha estat després acrescut amb la publicació, en volum, de llurs excel·lents exposicions. Efectivament, el nostre llibre col·lectiu: *Les grands problèmes internationaux de l'heure présente*, el qual ostenta les signatures del R. P. de La Brière, de Monsenyor Beaupin, de M. Gonzague de Reynold, de M. J. Danel, del R. P. de Münnynck, del R. P. Delos i de l'Excm. Monsenyor Besson, ha exercit, des de la seva aparició, una influència benefactora creixent.

En 1930 reincidiré amb el mateix èxit. Després de la doctrina, per la qual calia començar necessàriament, hem mostrat el catolicisme en l'obra, almenys en algunes nacions del món, per tal de palesar, mitjançant els exemples de les seves activitats intel·lectuals, morals i religioses, com la religió que professem està al servei de la pau. La nostra demostració, evidentment, era incompleta, per tal com no ens fou possible, en una setmana, de dir més del que permetia una conferència diària. Tanmateix, és innegable que les conclusions que hem deduït d'aquella enquesta han produït una profunda impressió en el públic. Hom les trobarà, juntament amb les conferències que les han suggerides, en el volum *Au service de la paix. La pensée catholique dans le monde contemporain* (Edicions Spes, Paris), el qual esperem que podrà ésser posat en venda al moment de la nostra tercera Setmana.

Amb aquesta, voldríem donar un pas endavant. D'ençà de 1920, la Societat de Nacions viu i obra davant de tots nosaltres. Hom pot dir que ha estat sotmesa a la prova del temps. Ara té ja a darrera seu un passat i una obra acomplerta. Tant si vol com no, la dirigeixen idees que inspiren les seves realitzacions. És un dret internacional públic que es perfila i es contrueix davant dels nostres ulls. Són institucions que s'assagen, s'afermen i endeguen així els pobles i els Estats per camins ben determinats.

Tot aquest esforç, en els principis que l'inspiren i en les obres que en naixen, és o no conforme a les exigències del pensament cristià? Heus aquí la qüestió que posem i a la qual s'esmerçaran a respondre, amb tota objectivitat, els nostres conferenciants, que seran M. Georges Renard, professor de la Universitat de Nancy; H. de Halecki, de la Universitat de Varsòvia; el R. P. Delos, de les Facultats catòliques de Lille; M. Gonzague Reynold, el nostre president internacional; el R. P. von Nell-Breuning, de l'Institut de Saint-Georges de Francfort-sur-le-Main, i Monsenyor Beaupin, secretari del grup francès de la U. C. E. I.

No podem pas, encara, dir-ho tot aquesta vegada, però almenys farem examinar sis qüestions importants: les dels fonaments filosòfics del dret internacional (M. Renard), del paper històric de l'Església en la pacificació dels pobles, sense oblidar el problema capital del desarmament (M. de Halecki); les de les minories nacionals (R. P. Delos), de la cooperació intel·lectual (M. de Reynold), i finirem amb dues amplies mirades de conjunt sobre els problemes econòmics (R. P. von Nell-Breuning) i sobre els problemes missionals (Monsenyor Beaupin), considerats en el quadre de l'activitat de la Societat de Nacions.

L'anunci d'un programa així no pot deixar d'atraure l'atenció tant dels catòlics com dels qui no ho són.

Els primers amaran certament de saber com alguns de llurs correligionaris, qualificats per llur competència i llur experiència, aprecien les iniciatives de la

Societat de les Nacions, si les aproven o no, si hi tenen a fer algunes reserves, si estimen possible o no de col·laborar-hi. Els segons no poden menys, si més no, de sentir curiositat de conèixer els judicis i raons de valor que nosaltres emetem sobre l'obra immensa de la qual la institució de Ginebra és el centre. El pensament cristià ocupa un lloc massa gran al món, i hi exerceix una influència massa considerable, perquè no sigui del més gran interès, per a un no-catòlic, d'estar almenys assabentat dels seus requeriments i dels seus punts de vista.

No pretenem pas d'imposar les nostres idees a ningú. Però tenim l'ambició legítima d'exposar-les lliurement, francament amb un esperit objectiu i constructiu. Convençuts i persuadits que hom no edificarà pas la pau sense elles, volem presentar-les tal com les professem; volem donar-los tota la publicitat que es mereixen, i volem, en fi, demostrar que alguns n'estan menys allunyats del que ells es pensen.

Així hom s'adonà, en tots els medis, que el pensament cristià, que no és ni tímid ni retrògrad, com algú l'acusa, és, per contra, tan fort, tan lògic i tan comprensiu, que ha de fer de llaç d'unió de totes les persones honrades. La Unió d'Estudis Internacionals."

Les conferències van donar-se a la sala Carry. Com en 1929 i en 1930, un gran nombre de personalitats, especialment de catòlics delegats per llurs països a l'Assemblea de la Societat de Nacions, van assistir-hi¹.

Heus ací algunes informacions sobre les persones presents (*Courier de Genève*, 14 -9-31):

¹ "Amb ocasió de l'obertura de la segona assemblea de la Societat de Nacions, diumenge passat se celebrà una missa de pontifical a l'església de Notre Dame. Entre la multitud de fidels, hom remarcà la presència d'un gran nombre de delegats a la Societat de Nacions. Algunes delegacions hi eren íntegrament. Notàrem entre els assistents la presència del senyor conseller federal Motta; del senyor Albaret, conseller administratiu que representa la ciutat de Ginebra; Sir Eric Drummond, secretari general de la Societat de Nacions; el senyor MacKenzie, president del Círcol Catòlic de Ginebra; el P. R. Ives de La Brière; el senyor canonge Maréchal, vicari general d'Arras; el R. P. Delos, professor de la Universitat catòlica de Lille; Monsenyor Baupin, director del Comitè catòlic de les Amistats franceses; el senyor Anthonioz, president de la Cambra de Comerç francesa; el senyor J. D. de Mantenach; R. P. Arnau, del B. I. T.; Poncet-Adami, diputat.

Entre els delegats presents hom veié el compte Apponyi (Hongria); el compte Carton de Wiart, ministre d'Estat de Bèlgica; el vescompte Poulet; el senador Cavazzoni (Itàlia); el senyor Modzelewski, ministre plenipotenciari de Polònia a Berna, i el senador Josep de Tarzowski (Polònia); els senyors Renter i Bech, ministres de Luxemburg; els senyors Felip Roy i Beaubien (Canadà), etc.

L'Excm. Mons. Màrius Besson, Bisbe de Lausana, Ginebra i Friburg, celebrà la Missa assistit pel Canonge Tachet, vicari general de Ginebra, amb el reverend Durouvenoz com a diaca d'honor i el reverend Blanc com a subdiaca d'honor, el reverend Bouchardy, diaca, i el reverend Gamacchio, subdiaca. El reverend Riba actuà de mestre de cerimònies. El cor de l'església on se celebrà l'acte, dirigit pel senyor René Livron, l'organista justament reputat, prestà el seu brillant concurs a la cerimònia.

Després de l'Evangeli, Mons. Besson pujà al púlpit i pronuncià el sermó de circumstància que produïm en aquestes mateixes pàgines."

LA CERIMONIA DE NOSTRA DONA DE GINEBRA (13 - 9 - 31)

DISCURS DE L'EXCM. MONS. BESSON

LA PAU

Senyores i senyors:

Puix que tinc l'honor d'adreçar-vos la paraula en aquest dia en què ens hem reunit per implorar les benediccions divines sobre els treballs de la segona assemblea de la Societat de Nacions, de què podria parlar-vos jo sinó de l'objecte principal que preocupa tots els esperits, és a dir, de la pau? El món està tan freturós de pau que caldria no tenir cor ni consciència per a no buscar, per tots els mitjans legítims, la manera de promoure-la, de conservar-la i de consolidar-la.

La pau està inscrita a la capçalera del nostre programa de cristians

Però, no ho oblidéssim pas, si tots els homes han de col·laborar lleialment a favor de la pau, nosaltres, els deixebles de Crist, tenim l'obligació especial de fer els esforços més perseverants per tal d'assegurar-la. La pau està inscrita a la primera ratlla del nostre programa de cristians.

Quan Jesús va venir al món, els àngels entonaren, en mig de la nit sobtadament il·luminada, el càntic de la pau: "Glòria a Déu en les altures, pau damunt la terra i benevolença entre els homes", o, segons la lliçó de la Vulgata: "Pau als homes de bona voluntat". (Lc., XI, 14). Quan Jesús, eixí gloriosament de la tomba i s'uní novament als seus deixebles durant la tarda del dia de Pasqua, els seus primers mots expressaren un desig anàleg: "La pau sigui amb vosaltres". Lc., XXIV, 36; Io., XXI, 19-21). Al llarg de la seva vida terrenal, el diví Mestre mostrava manta vegada la importància que dóna a la pau, de la qual fa un dels elements principals del seu missatge. Declara benaurats els qui procuren la pau (Mt., V, 9); ordena als seus col·laboradors de desitjar la pau abans que tota altra cosa a aquells qui els rebien en llurs cases (Lc., X, 5); predica i ensenya una doctrina basada damunt la caritat pacífica: aquells qui empren mitjans violents o mètodes intransigents no saben pas el que fan ni el que volen. Sens dubte, el Senyor afirma, en certes conjectures que Ell no ve a portar la pau, sinó la guerra (Mt., X, 34; Lc., XII, 27), però amb això ensenya que els seus deixebles han d'alliberar-se enèrgicament de tot allò que podria allunyar-los d'Ell, és a dir, en definitiva, impedir-los de degustar aquella pau que només Ell pot donar (Io., XIV, 27), perquè només Ell, segons la bella paraula dels nostres llibres sants, és la nostra veritable Pau (Eph., XI, 14).

Els apòstols parlen d'idèntica manera que llur Mestre. Sant Pau, per exemple, a desgrat de complaure's en profundes exposicions dogmàtiques, tot i que la vivacitat del seu caràcter es reveli en més d'una circumstància, per bé que ningú no pugui acusar-lo, certament, ni de feblesa ni de covardia, Sant Pau parla constantment de la pau cristiana. El regne de Déu, diu ell, és la justícia, la pau, la joia (Rom., XIX, 17); la pau i la misericòrdia són el tresor d'aquells qui, per obra de Jesucrist, esdevenen novelles criatures (Gal., V, 15-16); la pau de Crist, a la qual tots som cridats, ha de regnar en els nostres cors (Col., III, 15). L'Evangeli

que ens anuncia és un Evangeli de pau (*Eph.*, VI, 15); el Déu que predica, un Déu de pau (*Rom.*, XV, 33; *II Cor.*, XIII, 11; *Thes.*, V, 23). L'Església, doncs, roman fidel a la seva doctrina quan posa als llavis del bisbe aquesta salutació especial, aquesta salutació reservada, que substitueix el *Dominus vobiscum* dels simples sacerdots: "*Pax vobis!* La pau sigui amb vosaltres!" Aquesta salutació, senyores i senyors, jo us la porto, en mig d'aquests temps agitats i turbulents en què vivim; vulgueu creure que no és solament en els meus llavis, sinó que surt del fons del meu cor.

L'element essencial de la pau: la unió amb el diví Mestre

Pax vobis! Per tal com nosaltres som cristians, en primer lloc desitjo a cadascun de vosaltres la pau amb Déu, primera condició de benaurança. Nosaltres, abans que tot, ens sentim responsables de les nostres ànimes i, per tant, és superflu que us repeteixi aquesta frase, veritable lloc comú de la predicació cristiana: "Què en treu l'home de guanyar l'univers si perd l'ànima?" (*Mt.*, XVI, 26). Tots nosaltres hem de viure units al bon Mestre, la mort del qual ens ha donat la salvació, ensems que la seva resurrecció ens ha obert les portes de la glòria sens fi. És l'element essencial de la pau. Vulgueu, Senyores i Senyors, perseverar en una infrangible fidelitat; si la vostra consciència us deia 'que Déu no us aprova el que feu, res no podria satisfer-vos però si el somriure paternal de Déu reposa sobre vosaltres, res no podrà llevar-vos el coratge. Vosaltres sabeu que tota cosa, dintre el vostre viure, té el seu sentit i la seva valor, i per això serveu sempre la ferma esperança de les compensacions eternes.

La pau amb el proïsme

Pax vobis! Jo us desitjo la pau amb el proïsme, la pau, fruit de la caritat. En primer lloc la pau dintre de casa nostra: Déu no beneeix pas les famílies els membres de les quals viuen dividits. Enrera, doncs, l'egoïsme, la rancúnia, les enemistats! La pau, després, en les vostres relacions, fins i tot amb aquells qui no són ni els vostres pares ni els vostres amics. Puix nosaltres formem part del cos del mateix Crist. Suportem-nos mútuament, ajudem-nos en les dificultats de la vida present. En tant que cristians, Senyores i Senyors, hem de menester la pau, per tal com no és possible que hi hagi cap cristià autèntic sense caritat; en tant que ciutadans, perquè no pot prosperar cap país sense concòrdia. Caritat no vol dir compromís ni capitulació; però, àdhuc en mig de les lluites necessàries per a la defensa de la ciutadania, recordem-nos sempre de l'esperit que ens informa per tal que el Mestre no hagi d'avergonyar-se de nosaltres.

LA PAU ENTRE LES NACIONS

El problema de la reducció dels armaments

Pax vobis! Jo desitjo, i hem de desitjar tots nosaltres, la pau entre les nacions. Segurament restarieu sorpresos, Senyors, si no us parlés gens del proble-

ma del desarmament, que està a l'ordre del dia. Nosaltres, catòlics, i, deixeu-m'ho afegir, nosaltres catòlics suïssos, podem parlar-ne tan lliurement i tan clarament com qualsevol. Resultament optimistes, puix que no és possible d'ésser pessimista quan hom creu en la Providència, però enemics de totes les utopies, no volem pas un desarmament unilateral. El nostre exèrcit suís, per exemple, que no té altra tasca que la defensa del territori i que no amenaça ningú, és un factor de pau europea. Com va dir el Cap del nostre Departament polític federal llavors de les festes del quatre-cents cinquante aniversari de l'entrada de Friburg a la Confederació, "no admetem de cap manera que sigui afeblit mentre les condicions militars de les grans Potències no siguin sensiblement modificades". Però tots hem de continuar treballant sense repòs, per tal que els principis de l'arbitratge penetrin cada vegada més endins en la consciència de les nacions i en els actes dels governs.

La doctrina dels Pontífexs romans sobre la qüestió

Quan desitgem que els armaments siguin reduïts en tots els pobles, no fem sinó inspirar-nos en la doctrina dels Sobirans Pontífexs. Serà suficient de recordar algunes de llurs paraules més recents. L'avversió vers la guerra, afirmava Lleó XIII al Consistori de l'onze de febrer de 1889, "es manifesta més i més cada dia. I, certament, és una honrosa aversió. Car, si la lluita per les armes pot ésser alguna vegada necessària, comporta sempre una suma enorme de calamitats. Res no és més important que conjurar el perill de la guerra, i tot allò que hom faci en aquest sentit ha d'ésser considerat com a obra de salut pública". Benet XV, el 1er. d'agost de 1917, és a dir, a l'hora en què la tempesta era més folla, no temia pas de dir: "Cal en primer terme que la força moral del dret substitueixi la força material de les armes; és necessari, a tal fi, un acord per a la disminució recíproca i simultània dels armaments segons regles i garanties al manteniment de l'ordre públic en cada Estat; cal, després, instituir l'arbitratge, amb la seva alta funció pacificadora, conformement a normes que s'han de concentrar i a sancions que s'han de determinar contra l'Estat que refusés de sotmetre les dificultats internacionals a l'arbitratge, o bé d'acceptar-ne les decisions."

S. S. Pius XI, des del començ del seu pontificat, encoratja decididament els esforços realitzats amb mires a impedir la tornada de les lluites fraticides. En la primavera de 1922, quan fou convocada la primera Conferència internacional, invità els fidels a sol·licitar l'ajut diví per als qui havien de prendre-hi part, i, fent cas omís dels comentaris grollers que les seves paraules no podien deixar de provocar, no va témer poc ni molt de recordar a aquells homes que el dia abans s'havien batut damunt els camps de batalla, que la "millor garantia de la tranquil·litat no és pas un bosc de baionetes, sinó la confiança mútua i l'amistat". Tres anys després, quan els delegats es reunien novament, aqueixa vegada sobre el nostre sòl suís, en mig d'una esplèndida decoració de llum i de verdor, "per tal de cercar el mitjà de preservar del flagell de la guerra llurs nacions respectives", S. S. Pius XI, amb la seva allocució consistorial del 14 de desembre de 1925, i amb els missatges dels seus Nuncis, encoratjà i felicità

els qui treballaven amb tant de zel per la pacificació del món, tot recordant-los els principis imprescriptibles sense els quals no pot ésser assolida cap pau definitiva.

L'ajut necessari de Déu

Així, Senyores i Senyors, no solament el nostre catolicisme no ens impedeix d'associar-nos a les bones voluntats que treballen per la pau, sinó que ens imposa el deure de fer-ho. Que cadascú de nosaltres, des del lloc que la Providència li assenyala i amb les possibilitats que la seva vocació li dona, es consagri amb tota la seva ànima a promoure la pau entre els pobles i entre els individus. Però aquesta missió magnífica està per damunt de les forces purament humanes: exigeix un auxili més alt; a fi d'ésser més aptes per a realitzar-la, procurem, abans que tot, de guardar la pau interior que Déu atorga als qui el serveixen, i que res no pot substituir. Prosseguim, en tots els detalls de la nostra vida—tant de la nostra vida privada com de la nostra vida pública—, l'ideal que el Salvador ens ofereix, després d'haver-lo realitzat Ell mateix. Complim conscienciosament el nostre deure, sense perdre mai de vista la Pàtria benaurada que ens espera. Sotmesos damunt la terra, a la prova sens dubte dura, però benefactora, d'aquest món que passa, nosaltres som els ciutadans de l'eternitat. Travessem el nostre exili conformant-nos sempre, d'esperit i de cor, a la santa voluntat del Pare celestial, bo i inspirant-nos en la voluntat divina, ajudant-nos els uns els altres, com a viants fatigats que tots som en el camí penós i costarut de la vida terrena. A semblança de l'Apòstol, hem d'exultar de joia fins i tot en mig de les tribulacions, i així en les hores clares, de les quals regriaciarem la Providència, com en les hores enfosquides per la maulança, que ens faran conèixer la valor redemptora, acomplirem generosament la nostra missió de cristians, treballant sense defalliments per a la consolidació de la pau terrenal, fins al dia que el Mestre ens cridarà a gaudir amb Ell de la pau del Cel, que mai més res no pertorbarà. *Pax vobis!* La pau sigui amb nosaltres!...”

El *Courrier de Genève* va donar un resum de cada conferència signat pel mateix conferenciant. Reproduïm a seguit tots els resums *in extenso*.

ELS FONAMENTS FILOSOFICS DEL DRET INTERNACIONAL

CONFERENCIA DE M. GEORGES RENARD (14, 9, 31) ¹.

M. Edouard Herriot, el capdell del grup radical-socialista, en un discurs que pronuncià a la Cambra francesa durant la nit del 8 al 9 de maig propassat,

¹ Sota la signatura de I. P. llegim al *Courrier de Genève* (7, 9, 31) els detalls següents:

“En presentar als lectors de la *Vida intel·lectual* el volum *Els grans problemes internacionals de l'hora present*, que conté les conferències de la nostra primera *Setmana catòlica internacional*, M. Georges Renard no vacilla d'afirmar que, entre totes les iniciatives preses per la “Unió Catòlica d'Estudis Internacionals”, la de les “Setmanes” és “la més nova i potser la més encertada”. Efectivament, a judici seu, la col·laboració més preciosa que els catòlics podien furnir a la política de la pau, “és d'assentar-ne les bases doctrinals”.

fou induït a oposar, en l'activitat internacional, la política de les aliances o de l'antagonisme de les forces a la de l'equilibri dels drets. Es pronuncià per aquesta darrera, i la seva doctrina palesa, tocant aquest punt, estretes afinitats amb el pensament cristià sobre el dret internacional. Quin és, doncs, aquest pensament?

La concepció cristiana del dret de gentes

Hi ha dues concepcions fonamentals del dret de gentes. La primera, inspirada per J. J. Rousseau i pel *Contracte social*, afirma que l'estat de natura, entre les nacions, és la independència. Aquestes s'han lligat, després, les unes a les altres, per mitjà de tractats. Independència i igualtat dels Estats, d'una banda, respecte als compromisos subscrits pels Estats, d'altra banda; tot el dret internacional radica entre aquests dos pols. Aquesta n'és la concepció clàssica, la qual el construeix sense fer apel·lació a cap principi objectiu i en fa un dret, no de subordinació, sinó de simple coordinació.

Hom pot adreçar-li un quàdruple retret:

1. El *Contracte social* és un cercle viciós, car el *contracte* no pot ésser l'últim fonament de la regla de dret, tant si és entre particulars com entre Estats, per la senzilla raó que ell mateix pressuposa una regla de dret: la que assegura la valor obligatòria dels contractes. Els tractats modifiquen o reformen la comunitat internacional, però no la creen.

2. Els tractats més importants i més greus són els tractats de pau. Ara bé: imposats pel vencedor al vençut, no engendren per a aquest darrer, si no són res més que simples contractes que ha estat obligat a acceptar, cap obligació jurídica, i per al vencedor cap seguretat. Ni el respecte a la paraula donada ni la mística de l'èxit no són suficients per a fer-los obligatoris per al qui ha de complir-los.

3. Hi ha tractats justos i injustos, com també contractes que són justos i d'altres que no ho són. ¿Com distingir els uns dels altres, si hom no apella a una justícia objectiva? Evidentment, hom no pot pas dir: els tractats no són ni justos, ni injustos; són: això és tot, i més enllà no hi ha res a escatir.

"Creïem que ben pocs mestres de la filosofia del Dret i de la sociologia jurídica estan millor qualificats que ell per a ajudar-nos a donar a la política de la pau aquest concurs necessari. La seva activitat científica, esmerçada en el terreny del dret públic que ensenya d'ençà de molts anys a la Universitat de Nancy, s'ha orientat, en efecte, en el sentit d'un renovellament de la mateixa concepció del dret, mitjançant la "teoria de la Institució" que heretà del seu mestre Haurion, el qual, amb la seva figura—i gran figura—de cap d'escola, honorà la Universitat de Tolosa.

"És justament en aqueixa "teoria de la Institució", presentada per ell, l'any passat, en una gran obra publicada a la Llibreria del *Recueil Sirey* de París, i que està en camí d'esdevenir clàssica, que M. Georges Renard ha trobat, amb el rejueniment de l'antiga noció de sobirania, el gèrmèn d'una filosofia del Dret internacional, de la qual ha acceptat d'esbossar les principals línies en la conferència que ens donarà el dilluns 14 de setembre a la sessió d'obertura de la tercera "Setmana Catòlica Internacional".

"La comunitat internacional—escrivia ell en l'article citat més amunt—¿què és, en definitiva? Concepte de filosofia? Somni de poeta..." El pensament catòlic poc podria inhibir-se davant aquest problema, tant més que no li cal sinó enlairar-se a les seves déus pures per a assegurar les seves posicions i respondre a la curiositat frívola del món."

"Les seves fonts, dirà M. Renard el 14 de setembre, és la metafísica de Sant Tomàs d'Aquino, puix que, ben mirat, la teoria de la Institució no és res més que la valorització jurídica d'aqueixa nació del Bé comú, tan poc aprofundida encara, i sobre la qual una de les seves deixebles de Nancy, Mlle. Michel acaba

4. La concepció purament contractual del dret internacional procedeix d'una filosofia estatista, segons la qual la sobirania de l'Estat és un poder absolut, incondicional, que resideix en ell en tota la seva plenitud. Si verament és així, no hi ha cap llibertat, ja sigui individual, ja sigui col·lectiva, que no sigui una concessió, precària i sempre revocable, de l'Estat; ni existeix cap autoritat, comptant-hi fins i tot la del pare de família, que no sigui una delegació discrecional de l'Estat. Per tant, cap dret de relació no és possible per damunt la barrera isoladora dels Estats.

En realitat, l'estat de societat no és un estat accidental i accessori ni entre les nacions, i l'error de J. J. Rousseau és de no haver-lo sabut veure. Entre les nacions hi ha una societat natural i, doncs, un règim jurídic els tractats del qual no són ni han d'ésser més que l'adaptació a la varietat indefinida de les condicions històriques. La valor obligatòria dels tractats neix de llur aptitud per a realitzar-lo d'acord a les contingències del medi històric. Els tractats no són pas la font del dret internacional. Al contrari, li manlleven llur virtut jurídica. El dret internacional no deriva pas dels tractats, ans els domina.

El mateix si es tracta de lleis com de tractats, si són justos, obliguen perquè són justos, i si són injustos, no comporten ni poden comportar cap obligació. Però, cal que ningú no ho obliidi, és defès de rebellar-s'hi si d'aquesta revolta ha de resultar una perturbació greu susceptible de posar en perill l'ordre—o, com sol dir-se, el bé comú de la societat internacional. No és permès, doncs, de pretendre'n la revisió sinó per mitjans que respectin les exigències supremes de l'ordre internacional i de la pau. L'ordre, el bé comú: heus aquí el fonament

d'escriure un important treball, preparat sota la seva direcció i que publicarà aviat la llibreria Vrin, amb aquest títol: *La noció tomista del bé comú*.

"Hi ha una renaixença tomista. Varem fer comprovar-ho, l'any passat, als editors de la segona "Setmana internacional". M. Georges Renard, entre els mestres de les Facultats de Dret de les Universitats franceses, n'és avui un dels principals artesans. Ell és d'aquells, encara massa clars, qui estan persuadits que no és possible que existeixi cap dret internacional sense el ferm sosteniment d'una filosofia espiritualista i, per consegüent, cristiana.

"En una Setmana dedicada a la confrontació de les grans activitats de la Societat de Nacions amb els postulats del pensament cristià era necessari que les principals línies d'aqueixa filosofia fossin prèviament recordades, per tal que després sigui possible de saber quins principis són susceptibles de donar valor i força al Pacte de les Societats de Nacions.

"Aqueixa qüestió, per als catòlics, és la qüestió cabdal. Heus aquí perquè la Conferència d'obertura del 14 de setembre, que presidirà M. Gonzague de Reynold, comanarà tota la setmana i li donarà la pauta i el to.

"Que hom no s'esveri en saber que tindrà un caràcter filosòfic; M. Georges Renard és un professor que sap posar la seva ciència, fins i tot el "tomisme jurídic", a l'abast de tot home culte. La característica de la seva paraula és d'ésser simple, clara, accessible. D'altra banda, examinarà a fons els problemes controvertits, puix que el sentirem dissertar sobre la norma del respecte dels tractats de pau, sobre la qüestió de la sobirania dels Estats i sobre l'abast dels articles fonamentals del pacte mateix.

"Els seus estudiants de Nancy, els seus auditors de Luvaina i de Gand, els molt nombrosos lectors dels seus quatre volums d'*Introducció filosòfica a l'estudi del Dret*, recopilacions dels seus cursos públics, saben que el seu mètode d'exposició, per la riquesa i la varietat dels exemples a què recorre per tal d'explicar el seu pensament, és atraient i amable. Nosaltres en tindrem la prova, al nostre torn, el 14 de setembre, escoltant M. Georges Renard—al qual els catòlics de Ginebra són obligats de fer una calorosa acollença, per l'ardidesa verament estrènua que mostra en el domini del pensament—, com il·lumina el dret d'avui amb la llum de la filosofia tradicional i també per la seva alta probitat intel·lectual i la noblesa de tota la seva vida.—J. P."

del dret internacional. La llibertat i la sobirania no li han pas d'ésser sacrificades, sinó que li han d'ésser ordenades. Tal és la concepció cristiana del dret de gents, que recolza damunt la base sòlida de la filosofia de Sant Tomàs.

Els pactes de Versalles i de París i el dret de gents

I és aquesta concepció cristiana que hom troba adés en el Pacte de Versalles, adés en el pacte Briand-Kellog, o pacte de París.

1. *El pacte de Versalles.*—Hom no pot reprotxar-li sinó d'ésser un contracte, que implica una simple coordinació sense subordinació. Cal jutjar-lo pel seu objectiu i pel seu endegament interior.

El seu objectiu és, indubtablement, el bé propi de cadascun dels Estats adherits, però és també aquell bé, no pas en tant que s'oposa al dels altres, sinó en tant que s'hi acorda, en la síntesi d'un bé comú, al qual són tots participants. El pacte atén un interès superior on cadascuna de les parts reconeix igualment el seu interès particular que el de les seves "partners". És àdhuc un bé comú que les excedeix, puix que la Societat de Nacions es vana ella mateixa d'un mandat universal i es considera com el substitut legal de tota la comunitat internacional entera.

El seu endegament interior fa d'ella una societat diferenciada, organitzada, proveïda d'una constitució jeràrquica, en la qual figuren Potències fundadores, Potències invitades, que seran admeses de ple dret; hi ha, en fi, totes les altres Potències, susceptibles d'ésser admeses, a condició de donar les garanties suficients. El mateix s'esdevé al Consell, amb les seves sessions permanents, o semi-permanents, o ocupades per torn. El pacte de Versalles és una carta. Té un caràcter "institucional".

2. *El pacte de Briand-Kellog.*—De bell antuvi, sembla que sigui el tipus de l'acte internacional amb caràcter purament contractual i inorgànic. Però, considerat en les seves relacions amb el pacte de Versalles i el de la Unió panamericana, adquireix, dintre aquest marc, una valor jurídica i política que no té pas en ell mateix. La majoria dels Estats que l'han signat són membres de la Societat de les Nacions; per tant, han assumit anteriorment l'obligació de sotmetre llurs litigis a procediments de judici, d'arbitratge i de mediació. D'altra banda, la Conferència de l'Havana va edictar-ne de semblants, en 1928, per als Estats del Nou Món.

Si no és l'acte de fundació d'un organisme com el de Ginebra, ¿no s'assembla, més aviat que a un contracte, a una declaració de dret? Posar la guerra fora de la llei és professar que existeix, per damunt dels Estats, una llei de la qual aquests són tributaris, que hi ha més amunt de llur voluntat "alguna cosa" més que el lligam dels tractats, que el dret internacional inclou "alguna cosa" més que les normes establertes i acceptades per les conferències diplomàtiques: hi ha les normes que s'imposen des de dalt i a les quals els Estats no són pas lliures de concedir o de refusar llur adhesió. Aquestes normes prenen llur origen en la necessitat que existeixi, entre les nacions, un bé comú, en el mateix sentit en què la salut és el bé comú de tots els membres del cos humà.

L'organització de la pau entre els pobles, constituïts en un vast organisme moral, sota la regla que fixa a cadascú el seu rang—*suam cuique tribuens digni-*

tatem—, en el bé comú de la humanitat: heus aquí la novella fórmula del dret internacional; és la dels pactes de Versalles i de París. Francesc de Vitòria la desenvolupà ja al començ del segle XVI, i és, en definitiva, la fórmula cristiana.

Quant a l'altra, derivada de la filosofia individualista i subjectivista—la de la independència recíproca i de la igualtat jurídica dels Estats, és el mestre Gidel qui la proclamava suara a l'Acadèmia de dret internacional de La Haia—, ha tingut la seva hora, però aquesta hora ja ha passat. GEORGES RENARD, *professor de Dret públic a la Universitat de Nancy*.

EL PAPER HISTORIC DE L'ESGLÉSIA EN LA PACIFICACIÓ DELS POBLES

CONFERENCIA DE M. O. HALECKI (15, 9, 31) ¹

Entre les activitats de la Societat de Nacions, cap no ha suscitat més esperances ni ha produït més interès que la que tendeix a organitzar la pau. Ara bé: per a assolir aquest objectiu, la Societat de Nacions no pot trobar un concurs més eficient que el que li aporten les forces morals i religioses, i especialment el Catolicisme, fundat sobre el principi de la caritat i universal per definició.

Tot amb tot, després de dos mil anys, el Catolicisme no ha reeixit encara a extirpar la guerra. I és que el seu ensenyament, que s'adreça directament a la persona humana, no pot donar tot l'esplet si no és escrupolosament seguit per cadascun d'aquells qui el reben. Si tots els homes s'hi conformaven, la guerra esdevindria impossible. L'Església catòlica ha treballat sempre per a l'adveniment de la pau, com ho palesa la seva llarga i bella història.

¹ Conferència, *Courrier de Genève* (16, 9, 31).—El mateix diari (9, 8, 31) presenta en aquests termes M. Oscar de Alecki, degà de la Facultat de Lletres de la Universitat de Varsòvia:

"És a un dels seus vice-presidents, el qual és ensems president del seu grup polonès, M. O. de Halecki degà de la Facultat de Lletres de la Universitat de Varsòvia, que la Unió Catòlica d'Estudis Internacionals ha confiat la segona conferència de la Setmana catòlica d'aquest any.

"Aquesta tindrà per objecte, recordem-ho, el paper històric de l'Església en la pacificació dels pobles, i hom hi parlarà dels arbitratges de la Santa Seu i també del desarmament. Un tema així no podia ésser tractat amb tota la competència necessària sinó per un historiador de professió. Aquest és justament el cas de M. O. Halecki, el qual, després d'haver estat encarregat del curs de 1916 a 1918, a la Universitat de Cracòvia ocupa, de 1918 ençà, la càtedra d'Història de l'Europa oriental a la de Varsòvia.

"Per altra part, la seva obra científica és ja considerable. Després d'haver publicat, ultra la seva tesi de doctorat, dos volums sobre la *Història de la unió polonesa-lituaniana*, que foren coronats per l'Acadèmia Polonesa de Ciències i de Lletres, de la qual, més tard, ha estat elegit membre, M. de Halecki ha escrit entre altres obres importants, *Polònia a l'època dels Jagellons*, i *Un Emperador de Bizanci a Roma*, aquest darrer llibre particularment interessant per tot allò que es refereix als problemes difícils de la reunió a Roma de les Esglésies separades.

"Entre 1920 i 1926, M. de Halecki prestà la seva col·laboració, que fou molt apreciada a la Societat de Nacions, i no ha estat ell el primer secretari de la Comissió internacional de Cooperació intel·lectual de la Societat de Nacions, de 1921 a 1924, i després, en 1925-26, cap de secció a l'Institut internacional de Cooperació intel·lectual que té la seva seu a París? I no ha estat també ell el secretari general del Comitè d'experts de la delegació polonesa a la Conferència de la Pau, en 1919, i membre de la delegació polonesa, a títol d'adjunt, a la cinquena assemblea?

La Cristiandat de l'Edat mitjana

El problema angoixós de la guerra i de la pau s'ha plantejat des del començament de l'era cristiana i tots els doctors de l'Església s'han esmerçat en la seva solució doctrinal. Oi més, tan bon punt l'Església ha pogut exercir una influència sobre la societat civil, ho ha fet amb mires a establir ací en la terra un ordre internacional constituït sobre el model de la Ciutat de Déu.

Ella prosseguí aqueixa tasca en mig de circumstàncies veritablement difícils, a l'època turbulenta de les grans emigracions, a través d'aquella llarga crisi que acabà per crear les divisions infinites de la societat feudal. Transformant aquesta darrera amb l'ajut dels seus principis i de la "Treva de Déu", pervingué a establir, en els temps més florids del seu poder temporal, aquella veritable Societat de Nacions que era la Cristiandat de l'Edat mitjana. La República cristiana, tal com es desenvolupà al segle XIII, constituïa realment una comunitat orgànica dintre la qual l'autoritat indiscutida de la Santa Seu maldava per impedir tot conflicte.

Croades i guerres santes

És veritat que aquesta mateixa autoritat proclamava, de tard en tard, les "guerres santes", i feia predicar la Croada contra els no-cristians. Però, per a comprendre aquells aixecaments en massa contra l'infidei, n'hi ha prou amb pensar en les sancions i en les mesures coercitives que preveuen avui tots els sistemes d'organització internacional—i el pacte de Versalles mateix—, contra tot Estat que intentés de pertorbar la seguretat dels altres i violés els seus compromisos. Les Croades d'ultramar tenien com a objectiu, alhora que la defensa dels Llocs Sants,

"A aquestes funcions oficials, que diuen en quina estima és tingut M. de Halecki, en el seu país, per les autoritats públiques, s'ha sumat sempre una activitat catòlica que li fa gran honor. Aquesta s'ha desenrotllat a Polònia, on M. de Halecki presideix l'Associació d'intel·lectuals catòlics de Varsòvia i com ja hem dit abans, el grup de la Unió Catòlica d'Estudis Internacionals, però també fora de la Polònia, a benefici de nombroses organitzacions internacionals.

"Membre d'honor de "Pax Romana", assistí fa unes quantes setmanes al Congrés d'aquesta organització i va donar-li una conferència sobre *Les Universitats i la Vida internacional*, que fou molt comentada. A la sessió de clausura d'aquest congrés, hom va sentir-lo encara—i aquesta vegada en llatí—regraciar en nom de tots els assistents a les autoritats friburgueses i als qui havien preparat aquelles belles manifestacions.

"Quant a la part que ha pres personalment al desenvolupament de la Unió Catòlica d'Estudis Internacionals, és considerable. Efectivament no solament fou l'animador de l'assemblea general de la Unió, tan brillant, que tingué lloc a Varsòvia en 1928, sinó que, oi més, va prestar el seu concurs a quasi tots els seus treballs. Membre de les seves oficines directives, en segueix, tant com pot, les sessions trimestrals i els seus consells assenyats hi són escoltats sempre amb atenció.

"M. de Halecki, que parla correctament l'anglès i l'alemany, és també, en llengua francesa un orador dels més distingits. Els qui l'oïren a la sessió 30-lemnial en què fou celebrat, a Friburg, pel gener de 1931, el segon aniversari de la fundació de la Unió, no han oblidat ni l'accent càlid de la seva paraula, ni l'ardor singular amb què sabé traduir la seva convicció cristiana. El discurs d'aquest savi, que hom hauria pogut creure confinat en les recerques d'arxius, fou una esplèndida professió de fe de la virtut pacificadora de l'Eucaristia.

"Posseeix, a més a més, en l'exposició dels esdeveniments de la història, un

la d'Europa i de la civilització cristiana, amenaçada per l'empenta abassegadora de l'Orient musulmà. Si les crides pontificals haguessin estat secundades i ateses al moment en què l'opressió començava d'estendre's damunt el nostre continent, no poques guerres futures haurien estat impossibles.

No hem pas d'oblidar, per altra part, que si els Papes assajaren d'oposar als infidels que l'atacaven una Europa pacificada, no vacillaren poc ni molt, al començ de les primeres empreses colonials, a defensar els pagans pacífics contra els conquistadors que, fent-se passar per cristians, els explotaven o els exterminaven.

L'Església i l'arbitratge

Per tal d'evitar les guerres, l'Església catòlica de tots els segles ha recomanat o ha emprat ella mateixa el mitjà més segur que el dret internacional modern hagi pogut indicar: l'arbitratge. Aquest mitjà mai no fou desconegut al món cristià; fins a la fundació, però, de la Societat de Nacions, cap institució no havia contribuït més que l'Església catòlica a desenvolupar-ne i a generalitzar-ne la pràctica.

Els arbitratges pontificals foren freqüents a l'època medieval. Hom ha reconegut que els animava una gran imparcialitat. Adhuc en els casos en què les sentències recaigudes no eren executades, servien, si més no, de guiatge als belligerants vers una entesa amistosa. Els Papes no obraven sempre per ells mateixos; de vegades confiaven aquesta tasca a una tercera Potència. Allò que els importava era que s'apliqués el principi de l'arranjament pacífic dels conflictes.

Per a copsar tota la valor d'aquestes intervencions pontificals n'hi ha prou amb considerar el que ha passat, en els segles moderns, a partir del dia en què la influència de l'Església es veié reduïda i en què, en detriment de la moral internacional, es desenvolupà la concepció de la sobirania absoluta dels Estats. Hom no trobà ja res a oposar a aquells sistemes arbitraris i subjectius, com el de l'equilibri europeu, el qual, algunes vegades, serví per a cobrir les pitjors injustícies. Manta vegada calgué tornar a sotmetre a l'autoritat, purament moral, de la Santa Seu, certs conflictes perillosos.

Els Papes contemporanis. El desarmament

Finalment, als nostres dies, els Sobirans Pontífexs, cada vegada més escoltats, han encoratjat tota iniciativa susceptible de procurar al món una millor organització de la vida internacional. Benet XV la reclamava amb el cor dolorit, en plena guerra i saludà després amb joia la Societat de Nacions que acabava de néixer. Pius XI, veient amb inquietud quants d'elements morals mancaven, encara, per a una pau sòlida, per a una veritable tranquil·litat de l'ordre, ha aprofitat i aprofita tota ocasió per assenyalar les amenaces de noves guerres i per indicar les causes que perill de fer ineficaces les millors temptatives pacificadores.

Entre aqueixes causes, n'hi ha una que l'opinió mundial considera, amb tota

do de claredat i d'ordenació que facilita el treball que cal per a seguir-ne l'encadenament i copsar-ne l'abast general.

"Hom tindrà l'ocasió de jutjar-lo el dia 15 de setembre, en què, sota la presidència de M. Mackenzie, president del Cercle catòlic de Ginebra, i vice-president també de la Unió, evocarà tot el passat pacificador de l'Església catòlica, de la República cristiana de l'edat mitjana a les més recents iniciatives dels Papes contemporanis.—J. P."

raó, com a particularment greu: és l'augment dels armaments, que tant va contribuir, com ja havia previst Lleó XIII, a fer esclatar la guerra de 1914. La urgència d'una reducció general i proporcional dels armaments fou valentment proclamada per Benet XV, en la seva nota del primer d'agost de 1917. És en l'esperit d'aquests documents, que hom troba quasi en totes les declaracions de Pius XI, que els catòlics de tots els països secunden amb llur simpatia activa els presents esforços de la Societat de Nacions i expressen l'esperança que la propera Conferència del Desarmament pervindrà a resultats positius.

Els catòlics, tot i reconèixer el principi de la limitació dels armaments com a plenament d'acord a les direccions pontificals, no poden, però, tenir tots la mateixa manera d'apreciar les nombroses qüestions tècniques que hom tractarà de resoldre. Però condemnem tots amb tota la força de llur convicció els obstacles que podrien crear al desarmament els interessos de certes indústries que viuen de la fabricació de les armes. Així mateix l'amor natural que professen a llurs pàtries respectives els fa demanar que les mesures que hom es proposa d'adoptar no comprometin en el més mínim la seguretat d'aquestes pàtries.

Conclusions. L'Església i el desarmament moral

Per a crear aquesta seguretat i aquest sentiment de confiança que els textos més solemnes i més ben agenciats no han reeixit encara a donar al món, cal que el desarmament material sigui precedit del desarmament moral. És, certament, una veritat banal; però, tot amb tot, aquest desarmament moral, no fóra ell mateix una fórmula vaga, si hom no emprava el veritable mitjà de fer-ne una realitat concreta?

Aquest mitjà és l'empremta, establerta, per fi, sobre totes les consciències de la caritat cristiana. I és aquesta caritat que no cessa de recomanar Pius XI, i que, seguint les seves recomanacions tan imperioses, ha d'introduir-se, tard o d'hora, en totes les relacions internacionals.

Nosaltres, els catòlics, som els primers que hem de donar-ne l'exemple. D'aquesta manera testimoniarem, una vegada més, en un moment ben greu de la història del món, l'eficàcia del paper que l'Església ha representat, tradicionalment, en la pacificació dels pobles.—O. DE HALECKI, *professor d'Història de la Universitat de Varsòvia*.

EL PROBLEMA DE LES MINORIES NACIONALS

CONFERENCIA DEL R. P. J. T. DELOS (16-9-31)¹

Els tractats de pau han maldat, segons la frase del president Wilson, "per assegurar un repartiment equitatiu dels territoris, d'acord amb la raça i el caràcter de les poblacions". Però la realitat ha demostrat que l'aplicació integral del prin-

¹ Conferència. *Courrier de Genève*, (17-9-31).—Uns quants dies abans que el R. P. Delos pronunciés la seva conferència, el *Courrier de Genève* (9-9-31) publicà les següents ratlles, amb la signatura de J. P.:

"Els qui assistiren a la primera "Setmana catòlica internacional", en 1929, serven el record de la molt bella conferència sobre "El catolicisme i l'ordre internacional" que va donar-los un jove dominicà francès, professor a la Facultat de Dret de la Universitat Catòlica de Lille el R. P. Delos.

"El comte Dotworowsky, professor, també, de Dret internacional de la Universitat de Cracòvia, i jutge des de l'any passat del Consell permanent de Justícia de La Haia, en fer-li mercès pel seu magnífic parlament el saludà com un mes-

cipi de les nacionalitats era una quimera. Encara avui, a Europa, 20 milions d'homes—alguns diuen fins i tot 35 milions—formen part, dintre els Estats a què pertanyen, de minories de raça, de llengua i de religió.

Voldria hom exposar-se a veure'ls constituir focus de descontentament, centres d'agitació, disposats tothora a rompre el fràgil equilibri de la nova Europa? Llur opressió, generadora factible de llurs revoltes, era un element de perturbació que en interès de la pau calia eliminar. El dret internacional ha vist néixer, també, immediatament després de la guerra, la sèrie de tractats i convencions que asseguren a les minories el respecte de llurs drets fonamentals, col·locats, des d'ara, sota la garantia de la Societat de Nacions.

Les mesures així adoptades representen un seriós progrés. Tenen, sens dubte, un caràcter excepcional i limitat. No estableixen un dret comú d'aplicació universal, sinó que, sovint, per una via ocasional, introdueixen el principi que provocarà, oportunament, la reforma que porta en germen. Les mesures de protecció adoptades de 1919 ençà, no introduiran en el dret internacional el principi fecund de la protecció de les llibertats culturals?

Les llibertats culturals

Aquestes, efectivament, mereixen d'imposar-se progressivament a la consciència del món civilitzat. Però cal assignar-los encara, llur veritable fonament. No tenen pas llur arrel profunda, com es creu massa sovint, en l'autonomia d'una voluntat sobirana que autoritzaria cada grup minoritari a viure com li plagués, sense cap constrenyiment exterior, sinó en un fet natural i providencial: la diferenciació dels homes caracteritzats pels trets d'un temperament, d'una cultura, d'un geni propi, degut a la raça i a la influència del medi social secular.

Efectivament, nosaltres som afaïçonats i modelats, de vegades en el més íntim del nostre ésser, per una herència ètnica i social. Així s'ha format un geni nacional del nostre grup ètnic, el qual conté recursos, i àdhuc veritables tresors, pròpiament seus. Els costums, els sentiments i les institucions en harmonia amb

tre l'ensenyament del qual s'imposava ben tost. En aquells mateixos dies, el R. P. Delos fou nomenat Doctor per la Facultat de Dret de la Universitat de París, en la qual estudià de 1908 a 1911, i la seva tesi fou publicada en un volum per la llibreria Pedone amb un prefaci de M. Louis Le Fur, qui n'havia presidit la subïncència. Aquella tesi fou tan brillant i el llibre del R. P. Delos resultà tan original i tan sòlid, que la Facultat no s'accontentà atorgant-li la menció "molt bé", sinó que àdhuc retingué el seu treball per "l'estimació de tesi".

"Però aquest mateix volum, intitulat *La Societat internacional i el Dret públic*, havia estat precedit per una sèrie de cursos, donats a les Setmanes socials de França; a Lió, en 1925: *Què és l'autoritat?*; a l'Havre, en 1926: *El bé comú internacional: necessitat d'òrgans per a assegurar la seva gestió*; a París, en 1921: *La llei de caritat en les relacions internacionals*. En 1930, a Marsella, on fou estudiat per la Setmana social de França: *El problema social a les colònies*, el R. P. Delos respongué a aquesta qüestió: *L'expansió colonial, és legítima?*, i conclougué bo i declarant: "La colonització legítima és una obra d'educació econòmica, social i política, és l'acompliment d'una funció de civilització conferida pel dret natural. Els Estats lliures i responsables, però realitzada dintre la comunitat solidària de les Nacions, la qual exerceix, per consegüent, un dret de vigilància, de control i de coordinació."

"Tot té aqueixa fermesa de pensament i de llenguatge allò que surt de la ploma i dels llavis del R. P. Delos, que, no solament col·labora en revistes catòliques, com a *Vie intellectuelle* i la *Revue des Jeunes*, sinó, també, en revistes tècniques, com la *Revue générale de droit international public*, o en els *Archives de philosophie du*

aquest geni formen els elements d'una cultura que ofereix a cadascun dels qui la posseeixen el medi natural propi per al descapdellament de la seva personalitat. El conjunt col·lectiu de costums d'un poble constitueix l'ambient necessari perquè l'individu senti la satisfacció de viure: hi ha tradicions racials que li proporcionen el sentiment de la benaurança, institucions que li assegurin l'equilibri físic i moral.

Si hom admet, amb la doctrina cristiana, que la llei providencial que regeix la vida humana fa un deure a l'home de portar a llur màxim els recursos de què està dotat; si hom reconeix que, per a exercir-ho, li és útil de desplegar la seva personalitat dintre el quadre del seu medi cultural, qui podria, sense injustícia, obstaculitzar aquest descabdellament i privar-lo de l'ajut d'institucions que li assegurin el benefici de llur cultura? Tal és el fonament de les llibertats culturals.

Però, són compatibles aquestes llibertats, amb els drets de l'Estat?

L'Estat i les llibertats culturals

Hi ha una concepció de les llibertats culturals que perilla de rompre la unitat de l'Estat; hi ha, així mateix, una teoria de l'Estat que tendeix a suprimir les llibertats culturals i a oprimir les minories nacionals.

El dret públic modern no ha quedat indemne ni de l'un ni de l'altre d'aquests errors. S'ha trobat sota la influència d'idees-forces que l'han empès simultàniament vers l'absolutisme d'Estat i vers la realització de l'ideal fallaciós de l'Estat nacional. L'Estat jacobí, nascut del racionalisme del segle XVIII, de la doctrina del *Contracte social* i del dogma de la sobirania absoluta; l'Estat divinitzat per la filosofia hegeliana o neohegeliana, tan poderosa en el dret públic dels segles XIX i XX, i, en fi, l'Estat nacional, no són tres idees que han inspirat sovint el dret públic modern?

El fruit d'aquestes doctrines no podia ésser altre, per part de l'Estat, que una política directa o velada d'assimilació forçosa de les minories culturals, i, per part d'aquestes, un irredentisme portat fins a la resistència revolucionària o a la separació absurda.

Ara bé: nosaltres refusem ensems l'assimilació forçosa, com a atemptatòria al dret, i la divisió anàrquica com a contrària a l'ordre, perquè les necessitats de la vida política ho exigeixen i perquè l'una i l'altra són un greu obstacle per a la pau mateixa.

L'Estat no és ni una llibertat absoluta ni una voluntat autònoma que no persegueixi altra cosa que els seus propis fins, sinó que és una institució al servei de la persona humana. És el qui cura de guardar i sostenir les valors, espirituals i mate-

droit de sociologie juridique, que acaben d'ésser fundades per un grup de professors de dret i de magistrats i de les quals M. Louis Le Fur és director. Adés hi ha publicat un important estudi sobre la teoria de la Institució, amb ocasió del llibre de M. Georges Renard, que duu, justament, aquest mateix títol, i les seves pàgines han estat, també, molt comentades.

"La conferència que hom li ha demanat per a la tercera "Setmana catòlica internacional" i que tindrà lloc, el dimecres, 16 de setembre, sota la presidència de M. Bernard de Weck, conseller d'Estat del cantó de Friburg, tindrà per objecte un dels problemes que apassionen més l'opinió, el de les "minories nacionals".

"En què consisteixen exactament llurs deures i llurs drets? En nom de quins principis convé de garantir-los les llibertats culturals que els són necessàries, dintre l'Estat del qual formen part? No ha esdevingut indispensable de revisar, a propòsit d'aquests principis, la noció corrent de l'Estat? Com cal endegar llur pro-

rials, que exerceixen un paper útil en el desenvolupament de l'home. La nacionalitat cultural que uneix als recursos del geni nacional les riqueses de les tradicions, dels costums i de les institucions llegades per la raça i la història, és un patrimoni preciós dels dependents de l'Estat. Aquest, doncs, deu ajut i protecció a les institucions que conserven aquest patrimoni.

Així queda reduïda l'antinòmia que oposa l'Estat i els grups culturals minoritaris compresos dintre els seus límits. El principi de l'harmonia que els acorda és la comuna finalitat de llurs institucions, ço és, el servei de la persona humana. Entre l'Estat i aquests grups hi ha diferenciació de funcions i no oposició de drets sobirans. Són col·laboradors diferenciats i no rivals. S'imposa, doncs, una tasca de depuració consistent a reintegrar l'Estat a la seva veritable funció i a alliberar el grup cultural de l'irredentisme polític, per tal de consagrar-lo a la seva tasca cultural.

Les llibertats culturals i la societat internacional

Acordats d'aquesta manera l'Estat i els grups minoritaris, no caldrà ja sinó assegurar a les llibertats culturals la protecció internacional que demana el desenvolupament actual de la civilització i del dret.

Les llibertats culturals formen un capítol del Codi dels drets de l'home. Llur protecció és solidària de la garantia dels drets de l'home i del ciutadà. Així ho comença de reconèixer avui el dret internacional, i com a cristians, saludem amb joia aquesta evolució. Juristes eminents, alguns dels quals són homes polítics considerables, proclamen que la persona humana és, per excel·lència, l'únic subjecte de dret. No ha arribat l'hora, es pregunten, d'envoltar-la d'una esfera de protecció internacional que la sostregui als greuges i vexacions de l'Estat sobirà?

Els drets de l'home i del ciutadà han estat proclamats, però llur respecte resta abandonat a la "delicadesa de consciència" de l'Estat. El món passa de la fase estatutal a la fase interestatal: el dret individual cal que s'hi vagi dotat d'una protecció internacional. Cal, per tant, remarcar la norma de conducta que el respecte dels drets de l'home, del ciutadà, del minoritari nacional, imposa a tot l'Estat.

Per què les llibertats públiques i les llibertats culturals no han d'ésser objecte de declaracions o de convencions obligatòries per a les Potències que les hagin signades, i no han de conformar-hi aquestes llur legislació? El procediment és conegut pel dret internacional, car l'ha emprat ja sovint. Nosaltres voldríem

tecció internacional? Heus aquí les greus qüestions a les quals el R. P. Delos s'aplicarà a respondre, segons la filosofia i la sociologia cristianes.

"Hom hi veu, alhora, la novetat i l'interès. Afegim que el R. P. Delos no les abordarà sense una preparació llarga i minuciosa, puix que ja han estat objecte, dintre la "Unió Catòlica d'Estudis Internacionals", de mantes discussions amicals i correes entre alemanys, francesos, anglesos, polonesos, hongaresos i iugoslavs i ell hi ha pres una part molt activa, com a repòrter general de la Comissió d'estudis jurídics i doctrinals de la Unió. Els seus col·legues, en el curs d'aquests canvis de vista, han retut homenatge al vigor de la seva doctrina i a l'amabilitat, plena de tacte, de les seves intervencions en llurs debats.

Els seus oients del 16 de setembre podran gustar en la seva conferència aquestes mateixes qualitats d'esperit i de cor, posades al servei d'una causa molt noble.— J. P."

veure'l endegat per aquest viarany. El terme ideal n'és encara lluny; però el dia en què serà assolit, la submissió de l'Estat a la norma de dret serà un fet.

A l'entorn de la persona humana serà clos el cicle de protecció jurídica que ha d'assegurar-li el dret positiu, i aquest haurà acabat la darrera etapa del seu desenvolupament.—J. T. DELOS, *professor de Dret internacional de la Facultat lliure de dret de Lilla*.

COOPERACIO INTEL·LECTUAL I SOCIETAT DE NACIONS

SONFFERENCIA DE M. G. DE REYNOLD (18-9-31)¹

El primer d'agost de 1922, la Comissió internacional de cooperació intel·lectual de la Societat de Nacions, llavors temporània, poc temps després permanent, començà els seus treballs, sota la presidència del filòsof francès Henri Bergson. Després de nou anys d'una activitat que s'ha estès a tots els dominis de l'esperit, la Cooperació intel·lectual pot comparèixer a davant nostre, que l'hem seguida des del seu origen i en diverses ocasions l'hem sostinguda, a fi de permetre'ns d'emetre sobre la seva obra un judici de valor.

La intervenció de la Societat de Nacions en la vida intel·lectual

Però, en primer lloc, cal preguntar: la Societat de Nacions, tenia el dret d'intervenir en la vida intel·lectual? Tenia interès a fer-ho? A aquestes qüestions cal respondre "sí", sense vacillar. La raó inicial d'ésser de la Societat de Nacions és d'impedir la guerra, mitjançant la solució dels conflictes amb procediments pacífics. Per tant, no cal dir que el seu deure no és d'esperar a obrar que els conflictes esclatin, sinó de prevenir-los i d'evitar-los bo i atacant les causes susceptibles de provocar-los.

Ara bé: entre aquestes causes, si n'hi ha de polítiques, de socials i d'econò-

¹ Conferència, *Courrier de Genève* (19-9-31).—M. Gonzague de Reynold fou objecte de les següents ratlles de J. P. en el *Courrier de Genève* (10-9-31):

"No presentarem M. Gonzague de Reynold als lectors de *Courrier*, puix que ja el coneixen i saben que ha ensenyat a la Universitat de Ginebra, que ocupa la càtedra de literatura francesa a la Universitat de Berna i que, a més a més, acaba d'ésser-li confiada una càtedra a la de Friburg. Els seus llibres, i particularment els dos volums de *Cités et pays suisses*, o també *La Suisse une et diverse*, es troben gairebé en totes les mans. Hom es proposa de reeditar el seu poema dramàtic *La Glorie qui chante*, magnífica evocació de les glòries de la seva pàtria, i, encara, adés ha publicat, a les edicions de la *Nouvelle Revue française*, un nou recull de versos. *La Conquête du Nord*, en el qual l'oda lírica, d'estrofes de factura clàssica, alterna amb pàgines esclatants, en prosa ritmada. És, també, aquesta, una obra molt bella, d'alta i noble inspiració, que fa honor al seu talent i palesa d'una manera meravellosa les seves dots tan rares d'imaginació i de sensibilitat, posades al servei d'un pensament fort i reflexiu.

"Però M. de Reynold ocupa, també, en la vida internacional d'avui, un lloc important, President, des de 1925, d'ençà de la mort del seu cosí, Georges de Montenach, de la "Unió Catòlica d'Estudis Internacionals", en dirigeix els treballs i en suscita les iniciatives amb un sentit prudent i acienat de la tasca que la Unió ha d'acomplir, sense desviar-se mai del camí dretur i, segons una expressió que ell ama d'emprar, "bo i servint l'Església tal com ella vol ésser servida". Aquesta és la fórmula segura de la seva lleialtat catòlica, la qual no autoritza cap esbiaixament i no escamoteja mai el deure de confessar la veritat.

"Des de 1921, és a dir, des de la formació de la Comissió internacional de cooperació intel·lectual de la Societat de Nacions, fou cridat a formar-ne part. Els seus col·legues, que admiren la seva competència, la seva capacitat de treball, el seu esperit clar i realitzador, el nomenaren ben aviat secretari reporter, i a ell correspon cada any la tasca de coordinar les conclusions de llurs debats. És mem-

miques, no n'hi ha també d'intellectuals? Com ha escrit Léon Bourgeois, "sense un esperit de mútua intel·ligència internacional, una Societat de Nacions no pot viure".

Efectivament, com pervindria a fer-se conèixer i acceptar si aquells que hom anomena "els intellectuals" se'n desinteressaven perquè ella mateixa els desconegués? Com reeixiria a organitzar, a favor seu, una propaganda necessària, si negligia el concurs d'aquells qui parlen, escriuen i ensenyen?

Però intervenir en la vida intel·lectual del món és una obra delicada. La Societat de Nacions no pot pas pretendre de situar-se per damunt d'aquesta vida, per a regentar-la, a la manera d'una instància superior i que vol imposar-se. Ha d'establir-s'hi al centre, com una estació telefònica per a esdevenir una promotora de contactes, de canvis, d'iniciatives a prendre, sobre el pla internacional. Pot i ha de protegir, encara, el treball i els treballadors intel·lectuals, com l'Oficina internacional del Treball fou instituïda per protegir el treball i els treballadors manuals, la qual cosa implica, entre aquesta Oficina i la Comissió de cooperació intel·lectual, una col·laboració i una participació de competències.

Per a concloure sobre aquest punt, no s'ha pas d'intentar unificar la vida intel·lectual imposant, per exemple, l'esperanto o un sistema educatiu, sinó que cal fixar un programa pràctic, empíric i limitat.

La Cooperació intel·lectual. La seva organització

Però la realització d'aquesta tasca suposa una organització. Quina és? Comparem-la a una piràmide.

Al pinacle, la Comissió internacional permanent: dotze membres en 1922, divuit avui, tots designats pel Consell de la Societat de Nacions i no pels governs, tots escollits per tal de representar no interessos polítics, sinó totes les grans disciplines de l'esperit.

A la base, les Comissions nacionals, en nombre de 37 avui, els delegats de les quals es reuniren a París, en 1923, i a Ginebra en 1929. Aquestes Comissions són els òrgans d'enllaç entre la Comissió internacional i la vida intel·lectual dels diversos països.

Entre ambdós, els òrgans executius permanents: la secció de Cooperació intel·lectual, el Secretariat de la Societat de Nacions; l'Institut de Cooperació intel·lectual, fundat a París, en 1924, mitjançant un gest generós del Govern francès. La secció

bre, també, del Comitè de direcció de l'Institut Internacional de Cooperació Intel·lectual, que té la seva seu a París, i de l'Institut Internacional de Cinema Educatiu, que hom ha establert a Roma. Això no són pas simples títols honorífics: són, contràriament, funcions que cal complir, que impliquen feina i responsabilitats. M. de Reynold se'n surt airoament, com a home que sap tot l'abast dels seus esforços a què està estretament associat i als qual li ha calgut, no poques vegades, de donar la impulsió decisiva. Així s'esdevingué, per exemple, al moment en què la Societat de Nacions decidí, ara fa dos anys, que hi havia lloc de procedir a la revisió de les tasques empreses per la Comissió de cooperació intel·lectual i per l'Institut de París. Els parers i les suggestions de M. de Reynold tingueren una gran influència en el conjunt i en el detall de les mesures adoptades.

"Els catòlics, particularment els del seu país, que han tingut ja ocasió de sentir-se orgullosos de la seva obra literària, mai no podran agrair-li prou tot quant ha fet i fa a la Comissió de cooperació intel·lectual i la manera com hi defensa, si convé, llurs principis i cura de propectar-hi llurs iniciatives, universitàries i altres.

forneix a la Comissió internacional el seu secretariat; l'Institut és el seu instrument tècnic d'execució, el seu gabinet d'investigació i de documentació, el centre dels seus grups d'experts.

Aquests darrers assumeixen la tasca dels estudis especialitzats, sobre una qüestió donada; llur mandat és temporal o prolongat, segons els casos.

Esmentem, finalment, l'Institut Internacional del Cinema Educatiu, establert a Roma, gràcies a un donatiu del govern italià; la seva activitat, prudent i metòdica, és particularment digna de lloança.

Els resultats. L'obra acomplerta

Allò que els intellectuals tenen el dret d'esperar d'aquesta organització són instruments de treball nous o millorats. No tenen pas necessitat de recórrer tots els dies a la Cooperació; però, a més a més d'ésser-los útil, els és necessària, almenys en tres casos: quan desitgen una documentació que els manca, quan volen relacionar-se amb col·legues d'altres països, i quan tenen drets a defensar.

Corresponen al primer cas als anuaris que publica l'Institut de París, com l'*Index bibliographicus*, o la *Guide internationale d'abréviation des titres de périodiques*; al segon, les reunions d'experts, com la Conferència de directors de les funcions universitàries nacionals, o la Comissió internacional de les arts populars; al tercer, tots els treballs empresos per a la protecció dels drets del savi sobre l'exploatació lucrativa dels seus descobriments.

L'essencial, a través d'aquests múltiples serveis prestats, és el contacte establert entre els intellectuals dels diversos països i la coordinació de llurs esforços en les múltiples províncies del domini intel·lectual. Quan un d'aquests òrgans de què acabem de parlar es posa en funcions, es reuneixen savis, artistes, escriptors, educadors, etc., segons els casos. Entre ells s'estableixen relacions i neixen amistats. Així aprenen a conèixer-se i a treballar conjuntament.

La Cooperació intel·lectual i els catòlics

Els catòlics han d'aprovar el principi de la cooperació intel·lectual, per tal com és conforme a llur esperit d'universalisme i de síntesi. I, en aprovar-lo, han de contribuir, amb totes llurs forces, a l'èxit de l'obra empresa.

"De mica en mica, el seu paper s'ha ampliat i ha esdevingut en nombrosos països, a França, a Bèlgica, a Alemanya, a Itàlia, un conferenciant prestigiós i molt apreciat, la paraula i el pensament del qual gaudeixen de la més gran autoritat.

"I és precisament d'aquesta cooperació intel·lectual, de la qual és un dels millors artesans, que ens parlarà, el divendres, 18 de setembre, sota la presidència de M. Carton de Wiart, ministre d'Estat del reialme de Bèlgica. Conferència oportuna, car hi ha en aquest assumpte tot un domini de l'activitat de la Societat de Nacions sobre el qual la majoria del públic està informada molt deficientment. Importa, tanmateix, que se n'assabenti bé, per tal que es doni compte del servei que aquesta cooperació que tot just comença a desenvolupar-se ha prestat ja als intellectuals de tots els països, i compregui els errors que hom s'exposaria a cometre si s'enfariqués al seu programa de tasques prematures o que no siguin de la seva incumbència i competència.

"Els catòlics mateixos han de comprendre que aquesta cooperació s'imposa cada dia més entre ells. És un punt, aquest, sobre el qual M. de Reynold, segons tenim entès, insistirà, i cal reconèixer que amb suficient raó, en la seva conferència del 19 de setembre, el caràcter un xic especial de la qual no ha pas de fer-ne desconèixer l'abast general.—J. P."

Tot allò que es fa per servir la vida intel·lectual, per defensar els drets dels treballadors intel·lectuals, ho sostenim i ho sostindrem.

Tot allò que en la vida intel·lectual pot contribuir a acostar els pobles, a garantir la pau, a promoure la civilització a procurar el desarmament moral, ho secundarem decididament.

És precisament per això que la Unió Catòlica d'Estudis Internacionals posseeix també una Comissió de cooperació intel·lectual, la qual, tot obrant pel seu propi compte, està en relació i contacte amb la Comissió internacional de la Societat de Nacions i amb els seus diversos organismes. Participa en les enquestes, aporta documents, fa conèixer els seus punts de vista, talment com les comissions nacionals, al rang de les quals es troba situada, en una categoria especial.

Però en el mateix interès de la vida intel·lectual i de les grans causes que acabem d'enumerar, ens oposariem, com, per altra part, havem ja sempre fet, a les empreses que jutgessim utòpiques o il·lusòries. No consentiríem, per exemple, de cap manera, que, amb el pretext d'ensenyar a la joventut l'existència i els objectius de les Societats de Nacions hom intentés més a més subrepticiament, d'escampar idees contràries als nostres principis, i, entre altres, aquesta llei de "religió de la humanitat" que es nodreix de l'odi contra les pàtries, i fins i tot contra la mateixa Església catòlica.

És l'única reserva que tenim a fer, però aquesta és formal.

Llevat d'això, la cooperació intel·lectual pot comptar amb el nostre ajut i amb el nostre concurs.

De l'obra acomplerta, i que no havem sinó esbossat, hem de deduir un ensenyament i un exemple. ¿Hem reeixit, entre catòlics, a instaurar una cooperació intel·lectual tan metòdica, tan freqüent i tan estesa com aquella de la qual Ginebra és el centre?... Però això és una altra qüestió. La deixarem, per avui, sense resposta. Ens basta de moment, d'haver-la posada.—GONZAGUE DE REYNOLD, professor de les Universitats de Berna i de Fribourg.

ELS PROBLEMES ECONOMICS DE LA S. D. N.

CONFERENCIA DEL R. P. O. VON NELL-BREUNING (19-9-3)¹

Principis generals

L'ordre econòmic té una absoluta similitud amb l'ordre polític. Així com les nacions, políticament organitzades, han de considerar-se com a membres de la universal família humana, així mateix llurs economies particulars no poden subsistir totalment separades i estranyes les unes a les altres, puix que existeixen entre elles interdependències necessàries que s'afermen i vigoritzen de dia en dia. Cal, doncs, coordinar-les en un gran conjunt, al qual hom pot donar el nom d'*economia mundial*.

¹ El resum que reproduïm conté algunes lleugeres divergències amb el que ha aparegut al *Courrier de Genève* del 20 de setembre de 1931. Aquestes modificacions i addicions són del mateix R. P. von Nell-Breuning. Una nota que duu la signatura de J. P. en el mateix diari (12-9-31) presenta d'aquesta manera el R. P. von Nell-Breuning, professor de l'Acadèmia Saint-Georges de Francfort:

"La cinquena conferència de la *Setmana*, la del dissabte 19 de setembre, que

De, fet l'economia social és, en primer terme i abans que tot, una *economia nacional*. Com a tal, és verament una unitat, una entitat "unum per se acreale" en termes escolàstics. Per consegüent, la noció d'*economia nacional* ha de tenir les seves arrels al centre, en el que concerneix la ciència econòmica fundada en el terreny de la ciència social cristiana. Economia nacional és sinònim d'economia de la nació adaptada al quadre de l'Estat. Tanmateix, no ens detindrem pas, nosaltres, a aquesta noció d'economia nacional. Per bé que sigui, en el nostre sistema, la nació més important, no n'és, però, de cap manera ni la darrera ni la més ample. Vol dir això que l'activitat de la Societat de les Nacions no té per finalitat de fondre les economies nacionals en una economia mundial única, sinó—ens servim de les mateixes paraules del Papa (Enc. *Quadragesimo anno*) d'establir una benfactorsa i feliç col·laboració econòmica internacional, la qual cosa és tant com dir una col·laboració entre les diverses economies nacionals.

Aquesta cooperació recolza, segons els termes de l'Encíclica, sobre una doble base: la *solidaritat* en una sort comuna i la *interdependència*, és a dir, la necessitat de completar-se; aqueixa cooperació es realitza especialment de dues maneres: per mitjà d'*obligacions recíproques* i d'*institucions comunes*.

Respecte a aquesta solidaritat en la sort comuna, els recents esdeveniments han estat tan pròdigs en ensenyances, que és inútil d'afegir-hi cap paraula. Per contra, allò que hem anomenat la necessitat de complement de les economies nacionals exigeix algunes precisions.

D'una banda, una tendència mal compresa a l'"autarquia" absoluta de cada Estat, en el domini de l'economia nacional, fóra un obstacle per als esforços coordinadors de la Societat de Nacions. D'altra part, seria així mateix temible que la Societat de Nacions pretengués de reglamentar d'una manera arbitrària les economies nacionals, sense tenir el respecte degut a llurs condicions particulars. Unicament desbrossant-los el camí per mitjà dels principis cristians les institucions de Ginebra reeixiran a evitar simultàniament els excessos de tot malsà cosmopolitisme i els errors nacionalistes, estatistes i xovinistes.

Es, doncs, amb acords contractuals i amb organitzacions collectives que la Societat de Nacions ha d'instalar i desenvolupar, entre les diverses economies nacionals, les enteses i les col·laboracions necessàries.

ha de tenir per tema *Els problemes econòmics davant la Societat de Nacions*, ha estat confiada al R. P. Oswald von Nell-Breuning, el qual ensenya, d'ençà de molts anys, la teologia moral i la sociologia cristiana a l'Acadèmia Saint-Georges, a Francfort -sur-le-Mein, i, durant l'estiu passat, donà cursos a Roma sobre aquestes mateixes matèries, al Col·legi Germànic.

"El R. P. von Nell-Breuning, que ha fet els seus estudis a les Universitats de Munich, Estrasburg, Berlín i Innsbruck, és avui un dels economistes cristians més destacats d'Alemanya. Hom el consulta sovint, a les altes esferes, sobre les qüestions de la seva competència i així ha estat cridat moltes de vegades a donar el seu parer sobre problemes com la construcció de cases barates o les assegurances socials. S'ha dedicat també a l'orientació, en un sentit cristià, dels aspectes de la vida econòmica que, a primera vista, semblen més orfes d'espiritualitat per exemple, l'organització de la Banca.

"Sobre aquest gènere de problemes ha publicat alguns dels seus millors treballs, els que han iniciat la seva reputació i han fundat la seva autoritat, en els medis més diversos. En 1928 publicà a can Herder, el cèlebre editor catòlic de Friburg de Brisgau, un llibre titulat *Grundsätze der Börsen-moral* (Els fonaments morals de la Borsa). En 1930 encara aparegué, a la llibreria Heymann, de Berlín, una altra obra seva: *Aktion reform und moral* (Les societats per accions davant la moral), una nova obra que no passà pas desapercebuda.

Tractat de comerç i dret comercial internacional

La guerra va anorrear immensos recursos econòmics i posà ensems el desordre en l'economia mundial i en les economies nacionals. Es per aquesta raó que la tasca empresa, des del primer moment, per la Societat de Nacions fou tot seguit i és encara d'una envergadura tan considerable. Hom s'explica, atenent això, que manqui molt per a ésser acabada. Hom se sent també millor disposat a apreciar amb tota la seva valor allò que ja ha estat fet i a considerar com a verament dignes d'admiració i de reconeixença els primers resultats assolits.

L'acció de la Societat de Nacions s'ha exercit de vegades, d'una manera indirecta. Efectivament, els tractats de comerç que, l'endemà d'haver-se signat la pau, serviren per a restablir el tràfic econòmic, foren en general tractats bipartites negociats de govern a govern. Tot amb tot, la Societat de Nacions no romangué pas estranya a llur preparació: foren elaborats amb el concurs de les seves comissions tècniques que en suggeriren, no poques vegades, les estipulacions.

També hi ha hagut, de la seva banda, intervenció directa. En el domini del dret comercial internacional, per exemple, hom pot citar una pila d'acords que han nascut de la seva iniciativa, els quals han tingut el venturós efecte adés d'assegurar una observança rigorosa dels tractats de comerç existents, adés de preparar el terreny per a negociacions futures, bo i reglamentant una part de la matèria que, fins ara, no ho era sinó en els tractats d'Estat a Estat. Cal reconèixer, doncs, que han estat realitzats notables progressos; únicament cal lamentar que ho hagin estat amb tanta lentitud.

Dret internacional privat

Sembla que és en el domini del Dret internacional privat on els resultats aconseguits han estat millors i potser, més nombrosos. Hom els deu a la fructuosa col·laboració que existeix metòdicament entre els serveis tècnics de la Societat de Nacions, la Cambra de comerç internacional i moltes altres institucions, igualment internacionals, d'ordre econòmic i científic.

"Hom tindrà una idea de l'activitat científica del nostre conferenciant quan hom sàpiga que col·labora al Diccionari de la Goerresgesellschaft, al de l'Habitació, al recull *Theologie und Kirche*, i encara a un gran nombre de revistes, com, entre altres, les *Stimmen der Zeit* o *Das Neue Reich*, o, en fi, el *Schweizerische Rundschau*, el gran periòdic catòlic de la Suïssa de parla alemanya, que dirigeix amb tanta de competència M. Karl Doka, a Zúrich.

"És membre així mateix de la Unió internacional d'estudis socials, que es formà a Malines, gràcies a l'impuls del cardenal Mercier, i continua avui la seva obra sota la presidència del seu successor, S. E. el cardenal Van Roey. A la Unió internacional d'estudis socials devem aquest *Codi social* que regeix en tots els medis catòlics socials, i del qual M. Albert Thomas, director de l'Oficina Internacional del Treball, féu el més gran elogi en una de les seves Memòries anuals. En les deliberacions de la Unió, el R. P. von Nell-Breuning, segons testimoni dels seus col·legues, exerceix un paper molt apreciable. Tots aquests reten unànime homenatge a la seva vastíssima ciència, a la riquesa de la seva documentació, com també a la cortesia perfecta que mostra en les seves relacions amb ells.

"Els seus estudiants de l'Acadèmia Saint-Georges senten per ell una veritable admiració. A més a més dels seus cursos, cada diumenge els dóna una conferència d'una hora sobre els esdeveniments d'ordre econòmic de la setmana

Esmentem ací com un èxit particularment apreciable totes les mesures que Ginebra ha fet adoptar en allò que concerneix l'arbitratge comercial i l'execució de les sentències arbitrals. Aquestes tenen, entre altres mèrits, el d'haver tingut en compte la necessitat de protecció jurídica dels comerciants.

Manca, certament, fortificar les normes del dret, entre els Estats, o, si més no, atenuar-ne les divergències. Cal dir que la Societat de Nacions no ha descurat tampoc aquesta tasca difícil, car s'ha lliurat ja a posar ordre al domini tan complex de les lletres de canvi i dels xecs.

L'ASSISTENCIA FINANCIERA

La Conferència econòmica de 1927

Les relacions comercials interestatals suposen, en primer terme, un sistema de moneda i de crèdit ben organitzat. En tota una sèrie de casos, sota la direcció de la Societat de Nacions, s'han pres iniciatives comunes amb l'exclusiva finalitat d'ajudar alguns Estats que, per llurs propis mitjans, no pervenien a refer llur signe monetari, ni a restablir l'ordre en llurs finances. Gràcies a aquest socors, l'equilibri ha pogut ésser restablert en llurs pressupostos.

Però la tasca més difícil que assumí la Societat de Nacions fou de remeiar les alteracions i les pèrdues sofertes per l'economia mundial. La restauració que va haver d'emprendre era tant més difícil, per tal com certs elements d'aquesta greu pertorbació estaven, de fet, sostrets a la seva acció directa. Malgrat la persistència d'aquestes deficiències, hom s'ha esmerçat, a Ginebra, a fer-la desaparèixer de mica en mica.

En aquesta obra va treballar, per exemple, la Conferència econòmica mundial que es reuní en 1927. A desgrat de les crítiques de què ha estat objecte, hom ha de reconèixer que aquella conferència no ha estat en va. Si no ha aportat gairebé cap resultat tangible, ha permès, almenys, de fer resplendir algunes veritats precioses.

Gràcies a ella, la solidaritat en la sort comuna i la necessitat de complement, entre les economies nacionals, s'han afermat fortament. Al mateix temps, ha vigoritzat la interdependència de les diferents branques de l'economia, tant en el que afecta l'agricultura i la indústria com el comerç i els transports. Ningú no pot

transcorreguda. Són, aquestes conferències, veritables converses familiars, en les quals el professor von Nell-Breuning, somrient i ple d'humor, posa amablement el seu vast saber i la seva experiència dels homes i de les coses a l'abast de tots, de la manera més suggestiva i més personal.

"És d'aquesta mateixa manera que tractarà, el 10 de setembre, sota la presidència del senador Cavazzoni, la qüestió inscrita al programa de la Setmana i que ha volgut encarregar-se de dilucidar. Ha acceptat també de fer-ho en llengua francesa, a fi que la seva conferència sigui accessible al més gran nombre dels oients.

"El R. P. von Nell-Breuning examinarà les solucions proposades per la Societat de Nacions als problemes econòmics de l'hora present a la llum, sobretot de l'Encíclica *Quadragesimo anno*. Demostrarà la necessitat d'una col·laboració de les nacions en el terreny econòmic, amb mires a la reconstrucció de l'economia mundial tan greument compromesa. Apreciarà des del punt de vista del pensament cristià, els esforços emesos a Ginebra per tal d'assegurar aquesta restauració i en precisarà les condicions d'èxit. Amb ell, i sota el seu guiatge, serem en plena activitat.—J. P."

considerar com a negligible l'obra acomplerta per la Comissió internacional de les comunicacions i del trànsit.

Perspectives futures

La Conferència econòmica mundial ha tingut el mèrit d'obrir una nova època per a la política agrària nacional i internacional. Les seves conclusions s'acorden, en llur conjunt, amb les de l'ensenyament social i econòmic cristià.

És un fet, això sí, que aquest esforç és encara als seus començaments. Som encara a les primeres passes, un xic remises, naturalment. Tot permet de creure, però, que, per reacció contra certes maneres de fer que revelen un esperit mercantilista, una nova orientació de tota la vida econòmica es prepara, es perfila i, sobre certs punts, ja es fa albiradora.

Es evident que s'avança vers la concepció cristiana de la utilització dels béns d'aquí a la terra, en l'endegament que s'anuncia, i de mica en mica es realitza, de tota l'activitat econòmica moderna. No fóra de celebrar que l'avidesa del diner i del guany no fos el seu únic objectiu? No seria de desitjar que la noció, que romanía oblidada, de la "utilitat comuna", reconquerís el seu lloc en els esperits, per passar després en les institucions nacionals i internacionals?

L'home—la persona humana—ha d'ésser reintegrat al centre de la vida econòmica; car és a favor seu que és necessari d'organitzar-la, de manera que sigui ordenada perquè en visqui ell i en visquin tots aquells qui estan al seu entorn, els seus germans.—OSVALD VON NELL-BREUNING, *professor de l'Acadèmia Saint-Georges, Francfort-sur-le-Mein.*

(Acabarà)

LES IDEES I ELS FETS

VIDA RELIGIOSA I MORAL

REPRESA DE LA PERSECUCIÓ RELIGIOSA A MEXIC.—La persecució religiosa de Mèxic—que mai no ha cessat del tot—s'ha refermat d'uns quants mesos ençà. Ara, com l'any 1926, n'és causa l'aplicació de les disposicions sectàries de la Constitució de Querétaro, de l'any 1917. Disposa el paràgraf sisè de l'article 130 de l'esmentada Constitució que les Assemblies dels Estats de la Confederació determinaran, segons les necessitats locals, el nombre màxim dels ministres dels cultes. Aquesta disposició, aplicada amb criteri sectari, pot suprimir pràcticament el culte catòlic. Pel juny passat, l'Estat de Veracruz va iniciar la nova persecució amb una llei que limita a vuit el nombre de sacerdots autoritzats per a exercir llur ministeri; varen seguir l'exemple els Estats de Tabasco, Chiapas, Yucatan, Tamaulipas i Querétaro fixant un nombre de sacerdots catòlics completament desproporcionat amb llurs respectives extensió i població.

El Govern Central—del qual és àrbitre Calles, que ocupa la cartera de Guerra—en comptes de corregir les extralimitacions de les autoritats locals, ha seguit el mateix camí. El dia 22 de desembre, el Parlament Federal va votar una llei del culte, en virtut de la qual, en el districte federal—que és el territori posat sota la seva jurisdicció immediata, i que compta amb 1.300.000 habitants—sols poden restar obertes 25 esglésies, servides cadascuna per un sacerdot: tant les esglésies com els sacerdots seran designats pel Govern. En el districte federal, constituït principalment per la ciutat de Mèxic, hi ha, actualment, 208 esglésies servides per 423 sacerdots.

L'Episcopat condemna aquests abusos estatals i protesta enèrgicament contra aquests atropellaments, però no hi ha unanimitat quant a la conducta pràctica a seguir davant el nou estat de coses. Alguns Bisbes voldrien tornar a prendre l'actitud d'intransigència adoptada l'any 1926 i suspendre totalment l'exercici del culte com aleshores; altres, com l'Arquebisbe de Mèrida (Yucatan), posats en el dilema de refusar la llei a risc de veure tancades totes les esglésies o de tolerar-la, per conservar una engruna de culte, han pres aquest darrer partit.

La Santa Seu ha aprovat aquesta conducta, com ho demostra el document publicat, el dia 5 de febrer, per Mons. Pascual Díaz, Arquebisbe de Mèxic, del qual són aquests paràgrafs: "El *modus vivendi*, que el dia 21 de juny de 1929 va signar amb el Govern de Mèxic el Delegat Apostòlic, no ha afectat per a res la condemna i reprovació de les lleis contràries als drets de l'Església. La represa del culte públic d'aleshores, ni la que ara es tolera per al bé de les ànimes, no signifiquen que l'Es-

glésia se sotmeti a l'Estat, puix que l'Església manté totes les seves protestes contra les lleis injustes que, imposades per la força, han ocasionat i continuen produint enormes danys.

"Tenint present el fi únic de l'Església, que és la salvació i la santificació de les ànimes, i principalment, per tal que els pobres no siguin privats de l'assistència espiritual que necessiten, i per a procurar el bé d'aquest poble, el Sant Pare ens mana que tolerem la injusta limitació del culte catòlic.

"El fet que nosaltres, Bisbes catòlics, degudament autoritzats pel Sant Pare, hàgim tolerat, pel bé de les vostres ànimes, la injusta limitació del culte catòlic, no significa que hàgim canviat ni un punt de la doctrina que sempre hem ensenyat. I perquè ho entenguéu bé, cal que mai no confongueu la tolerància forçada amb la lliure, espontània i voluntària acceptació de les lleis injustes: la primera, la tolerància d'aquestes lleis, la sofrim pel bé de les vostres ànimes; no arribarem mai a la segona, perquè, amb la gràcia de Déu, esperem que mai no serem traïdors a Déu, a la religió i a la pàtria."—M. R.

L'HIMNE DELS SENSE FEINA.—L'Austria és un dels països més castigats per la present crisi econòmica, principalment per la vaga forçosa. Un poeta modern, Pere Bauer, ha escrit l'himne dels sense feina: el poeta descriu amb vius colors escenes angoixoses de la vida dels vagarosos i acomiadats; els versos es llegeixen amb creixent tristesa i dolor, sembla que s'endugui el lector al fons d'un abisme sense llum i sense aire. Però, de sobte, una alenada saludable aixeca l'esperit: el poeta invoca Crist Redemptor, l'amic dels obrers i acaba amb aquesta pregària: *Crist, Rei dels pobres, feu re florir el treball!* Diu un comentarista: "Gràcies, poeta, per aquesta invocació final. Si Déu no ens ajuda estem perduts; però Déu ens ajudarà si preguem."—M. R.

PREPARATIUS DE LA XXIV REUNIÓ DE LA SETMANA SOCIAL FRANCESA.—Està preparant-se actualment la XXIV reunió de la Setmana Social que se celebrarà a Lille els dies 25-31 del vinent mes de juliol.

Amb aquesta ocasió, el Cardenal Liénart, Arquebisbe de Lille, ha publicat una Pastoral.

"La Setmana de Lille—escriu—no es distingirà de les altres sinó pel tema a estudiar, que serà: *El desordre de l'economia internacional i el pensament cristià*. No es podia triar un tema més d'actualitat. El desordre de l'economia internacional és un fet, les greus conseqüències del qual tots toquem. Si l'estudiem a la llum del pensament cristià, coneixerem millor les esplèndides solucions que l'Església pot aportar-hi amb la seva doctrina i amb la seva universal i poderosa acció sobre els esperits. La Setmana Social de Lille reanimarà la nostra fe en la missió civilitzadora de l'Església, de la mateixa manera que el Congrés Eucarístic de l'any passat va testimoniar la nostra fe en Nostre Senyor Jesucrist."

Després d'invitar els seus diocesans a cooperar al pròxim Congrés amb l'oració, amb l'hospitalitat als congressistes forasters i amb l'as-

sistència als actes, expressa el seu desig i la seva esperança que les lliçons d'aquesta Setmana atrauran gran nombre d'oients i els conqueriran per a la causa de l'ordre social cristià. La nostra ambició, diu, va més lluny: augurem que els ensenyaments de la Setmana Social de Lille interessaran l'opinió pública i desvetllaran moltes simpaties, àdhuc entre els qui estan més allunyats de les nostres creences. El món pot treure grans avantatges del coneixement de les idees cristianes i de llur pràctica.—M. R.

ERECCIÓ D'UNA NOVA FACULTAT A LA UNIVERSITAT CATÒLICA ITALIANA.—La Universitat del Sagrat Cor, de Milà, ha rebut del Govern l'autorització d'erigir una nova Facultat: la de Ciències polítiques, econòmiques i comercials que podrà concedir tres doctorats, el de ciències polítiques, el de ciències econòmiques i el de ciències comercials. La durada dels estudis serà de quatre anys per a cadascuna d'aquestes seccions. Anexa a la nova Facultat hi haurà una Escola d'Estadística, que, després de dos anys d'estudis, expedirà un certificat d'aptitud.

Heus ací les principals matèries que constituïran els estudis de la nova Facultat. En el grup de Ciències econòmiques, hi haurà cursos elementals i superiors d'Economia Política, Teoria de les Finances, Economia agrària, bancària i del treball; Política Econòmica, Història de les ciències econòmiques. En la secció de racionalització i economia financiera hi ha cursos de comptabilitat, tècnica bancària, bursàtil, mercantil, tècnica administrativa de les empreses industrials, organització científica del treball, revisió i control financer, administració en els casos de fallida. En la secció històrica: Història dels fets econòmics, Història de la banca i de la borsa, Història del comerç. En la secció de Geografia s'estudiarà la Geografia política, econòmica i comercial. En la secció Matemàtica s'ensenyarà la Matemàtica general, la financiera, l'aplicada a l'economia, a l'estadística i al càlcul de les probabilitats. En la Facultat de Ciències polítiques, a més dels cursos comuns a la Facultat de Dret, s'estudiarà política i legislació duanera, comptabilitat de l'Estat i de les corporacions locals, història i política de la colonització. En la secció d'Estadística hi haurà cursos de Metodologia, Estadística econòmica, demogràfica i social, Estadística dels afers, Antropometria i Biometria, Medicina social, Psicologia social i industrial i psicotècnica. Tots aquests ensenyaments van a càrrec de notables professors, especialitzats en les respectives matèries.

S'han creat, també, noves càtedres en les altres Facultats: esmentarem per via d'exemple aquestes de la Facultat de Dret: Dret referent a les fallides, Dret tributari, industrial, agrari, del treball, Organització corporativa.

Aquesta Universitat fou erigida per decret de la Sagrada Congregació de Seminaris i Universitats de 25 de desembre de 1920, amb dues Facultats: la filosòfica i la jurídica. Després s'hi va agregar una escola de pedagogia anomenada *Istituto del Magistero*, i la Facultat jurídica es va transformar en juridico-econòmica, puix s'hi va agregar una Escola de ciències polítiques, econòmiques i socials, que tenia escassa im-

portància, i que ara s'ha transformat en una Facultat independent. També s'han anat creant estudis literaris al costat dels filosòfics, de manera que la primitiva Facultat de Filosofia és, avui, de Filosofia i Lletres.

La Universitat del Sagrat Cor, el rector de la qual és el P. Agustí Gemelli, té caràcter oficial, en virtut de l'article 38 del Concordat italià; l'Estat nomena els professors, previ el *nihil obstat* de la Santa Seu.

Al cap de deu anys de profitosa tasca, la Universitat Catòlica Italiana, institució predilecta del Sant Pare, fa un nou pas endavant amb gran satisfacció dels catòlics italians que tant s'interessen per aquell centre d'alta cultura com han demostrat fa poc amb la *Giornata universitaria*, celebrada enguany el dia 13 de març, en la qual, a totes les esglésies d'Itàlia, es fa una capta per tal d'aportar recursos a la Universitat Catòlica.

Tant de bo que aquest exemple, com el de França esmentat al fascicle anterior, fossin imitats ben aviat a la nostra pàtria;—M. R.

LA LLIGA PANINDIANA D'ACCIÓ CATÒLICA.—Les organitzacions catòliques de l'Índia han acordat prendre el nom de Lliga panindiana d'Acció Catòlica, i conseqüents amb aquesta denominació, abstenir-se de qualsevol actuació política i electoral. Heus ací els set articles fonamentals de la nova entitat.

1. La Lliga és fundada per a promoure l'Acció Catòlica en totes les seves formes i en tot el país, coordinant les activitats existents i fomentant l'inici de les que manquen.

2. La Lliga és una organització que facilita als fills lleials i actius de l'Església i als zelosos soldats de Crist, de contribuir a l'extensió del reialme de Crist per l'Índia.

3. La Lliga no intervindrà en la jurisdicció eclesiàstica de la Jerarquia, ni s'immiscirà en les controvèrsies de caràcter polític.

4. No emprendre cap acció que pugui tornar en desprestigi de la religió i de l'Església i afeblir el poder de les autoritats eclesiàstiques.

5. La Lliga no crearà cap conflicte a les organitzacions catòliques existents. No tindrà organització dictatorial. Les associacions diocesanes i provincials conservaran llur completa autonomia. Quan l'ocasió es presenti, la Lliga podrà fer proposicions o suggerir plans d'actuació, amb la tendència a coordinar i reforçar les organitzacions existents, partint del principi de "combinar la utilitat de la lliure iniciativa amb la força de la unitat d'acció."

6. La Lliga no es proposa d'eclipsar o suplantar cap organització d'alguna diòcesi, centre o institució. Es, però, evidentment inevitable que en una federació, la completa independència de pensament i d'acció, ha de cedir davant "la desitjable unitat de pensament catòlic i d'acció catòlica a tota l'Índia, que és indispensable per a assegurar els bons resultats de l'obra de la instauració del reialme de Crist", com ha dit el Patriarca de les Índies.

7. Com que la Lliga és una organització d'Acció Catòlica, constituïda amb l'aprovació i l'ajut eclesiàstic, serà sempre guiada pels saludables consells i la prudent direcció de la jerarquia de l'Índia.—M. R.

RUBRICA DE LA VIDA D'ESPANYA

La proximitat de la discussió de l'Estatut i la Reforma agrària—dos punts cabdals de l'estructuració del país—ens ha tornat aquella vibració política que precedí a l'elaboració del Codi fonamental de la República. Ben pocs són a hores d'ara els espanyols—els que es preocupen de la cosa pública, no els altres, els indiferents—que no tenen partit pres per una o altra solució. Les clàssiques campanyes contra les aspiracions de Catalunya han sortit novament a la llum pública. A la manifestació de Barcelona ratificant la voluntat catalana a favor de l'Estatut s'ha contestat amb una ofensiva de gran envergadura, dirigida des de Madrid i que té repercussions en tots els indrets d'Espanya on no hi ha plantejats problemes similars al nostre.

Mentre l'apassionament de les masses i de certs periòdics—d'una gran tradició en aquest sentit—desborda les formes corrents d'expressió, ni els partits ni les minories nacionals adopten una conducta clara enfront de l'Estatut. L'ambigüitat i l'ajornament caracteritzen la seva actitud. Hom deixa entreveure una gran por a definir-se. Arribarà l'hora de començar a discutir-se a les Corts i encara no haurem sortit de dubtes. El mateix Lerroux que repetidament ha promès en els seus actes a Catalunya, que defensaria l'Estatut d'autonomia, sense comprometre's massa a favor, anuncia que es pronunciarà contra els apartats d'ordre públic, ensenyament i finances. El Pacte de Sant Sebastià, tan portat amunt i avall ara fa un any, no el trobarem actualment si no és en els llavis d'algun parlamentari català. La minoria socialista, amb el pretext de la reforma agrària i la seva urgència, ha cercat inútilment d'ajornar la discussió de l'Estatut. Aquest criteri es fonamenta en l'aforisme català "donar temps al temps". Els parlamentaris espanyols temen, en una paraula, d'adoptar posicions massa categòriques enfront dels seus electors.

Al costat de l'Estatut hi ha enro'ats fins ara—a més de la totalitat dels parlamentaris catalans—els diputats nacionalistes bascos, els gallecs, els federals i els radicals-socialistes. Un factor que pot ésser decisiu per a la marxa de l'Estatut el constitueix Azaña. Sense comprometre's excessivament, està predisposat a favor de les aspiracions catalanes. Home d'estat d'un cert to—prescindint per un moment de la nostra discrepància d'opinions—va de dret al seu objecte, sense puritanismes constitucionals, que tracta de salvar apellant a les votacions del Congrés. Hom ignora si la seva posició a favor de l'Estatut s'estendrà a tot ell en bloc—o en el seu defecte al dictamen de la Comissió Parlamentària—o bé s'inclinarà cercant un terme mig. Aquesta és la incògnita principal, puix la votació

de l'Estatut en totalitat o parcialment hom pot donar-lo per assegurat, comptant amb Azaña.

Una maniobra s'intenta pels enemics contra l'Estatut. Demanen el referèndum nacional per a la seva aprovació. L'argument, vàlid en una altra democràcia, no ho és per a Espanya. La Constitució de la República Espanyola, en el seu article 66, al parlar del referèndum, fixa que no seran objecte d'aquest recurs constitucional els Estatuts regionals.

* * *

Aquest mes s'ha escaigut l'aniversari de la proclamació de la República. La commemoració oficial ha estat, certament, brillant. El gran organitzador que és el ministre socialista senyor Prieto ha intentat lluir-se. Cap dels elements tradicionalment emprats per a festes semblants no ha estat negligit. Parada militar, focs artificials, desfilades dels nens de les escoles i discursos enaltidors de la República han tingut per escenari totes les poblacions d'una certa importància d'Espanya. Conseqüència del desgast que comporta el governar i de la gestió francament sectària dels actes de la majoria d'avui, dividint la nació en categories de vencedors i vençuts, ha estat que l'entusiasme d'ara fa un any s'hagi esvaït en gran part. No ens atrevirem a dir que el poble n'hagi estat absent completament, però sí que la commemoració ha estat mancada en absolut d'aquell espetec d'himnes i cançons que omplia els carrers de les ciutats el 14 i el 15 d'abril de 1931. Les grans zones d'opinió influïdes per la C. N. T. i els altres sectors decebuts—cadascú des del seu camp particular—al restar les seves masses entusiàstiques als festivals celebrats, han fet que aquests quedessin reduïts poc més que a la seva sola expressió oficial.

* * *

La tasca parlamentària en aquest període ha estat quasi nul·la. La circumstància de prendre's més de mig mes de vacances n'ha estat la causa principal. L'única qüestió d'importància—més que res per tractar-se d'una imposició socialista—sobre la qual ha deliberat ha estat la creació de les delegacions de Treball. Inútilment els radicals—alçant penó de combat contra el Govern—l'han atacat per la base. La majoria, amb la seva unió, l'ha fet seguir endavant. L'oposició no ha estat, però, debades. Quan menys s'ha aconseguit la nova redacció de certs articles bastant confosos i que haurien estat font d'innombrables conflictes. Diverses sessions foren esmerçades en l'elaboració d'aquesta llei, que segrega del ministeri de Governació gran part de les seves atribucions en matèries socials. Altres lleis de factura socialista han passat aquest mes, tals com les d'Associacions obreres. Certament es poden fer molts càrrecs als ministres socialistes, però no se'ls podrà titllar mai de descurança en la tasca de portar l'aigua al seu molí.—L. O.